

Javna ustanova za
upravljanje zaštićenim područjem
Požeško-slavonske županije, Požega

Ivica Samardić
Iva Galić

Ptice
POŽEŠKE KOTLINE I
SLAVONSKOG GORJA

Požega, 2022.

PTICE POŽEŠKE KOTLINE I SLAVONSKOG GORJA**AUTORI:**

dr. sc. Ivica Samardžić, Iva Galić, mag. educ. biol. et chem.

NAKLADNIK:

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim područjem Požeško-slavonske županije

ZA NAKLADNIKA:

dr. sc. Ivica Samardžić

UREDNIŠTVO:

dr. sc. Ivica Samardžić, Iva Galić, mag. educ. biol. et chem.

RECENZIJA:

Tibor Mikuska, B.Sc.

FOTOGRAFIJE:

Shutterstock, arhiva Javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjem Požeško-slavonske županije

LEKTURA:

mr.sc. Andrijana Nemet-Kosijer

GRAFIČKO OBLIKOVANJE I PRIPREMA ZA TISAK:

ZB Design

TISAK:

Tiskara Sveti Ivan Zelina

GODINA IZDAVANJA: 2022.**NAKLADA: 250 kom.**

ISBN 978-953-48911-3-1

CIP zapis dostupan je u računalnom katalogu Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek pod brojem ?.

Sadržaj &

IMPRESSUM	3
SADRŽAJ I SISTEMATIKA	4
UVOD	13
GRAĐA TIJELA PTICA	15
Skeletni i mišićni sustav	15
Probavni sustav	16
Krvožilni sustav	16
Dišni sustav	17
Živčani i osjetilni sustav	17
Perje	18
Let	19
Prehrana	19
RAZMNOŽAVANJE	21
MIGRACIJE	23
PRIRODNA OBILJEŽJA Požeške kotline i Slav. gorja	25
NATURA 2000 - područja značajna za ptice	29

Sistematika

RAZRED: Aves – ptice

PODRAZRED: Ornithurae

INFRARAZRED: Neornithes – suvremene ptice

NADRED: Neognathae – novočeljuske

RED: Galliformes

PORODICA: Phasianidae

ROD: Coturnix

VRSTA: *Coturnix coturnix* – prepelica 32

ROD: Phasianus

VRSTA: *Phasianus colchicus* – obični fazan 34

ROD: Perdix

VRSTA: *Perdix perdix* – trčka krvžulja 36

PORODICA: Tetraoninae

ROD: Bonasia

VRSTA: *Bonasia bonasia* – lještarka 38

RED: Anseriformes

PORODICA: Anatidae

ROD: Cygnus

VRSTA: *Cygnus olor* – crvenokljuni labud 40

ROD: Anser

VRSTA: *Anser anser* – siva guska 42

VRSTA: *Anser fabalis* – guska glogovnjača 44

VRSTA: *Anser albifrons* – lisasta guska 46

ROD: Bucephala

VRSTA: *Bucephala clangula* – patka batoglavica 48

ROD: Mergellus

VRSTA: *Mergellus albellus* – bijeli ronac 50

ROD: Mergus

VRSTA: *Mergus merganser* – veliki ronac 52

ROD: Tadorna

VRSTA: *Tadorna tadorna* – utva 54

ROD: Netta

VRSTA: *Netta rufina* – patka gogoljica 56

ROD: Aythya

VRSTA: *Aythya ferina* – glavata patka 58

VRSTA: *Aythya nyroca* – patka njorka 60

VRSTA: *Aythya fuligula* – krunata patka 62

ROD: Spatula

VRSTA: *Spatula querquedula* – patka pupčanica 64

VRSTA: *Spatula clypeata* – patka žličarka 66

ROD: Mareca

VRSTA: *Mareca strepera* – patka kreketaljka 68

VRSTA: *Mareca penelope* – patka zviždara 70

ROD: Anas

VRSTA: *Anas platyrhynchos* – divlja patka 72

VRSTA: *Anas acuta* – patka lastarka 74

VRSTA: *Anas crecca* – patka kržulja 76

RED: Podicipediformes

PORODICA: Podicipedidae

ROD: Tachybaptus

VRSTA: *Tachybaptus ruficollis* – mali gnjurac 78

ROD: Podiceps

VRSTA: *Podiceps cristatus* – čubasti gnjurac 80

VRSTA: *Podiceps nigricollis* – crnogrli gnjurac 82

RED: Columbiformes	
PORODICA: Columbidae	
ROD: Columba	
VRSTA: <i>Columba livia</i>	
PODVRSTA: <i>Columba livia domestica</i> – gradski golub	84
VRSTA: <i>Columba oenas</i> – golub dupljaš	86
VRSTA: <i>Columba palumbus</i> – golub grivnjaš	88
ROD: Streptopelia	
VRSTA: <i>Streptopelia turtur</i> – divlja grlica	90
VRSTA: <i>Streptopelia decaocto</i> – gugutka	92
RED: Caprimulgiformes	
PORODICA: Caprimulgidae	
ROD: Caprimulgus	
VRSTA: <i>Caprimulgus europaeus</i> – leganj	94
PORODICA: Apodidae	
ROD: Apus	
VRSTA: <i>Apus apus</i> – crna čiopa	96
RED: Cuculiformes	
PORODICA: Cuculidae	
ROD: Cucus	
VRSTA: <i>Cucus canorus</i> – obična kukavica	98
RED: Gruiformes	
PORODICA: Rallidae	
ROD: Rallus	
VRSTA: <i>Rallus aquaticus</i> – kokošica	100
ROD: Crex	
VRSTA: <i>Crex crex</i> – kosac	102

ROD: Porzana	
VRSTA: <i>Porzana porzana</i> – riđa štijoka	104
ROD: Zapornia	
VRSTA: <i>Zapornia parva</i> – siva štijoka	106
ROD: Gallinula	
VRSTA: <i>Gallinula chloropus</i> – mlakuša	108
ROD: Fulica	
VRSTA: <i>Fulica atra</i> – crna liska	110
PORODICA: Gruidae	
ROD: Grus	
VRSTA: <i>Grus grus</i> – ždral	112
RED: Ciconiiformes	
PORODICA: Ciconiidae	
ROD: Ciconia	
VRSTA: <i>Ciconia nigra</i> – crna roda	114
VRSTA: <i>Ciconia ciconia</i> – bijela roda	116
RED: Pelecaniformes	
PORODICA: Threskiornithidae	
ROD: Platalea	
VRSTA: <i>Platalea leucorodia</i> – žličarka	118
ROD: Plegadis	
VRSTA: <i>Plegadis falcinellus</i> – blistavi ibis	120
PORODICA: Ardeidae	
ROD: Botaurus	
VRSTA: <i>Botaurus stellaris</i> – bukavac	122
ROD: Ixobrychus minutus	
VRSTA: <i>Ixobrychus minutus</i> – čapljica voljak	124
ROD: Nycticorax	
VRSTA: <i>Nycticorax nycticorax</i> – gak	126
ROD: Ardeola	
VRSTA: <i>Ardeola ralloides</i> – žuta čaplja	128

ROD: Ardea	
VRSTA: <i>Ardea cinerea</i> – siva čaplja	130
VRSTA: <i>Ardea purpurea</i> – čaplja danguba	132
VRSTA: <i>Ardea alba</i> – velika bijela čaplja	134
ROD: Egretta	
VRSTA: <i>Egretta garzetta</i> – mala bijela čaplja	136
RED: Suliformes	
PORODICA: Phalacrocoracidae	
ROD: Phalacrocorax	
VRSTA: <i>Phalacrocorax pygmaeus</i> – mali vranac	138
VRSTA: <i>Phalacrocorax carbo</i> – veliki vranac	140
RED: Charadriformes	
PORODICA: Recurvirostridae	
ROD: Recurvirostra	
VRSTA: <i>Recurvirostra avosetta</i> – modronoga sabljarka	142
PORODICA: Charadriidae	
ROD: Pluvialis	
VRSTA: <i>Pluvialis squatarola</i> – zlatar pijukavac	144
ROD: Charadrius	
VRSTA: <i>Charadrius hiaticula</i> – kulik blatarić	146
VRSTA: <i>Charadrius dubius</i> – kulik sljepčić	148
ROD: Vanellus	
VRSTA: <i>Vanellus vanellus</i> – vivak	150
PORODICA: Scolopacidae	
ROD: Numenius	
VRSTA: <i>Numenius arquata</i> – veliki pozviždač	152
ROD: Limosa	
VRSTA: <i>Limosa limosa</i> – crnorepa muljača	154
ROD: Calidris	
VRSTA: <i>Calidris pugnax</i> – pršljivac	156
VRSTA: <i>Calidris ferruginea</i> – krivokljuni žalar	158

VRSTA: <i>Calidris alpina</i> – žalar cirikavac	160
VRSTA: <i>Calidris minuta</i> – mali žalar	162
ROD: Scolopax	
VRSTA: <i>Scolopax rusticola</i> – šumska šljuka	164
ROD: Gallinago	
VRSTA: <i>Gallinago gallinago</i> – šljuka kokošica	166
ROD: Actitis	
VRSTA: <i>Actitis hypoleucos</i> – mala prutka	168
ROD: Tringa	
VRSTA: <i>Tringa ochropus</i> – crnokrilna prutka	170
VRSTA: <i>Tringa erythropus</i> – crna prutka	172
VRSTA: <i>Tringa nebularia</i> – krivokljuna prutka	174
VRSTA: <i>Tringa totanus</i> – crvenonoga prutka	176
VRSTA: <i>Tringa glareola</i> – prutka migavica	178
PORODICA: Laridae	
ROD: Chroicocephalus	
VRSTA: <i>Chroicocephalus ridibundus</i> – riječni galeb	180
ROD: Larus	
VRSTA: <i>Larus cachinnans</i> – pontski galeb	182
ROD: Chlidonias	
VRSTA: <i>Chlidonias hybrida</i> – bjelobrada čigra	184
VRSTA: <i>Chlidonias niger</i> – crna čigra	186
ROD: Sterna	
VRSTA: <i>Sterna hirundo</i> – crvenokljuna čigra	188
RED: Strigiformes	
PORODICA: Tytonidae	
ROD: Tyto	
VRSTA: <i>Tyto alba</i> – kukuvija	190
PORODICA: Strigidae	

ROD: Glaucidium	
VRSTA: <i>Glaucidium passerinum</i> – mali čuk	192
ROD: Athene	
VRSTA: <i>Athene noctua</i> – sivi čuk	194
ROD: Asio	
VRSTA: <i>Asio otus</i> – mala ušara	196
VRSTA: <i>Asio flammeus</i> – sova močvarica	198
ROD: Strix	
VRSTA: <i>Strix aluco</i> – šumska sova	200
VRSTA: <i>Strix uralensis</i> – jastrebača	202
RED: Accipitiformes	
PORODICA: Pandionidae	
ROD: Pandion	
VRSTA: <i>Pandion haliaetus</i> – bukoč	204
PORODICA: Accipitridae	
ROD: Pernis	
VRSTA: <i>Pernis apivorus</i> – škanjac osaš	206
ROD: Clanga	
VRSTA: <i>Clanga pomarina</i> – orao kliktaš	208
VRSTA: <i>Clanga clanga</i> – orao klokotaš	210
ROD: Hieraaetus	
VRSTA: <i>Hieraaetus pennatus</i> – patuljasti orao	212
ROD: Circus	
VRSTA: <i>Circus aeruginosus</i> – eja močvarica	214
VRSTA: <i>Circus cyaneus</i> – eja strnjarica	216
VRSTA: <i>Circus pygargus</i> – eja livadarka	218
ROD: Accipiter	
VRSTA: <i>Accipiter nisus</i> – kobac	220
VRSTA: <i>Accipiter gentilis</i> – jastreb	222

ROD: Haliaeetus	
VRSTA: <i>Haliaeetus albicilla</i> – orao štekavac	224
ROD: Milvus	
VRSTA: <i>Milvus migrans</i> – crna lunja	226
ROD: Buteo	
VRSTA: <i>Buteo buteo</i> – škanjac	228
RED: Bucerotiformes	
PORODICA: Upupidae	
ROD: Upupa	
VRSTA: <i>Upupa epops</i> – pupavac	230
RED: Coraciiformes	
PORODICA: Meropidae	
ROD: Merops	
VRSTA: <i>Merops apiaster</i> – pčelarica	232
PORODICA: Alcedinidae	
ROD: Alcedo	
VRSTA: <i>Alcedo atthis</i> – vodomar	234
RED: Piciformes	
PORODICA: Picidae	
ROD: Jynx	
VRSTA: <i>Jynx torquilla</i> – vijoglav	236
ROD: Picus	
VRSTA: <i>Picus canus</i> – siva žuna	238
VRSTA: <i>Picus viridis</i> – zelena žuna	240
ROD: Dryocopus	
VRSTA: <i>Dryocopus martius</i> – crna žuna	242
ROD: Picoides	
VRSTA: <i>Picoides tridactylus</i> – troprsti djetlić	244
ROD: Leiopicus	
VRSTA: <i>Leiopicus medius</i> – crvenoglavi djetlić	246

ROD: Dryobates	
VRSTA: <i>Dryobates minor</i> – mali djetlić	248
ROD: Dendrocopos	
VRSTA: <i>Dendrocopos leucotos</i> – planinski djetlić	250
VRSTA: <i>Dendrocopos syriacus</i> – sirijski djetlić	252
VRSTA: <i>Dendrocopos major</i> – veliki djetlić	254
RED: Falconiformes	
PORODICA: Falconidae	
ROD: Falco	
VRSTA: <i>Falco tinnunculus</i> – vjetruša	256
VRSTA: <i>Falco vespertinus</i> – crvenonoga vjetruša	258
VRSTA: <i>Falco columbarius</i> – mali sokol	260
VRSTA: <i>Falco subbuteo</i> – sokol lastavičar	262
VRSTA: <i>Falco peregrinus</i> – sivi sokol	264
RED: Passeriformes	
PORODICA: Oriolidae	
ROD: Oriolus	
VRSTA: <i>Oriolus oriolus</i> – vuga	266
PORODICA: Laniidae	
ROD: Lanius	
VRSTA: <i>Lanius collurio</i> – rusi svračak	268
VRSTA: <i>Lanius minor</i> – sivi svračak	270
VRSTA: <i>Lanius excubitor</i> – veliki svračak	272
PORODICA: Corvidae	
ROD: Garrulus	
VRSTA: <i>Garrulus glandarius</i> – šojka	274
ROD: Pica	
VRSTA: <i>Pica pica</i> – svraka	276
ROD: Nucifraga	
VRSTA: <i>Nucifraga caryocatactes</i> – kreja	278

ROD: Corvus	
VRSTA: <i>Corvus monedula</i> – čavka	280
VRSTA: <i>Corvus frugilegus</i> – gačac	282
VRSTA: <i>Corvus corax</i> – gavran	284
VRSTA: <i>Corvus cornix</i> – siva vrana	286
PORODICA: Paridae	
ROD: Periparus	
VRSTA: <i>Periparus ater</i> – jelova sjenica	288
ROD: Lophophanes	
VRSTA: <i>Lophophanes cristatus</i> – kukmasta sjenica	290
ROD: Poecile	
VRSTA: <i>Poecile palustris</i> – crnoglava sjenica	292
VRSTA: <i>Poecile montanus</i> – planinska sjenica	294
ROD: Cyanistes	
VRSTA: <i>Cyanistes caeruleus</i> – plavetna sjenica	296
ROD: Parus	
VRSTA: <i>Parus major</i> – velika sjenica	298
PORODICA: Remizidae	
ROD: Remiz	
VRSTA: <i>Remiz pendulinus</i> – sjenica mošnjarka	300
PORODICA: Alaudidae	
ROD: Lullula	
VRSTA: <i>Lullula arborea</i> – ševa krunica	302
PORODICA: Panuridae	
ROD: Panurus	
VRSTA: <i>Panurus biarmicus</i> – brkata sjenica	304
PORODICA: Acrocephalidae	
ROD: Acrocephalus	
VRSTA: <i>Acrocephalus melanopogon</i> – crnoprugasti trstenjak	306
VRSTA: <i>Acrocephalus schoenobaenus</i> – trstenjak rogožar	308

VRSTA: <i>Acrocephalus palustris</i> – trstenjak mlakar	310
VRSTA: <i>Acrocephalus scirpaceus</i> – trstenjak cvrkutić	312
VRSTA: <i>Acrocephalus arundinaceus</i> – veliki trstenjak	314
PORODICA: Locustellidae	
ROD: Locustella	
VRSTA: <i>Locustella luscinioides</i> – veliki cvrčić	316
VRSTA: <i>Locustella fluviatilis</i> – cvrčić potočar	318
PORODICA: Hirundinidae	
ROD: Delichon	
VRSTA: <i>Delichon urbicum</i> – piljak	320
ROD: Hirundo	
VRSTA: <i>Hirundo rustica</i> – lastavica	322
ROD: Riparia	
VRSTA: <i>Riparia riparia</i> – bregunica	324
PORODICA: Phylloscopidae	
ROD: Phylloscopus	
VRSTA: <i>Phylloscopus sibilatrix</i> – šumski zviždak	326
VRSTA: <i>Phylloscopus collybita</i> – zviždak	328
PORODICA: Scotocercidae	
ROD: Cettia	
VRSTA: <i>Cettia cetti</i> – svilorepa	330
PORODICA: Aegithalidae	
ROD: Aegithalos	
VRSTA: <i>Aegithalos caudatus</i> – dugorepa sjenica	332
PORODICA: Sylviidae	
ROD: Sylvia	
VRSTA: <i>Sylvia atricapilla</i> – crnokapa grmuša	334
VRSTA: <i>Sylvia nisoria</i> – pjegava grmuša	336
VRSTA: <i>Sylvia curruca</i> – grmuša čevrljinka	338

VRSTA: <i>Sylvia communis</i> – grmuša pjenica	340
PORODICA: Certhiidae	
ROD: Certhia	
VRSTA: <i>Certhia brachydactyla</i> – dugokljuni puzavac	342
VRSTA: <i>Certhia familiaris</i> – kratkokljuni puzavac	344
PORODICA: Sittidae	
ROD: Sitta	
VRSTA: <i>Sitta europaea</i> – brgljez	346
PORODICA: Troglodytidae	
ROD: Troglodytes	
VRSTA: <i>Troglodytes troglodytes</i> – palčić	348
PORODICA: Cinclidae	
ROD: Cinclus	
VRSTA: <i>Cinclus cinclus</i> – vodenkos	350
PORODICA: Sturnidae	
ROD: Sturnus	
VRSTA: <i>Sturnus vulgaris</i> – čvorak	352
PORODICA: Turdidae	
ROD: Turdus	
VRSTA: <i>Turdus viscivorus</i> – drozd imelaš	354
VRSTA: <i>Turdus philomelos</i> – drozd cikelj	356
VRSTA: <i>Turdus merula</i> – crni kos	358
VRSTA: <i>Turdus pilaris</i> – drozd bravenjak	360
PORODICA: Muscicapidae	
ROD: Muscicapa	
VRSTA: <i>Muscicapa striata</i> – muharica	362
ROD: Erithacus	
VRSTA: <i>Erithacus rubecula</i> – crvendač	364
ROD: Cyanecula	
VRSTA: <i>Cyanecula svecica</i> – modrovoljka	366
ROD: Luscinia	
VRSTA: <i>Luscinia megarhynchos</i> – slavuj	368

ROD: Ficedula	
VRSTA: <i>Ficedula parva</i> – mala muharica	370
VRSTA: <i>Ficedula albicollis</i> – bjelovrata muharica	372
ROD: Phoenicurus	
VRSTA: <i>Phoenicurus ochruros</i> – mrka crvenrepka	374
ROD: Saxicola	
VRSTA: <i>Saxicola rubicola</i> – crnoglavi batić	376
ROD: Oenanthe	
VRSTA: <i>Oenanthe oenanthe</i> – sivkasta bjeloguza	378
PORODICA: Regulidae	
ROD: Regulus	
VRSTA: <i>Regulus regulus</i> – zlatoglav kraljić	380
VRSTA: <i>Regulus ignicapilla</i> – vatroglav kraljić	382
PORODICA: Passeridae	
ROD: Passer	
VRSTA: <i>Passer domesticus</i> – obični vrabac	384
VRSTA: <i>Passer montanus</i> – poljski vrabac	386
PORODICA: Motacillidae	
ROD: Anthus	
VRSTA: <i>Anthus trivialis</i> – prugasta trepteljka	388
VRSTA: <i>Anthus pratensis</i> – livadna trepteljka	390
VRSTA: <i>Anthus spinosus</i> – planinska trepteljka	392
ROD: Motacilla	
VRSTA: <i>Motacilla flava</i> – žuta pastirica	394
VRSTA: <i>Motacilla cinerea</i> – gorska pastirica	396
VRSTA: <i>Motacilla alba</i> – bijela pastirica	398
PORODICA: Fringillidae	
ROD: Fringilla	
VRSTA: <i>Fringilla coelebs</i> – zeba	400
VRSTA: <i>Fringilla montifringilla</i> – sjeverna zeba	402
ROD: Coccothraustes	
VRSTA: <i>Coccothraustes coccothraustes</i> – batokljun	404

ROD: Pyrrhula	
VRSTA: <i>Pyrrhula pyrrhula</i> – zimovka	406
ROD: Chloris	
VRSTA: <i>Chloris chloris</i> – zelendor	408
ROD: Linaria	
VRSTA: <i>Linaria cannabina</i> – obična jurčica	410
ROD: Loxia	
VRSTA: <i>Loxia curvirostra</i> – krstokljun	412
ROD: Carduelis	
VRSTA: <i>Carduelis carduelis</i> – češljugar	414
ROD: Serinus	
VRSTA: <i>Serinus serinus</i> – žutarica	416
ROD: Spinus	
VRSTA: <i>Spinus spinus</i> – čižak	418
PORODICA: Emberizidae	
ROD: Emberiza	
VRSTA: <i>Emberiza cirlus</i> – crnogrla strnadica	420
VRSTA: <i>Emberiza citrinella</i> – žuta strnadica	422
VRSTA: <i>Emberiza schoeniclus</i> – močvarna strnadica	424
ZAKLJUČAK	427
POPIS LITERATURE	428

Uvod

Ptice (Aves) razred su dvonožnih toplokrvnih kralježnjaka. Za razliku od ostalih kralježnjaka ptice imaju tijelo pokriveno perjem. Prednji udovi preoblikovani su u krila koja služe za let, iako su neke vrste izgubile tu sposobnost. Ptice imaju kljun, nemaju zube, a razmnožavaju se amniotskim jajima s tvrdom ljuskom. Srce ptica građeno je od dvije klijetke i dvije pretklijetke, kao i kod sisavaca. Ptice su po gradi najsličnije gmazovima reda Pseudosuchia koji su se pojavili u kasnom permu i kao kopnene životinje prevladavali do kraja trijasa. Smatra se da je predak ptica *Archaeopteryx*, prijelazni oblik između gmazova i ptica. Ptice su rasprostranjene na svim kontinentima, a najveća je raznolikost vrsta u tropskim područjima. Prilagođene su raznim životnim uvjetima pa tako snježne burnice žive u kolonijama 440 km u unutrašnjosti Antarktike. Neke vrste su prilagođene životu na oceanu, a na obalu dolaze samo zbog razmnožavanje. Porodica pingvina Spheniscidae ima krila koja služe za ronjenje i plivanje, a ne za letenje. Ptice se razlikuju po veličini i gradi tijela. Najmanja ptica na svijetu je vrsta *Mellisuga helenae*, vrsta kolibrića koji živi na Kubi, dužine tijela 5,5 - 6 cm. Najveća je ptica afrički noj (*Struthio camelus*) visine do 280 cm. Najbrža je ptica na svijetu sivi sokol (*Falco peregrinus*) koji može letjeti brzinom većom od 300 km/h. Najveći raspon krila ima albatros latalica (*Diomedea exulans*), a iznosi 3,7 m. Mnoge vrste ptica migriraju, a na put odlaze zbog nepovo-

ljnih životnih uvjeta i manjka hrane. Zapanjujuća je sposobnost ptica da godinama odlaze i vraćaju se ponovno na područje svog gniazežđenja. Zapanjujući su i naporci koje pri tim migracijama ostvaruju pojedine vrste. Tako indijska guska (*Anser indicus*), koja se gnijezdi u Mongoliji, Tibetu i sjevernoj Kini, na svom putu na jug prelazi preko Himalaje i leti na visinama od oko 7.000 m. Polarna čigra (*Sterna paradisaea*) naziva se i „ptica s dva ljeta“ jer na svom putu godišnje prelazi udaljenost od oko 80.000 km, od Sjevernog do Južnog pola. Ptice čovjeku služe kao izvor hrane, a uzbajaju se i kao kućni ljubimci. Ptice kontroliraju štetočine, a istraživanja su pokazala da godišnje pojedu 400 - 500 milijuna insekata. Ptice su i opršivači. Smatra se da opršuju oko 5% biljaka koje čovjek koristi za hranu i lijekove. Hraneći se ptice pojedu i razne sjemenke koje kroz izmet ispuštaju i na taj način rasprostajuju biljne vrste. Ptice koje se hrane lešinama uklanjuju ostatke uginulih životinja i tako sprječavaju širenje bolesti. Na svijetu je poznato oko 11.000 vrsta ptica. Smatra se da je od 1.500-te godine izumrlo 162 vrste ptica zbog utjecaja čovjeka. Mnogim drugim vrstama prijeti izumiranje. U Hrvatskoj je zabilježeno 396 divljih vrsta (koje se broje na popisu vrsta ptica Hrvatske) + 17 alohtonih (pobjegulja) koje se ne broje na službenom popisu, a ostale su rijetke, slučajne, neređovite ili izumrle. 243 vrste su gnjezdarice. U ovoj knjizi je opisano 197 vrsta ptica koje su zabilježene u slavonskom gorju i Požeškoj kotlini.

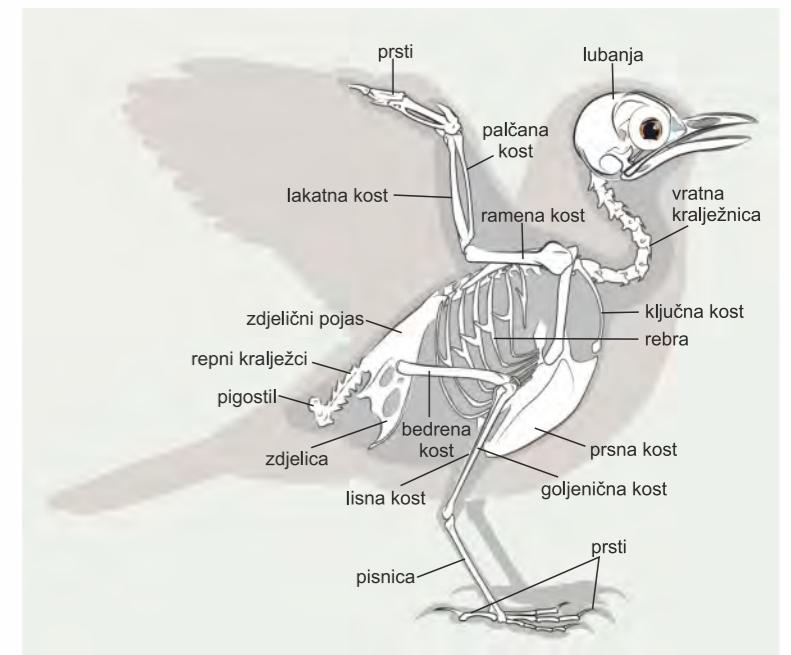

Gradja tijela ptica

SKELETONNI I MIŠIĆNI SUSTAV

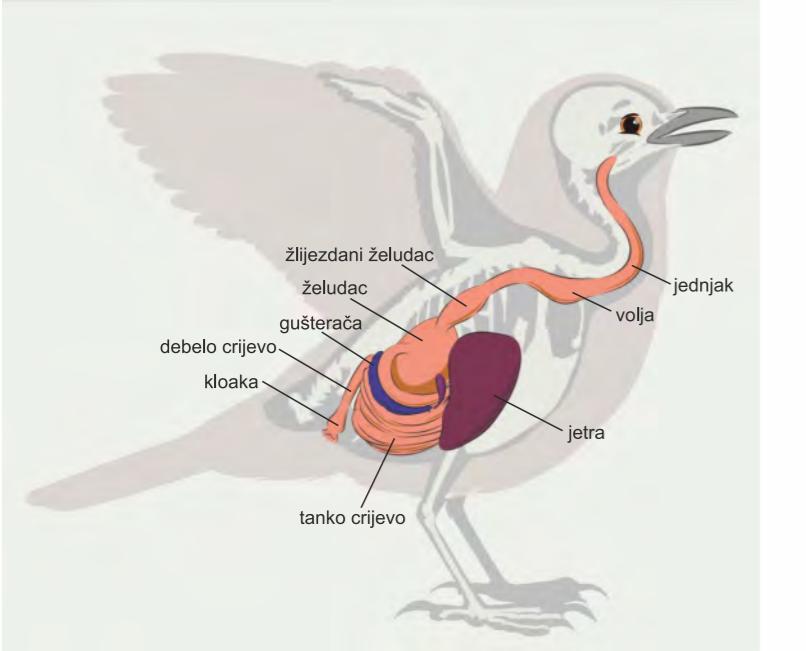
Kostur ptica sastoji se od kostiju koje su vrlo lagane, a nazivamo ih i pnevmatične kosti. Kosti sadrže velike šupljine koje su ispunjene zrakom i povezane s dišnim sustavom. Kosti lubanje su srasle i ne pokazuju kranijalne šavove. Leđni su kralješci srasli međusobno i s kostima kukovlja, a rep je sveden na trokutastu pločicu za koju je pričvršćeno repno perje. Orbite su velike i odvojene koštanom pregradom. Kralježnica je podijeljena na vratni, torakalni, lumbalni i repni dio. Broj vratnih kralježaka varijabilan je, a odlikuje ih velika pokretljivost. Pokretljivost je smanjena u prsnim kralježcima, a u ostalima je potpuno odsutna. Posljednjih nekoliko kralježaka sraslo je sa zdjelicom i zajedno čine *synsacrum*. Grudni koš snažno je razvijen. Broj rebara (*costae*) varira između 7 do 12. Rebra su plosnata i dvodijelna, a dva dijela rebra spojena su zglobom. Prsna kost tvori dugi i široki štit, a kod svih ptica letačica proteže se na donjoj strani u visoki greben (*carina sterni*). Na greben prsne kosti vezana su dva snažna letna mišića: *musculus pectoralis* i *musculus supracoracoideus*. Prednji su udovi preoblikovani u krila. Na krilima se razlikuju tri sraštene prsta, a na nogama je srastao najveći broj stopalnih i zastopalnih kostiju u cjevastu pisnicu (*tarsop-*

metatarsus). Lopatica (*scapula*), vranjača (*coracoideum*) i ključna kost (*clavica*) u ramenom su pojasu sprijeda pri dnu srasle u vilicu (*furcula*). Stopalne kosti završavaju člancima prstiju s pandžom na kraju. Većina ptica ima četiri prsta, a kod ptica trkačica broj prstiju smanjen je pa neke imaju tri, a neke samo dva prsta. Zbog različita načina života noge su u ptica građom i oblikom prilagođene hodanju, skakanju, trčanju, penjanju, plivanju. Mišićni sustav građen je kao i kod ostalih viših kralježnjaka. Mišići su prilagođeni letenju i centrirani su blizu osovine krila. U glavu i na krajeve udova sežu samo tanki krajevi mišića, njihove tetine ili najsitniji mišići.

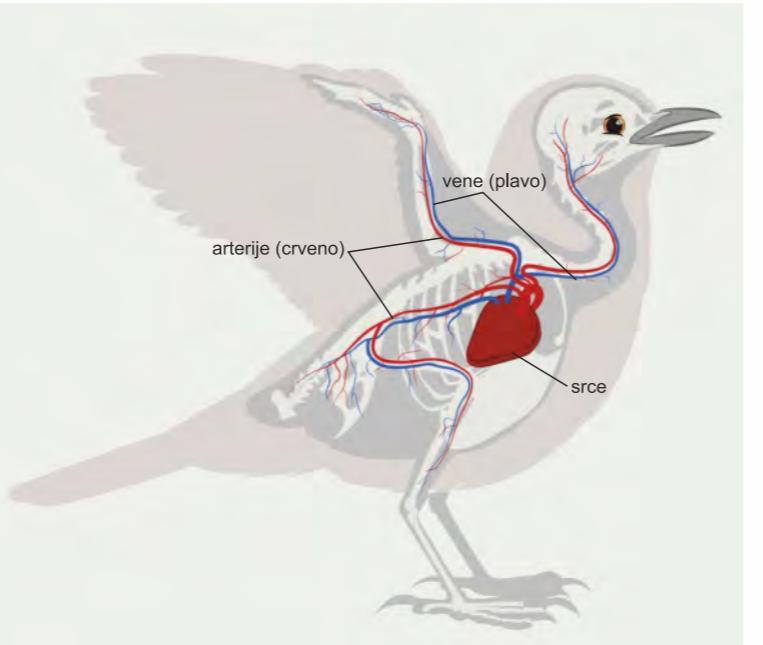

PROBAVNI SUSTAV

Ptice hranu uzimaju kljunom sastavljenim od rožnatih prevlaka. Kljunovi različitih vrsta ptica prilagođeni su hrani koju pojedina vrsta uzima. Grabljivice imaju kukasti kljun za kidanje plijena. Kljun kod patake je plosnat, a služi za projekciju vode i odvajanje hranidbenih čestica. Kratki kljunovi služe za skupljanje sjemenki, a dugi kljunovi za hvatanje riba. Ptice nemaju zube tako da probavilo ptica ima nekoliko izmjena u gradi organa kako bi se hrana ipak dovoljno usitnila i omešala. Na usta se nastavlja jednjak koji ima pro-

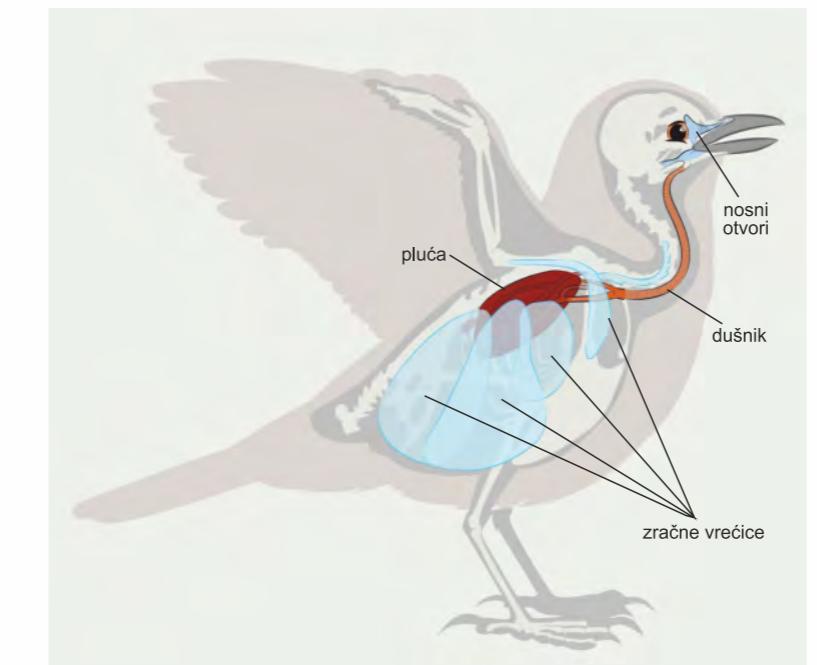
KRVOŽILNI SUSTAV

širenje - volju. U volji se hrana skladišti i omešava te odlazi u žlijezdani želudac gdje se hrana dodatno omešava. Nakon žlijezdanog, hrana odlazi u mišićni želudac gdje se dodatno usitnjava uz pomoć kamenčića koje ptica često uzme s hrana. Usitnjene čestice hrane zatim odlaze u tanko crijevo odakle prelaze u krvotok, a neprobavljeni se ostatci debelim crijevom odvode do nečisnice - kloake. U nečisnicu se osim debelog crijeva otvaraju i mokraćovodi te spolne cijevi. Grabežljivci poput sova gutaju cijeli plijen i kako ne mogu probaviti velike količine dlake, perja i kostiju, izbacuju ih povremeno kroz usta u obliku zgusnutih grudica - gvalica.

U gradi srca ptica došlo je do evolucijskog napretka u odnosu na gmazove. Ptice imaju četverodijelno srce kao i sisavci. Srce se sastoji od dvije pretklijetke i dvije klijetke. Pregradom je podijeljeno na lijevu i desnu stranu što sprječava miješanje venske i arterijske krvi. Eritrociti su veliki, jajoliki, imaju jezgru i obiluju hemoglobinom.

DIŠNI SUSTAV

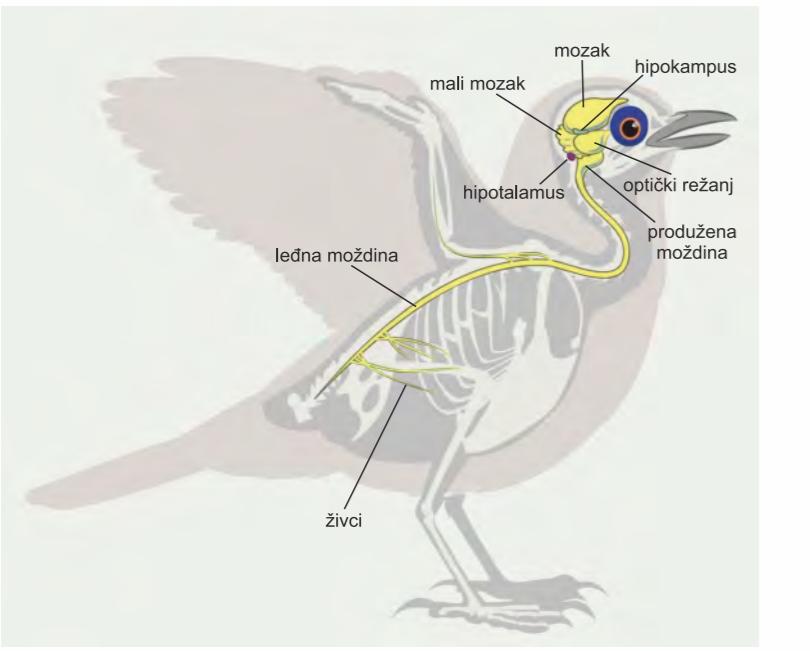
Ptičji je dišni sustav kompleksan i razlikuje se od dišnog sustava ostalih kralježnjaka. Pluća su razmjerno mala. Priraslje su uz leđni dio prsnog koša, čime je znatno ograničena njihova pokretljivost. Zrak ulazi u dušnik, potom u dušnice te u

režnjeve pluća gdje se u kapilarama vrši izmjena plinova. Kada ptica udahne, 75% svježeg zraka prolazi kroz pluća i odlazi u stražnju zračnu vrećicu koja povezuje zračne komore u kostima i puni ih zrakom. Kada ptica izdahne, zrak izlazi iz pluća, a zrak pohranjen u stražnjoj zračnoj vrećici istovremeno u njih ulazi. Tako ptičja pluća imaju stalnu opskrbu svježim zrakom. Ptice imaju do devet zračnih vrećica. One djeluju poput mijeha i povezane su s koštanim šupljinama. Služe i za smanjivanje tjelesne mase, povećavanje savitljivosti kostiju, ulaze između organa i smanjuju trenje pojedinih dijelova tijela tijekom gibanja, reguliraju tjelesnu toplinu i sprječavaju pregrijavanje tijela tijekom intenzivnoga rada letnih mišića za vrijeme leta, čine rezonatore za pojačavanje glasanja.

ŽIVČANI I OSJETILNI SUSTAV

Živčani sustav ptica razvijeniji je nego kod gmazova i velik je s obzirom na veličinu ptice. Mali mozak koordinira pokrete, a veliki mozak ponašanje, navigaciju, parenje i izgradnju gnijezda. Polutke prednjeg mozga velike su i sasvim prekrivaju međumozak. Mirisni režnjevi slabo su razvijeni te ptice imaju slab njuh, a iznimka su kiviji, strvinari i bubenjakve. Vidni režnjevi koji leže na stranama međumozga veliki su i odgovaraju savršenom vidu ptica. Vid je najsavršeniji osjet ptica. Oči ptica prilagođene su polijetanju, uočavanju i lovu. Vrste koje imaju oči na bočnim stranama glave imaju širok vidokrug, dok vrste s ova oka usmjerena prema naprijed posjeduju stereoskopski vid pa mogu procijeniti udaljenost. U

nekih se vrsta oči pomicu neovisno jedno o drugome. Uho je u ptica građeno savršenije nego u gmazova, a pužnica je znatno produžena, ali nije spiralnog oblika kao u sisavaca. Osjetila za opip i toplinu razvijena su u koži i u kljunu.

PERJE

Perje je rožnata tvorevina ptice kože, homologna dlakama sisavaca i ljuskama gmazova. Perje je izgrađeno od keratina, proteina koji izgrađuje kosu i nokte kod ljudi ili rogove kod drugih životinja. Tipično pero sastoji se od ovih morfoloških dijelova: šuplji dio cijevi (*calamus*), stručak (*rhachis*), batrljica

(*scapus*), zastavica (*vexillum*). Zastavica je sastavljena od mnoštva isperaka (*rami*) koji su međusobno povezani resicama (*radii*). Svako pero raste iz kožnog mjeđurića u usmini oko kojeg se stvara keratin. Pero se razvija iz bradavica kože koje se spuštaju u mjeđurić. Prema namjeni, obliku, veličini i položaju na tijelu ptice, perje se dijeli na četiri osnovne vrste:

- dugo perje – namijenjeno letenju i nalazi se na krilima (letna pera – *remiges*, pokrilno perje – *tetrices*, pakrilce – *alula*)
- repno perje – održavanje ravnoteže tijekom leta i nalazi se na repu
- tjelesno kratko perje – pokriva tijelo ptice i služi kao zaštita od fizičkih utjecaja sunca, vjetra i kiše
- paperje – topli pokrivač na koži ptice

Ptice jednom do dvaput godišnje odbacuju perje i zamjenjuju ga novim (mitarenje). Boju perja određuju pigmenti i lom svjetlosti na površinskim slojevima pera. U perju se nalaze melanini i karotenoidi (žuti zoooksantin, crveni zooeritrin, modri turakoverdin, zeleni fazianoverdin). Obojenost ptičjega perja utječe na prilagođenost ptica njihovu obitavalištu, a u nekim vrsta muške i ženske jedinke različito su obojene (spolni dimorfizam). Veličina perja na samo jednoj ptici može varirati od 1 - 2 mm, koliko je obično dužina paperja, pa sve do 2 metra koliko mogu biti dugačka repna pera. Pera se pokreću uz pomoć poprečno-prugastih mišića koji se zovu perni mišići (*arectores plumarum*). Kontrola pozicije pera bitna je zbog leta, spolnog ponašanja i regulacije topline. Ptice trebaju održavati konstantnu unutrašnju temperaturu

od oko 42°C. To postižu povećanjem volumena zraka koji se nalazi između kože i vanjskog perja jer je zrak odličan izolator. Ptice raščesljavaju svoje perje kljunovima te pomoći masti iz velike trtične žlijezde (*glandula uropygii*) maste svoja krila čime održavaju strukturu perja i štite ga od promakanja.

LET

Ptice su jedini živući kralježnjaci, osim šišmiša, koji imaju sposobnost aktivnog letenja. Let je najprepoznatljivija karakteristika ptica i omogućava im veliku brzinu i okretnost pri kretanju te migracije na velike udaljenosti. Ptice imaju razne prilagodbe za letenje – lagani kostur, dva velika mišića za let, prsni mišić (*pectoralis*, koji čini oko 15% ukupne tjelesne mase), susjedni mišić *supercoracoideus* te modificirane udove (krila s aeroprofilom). Prsna kost za koju se vežu letni mišići tako je izdužena i zove se greben. Prema građi prsne kosti ptice se dijele na grebenke i bezgrebenke. Bezgrebenke su ptice koje nemaju izduženu prsnu kost i nikad nisu razvile mogućnost leta (npr. noj, emu, kazuar, nandu, kivi). Neke su grebenke izgubile sposobnost leta tijekom evolucije ili domestifikacije. Primjer su takvih grebenki pingvini koji imaju greben, ali krila su im preoblikovana u peraje i služe za plivanje. Oblik krila i veličina ptice određuju tip letenja za koji je ptičja vrsta sposobna. Ptice mogu kombinirati mahanje krilima i jedrenje. Uzlet je energetski najzahtjevniji dio leta. Pticama manje mase dovoljno je samo skočiti u zrak i zamahnuti krilima. Veće ptice, poput labuda ili supa, moraju imati veći zalet ili skaču s litica i krošnji kako bi ostvarile dovoljnu početnu brzinu.

PREHRANA

Ptice se hrane raznolikom hranom, od nektara, sjemenki, voća, strvine, manjih životinja. Ptice hranu uzimaju kljunom koji im služi i za otkidanje i usitnjavanje hrane jer nemaju zube. Ptice imaju različite prilagodbe i strategije lova. Ptice koje se hrane nektarom imaju izdužene kljunove i dugačke četkaste jezike (kolibrići). Vrste s kraćim kljunovima skupljaju sjemenke i kukce. Neke ptice hvataju kukce u letu, dok ih neke izvlače iz kore stabala (djelovke). Lov zračnim ponaranjem karakterističan je za ptice grabljivice. Neke vrste love ronjenjem. Ptice vodenih staništa hrane se i vodenim biljem (guske, patke). Strvinari se hrane ostatcima uginulih životinja.

Razmnožavanje

Većina je ptičjih vrsta monogamno, oko 95%. Monogamne vrste stvaraju partnerske veze za sezone parenja, a u nekim slučajevima ta veza može potrajati godinama ili čak doživotno. Prednost monogamije u ptica briga je dvaju roditelju nad potomstvom. Parenje obično uključuje neki oblik udvaranja koje najčešće obavlja mužjak. Udvaranje se može sastojati od pjevanja, udaranja krilima, plesa, letova. Mnoge ptice brane svoj teritoriji od jedinki iste vrste u vrijeme parenja kako bi očuvale izvor hrane za ptiće. Mnoge vrste morskih ptica pare se u kolonijama te se na taj način brane od grabežljivaca. Ptičja su jaja amniotska s tvrdom ljskom od kalcijeva karbonata. Boja jaja ovisi o mjestu polaganja, pa su tako jaja koja se polažu u duplje uglavnom bijela, a jaja koja se polažu na otvorenom, bojom su prilagođena okolišu. Ptice legu jaja na različitim mjestima. Neke grade gnijezda koja mogu biti u obliku šalica, kupola, tanjura, brežuljaka ili nasaipa. Gnijezda su građena od različitih materijala: trave, sijena, granja, blata, perja. Neke vrste biraju specifičnu građu kao što je stolisnik jer on sadrži kemijske tvari koje smanjuju učestalost parazita kao što su grinje, što pospješuje preživljavanje ptica. Neke vrste (npr. rod *Psarocolius*) grade vrlo složena gnijezda. Tankokljuna njorka polaže jaja na kamenu, a pingvini jaje drže između tijela i nogu. Razdoblje inkubacije traje od oko 10 dana (djetlići, kukavice i vrapčarke) do preko 80 dana (albatrosi i kiviji). U većini monogamnih vrsta oba roditelja naizmjenično leže na jajima, a kod poligamnih vrsta

o jajima se brine jedan roditelj. Ptići nakon rođenja mogu biti ovisni o roditeljima, neovisni ili u nekojoj fazi između tih dviju krajnosti. Ptići koji su ovisni o roditeljima zovu se čučavci, a legu se goli i slijepi te su im potrebni roditelji za održavanje tjelesne temperature. Ptići koji su po rođenju pokretni i s već izraslim perjem nazivaju se potkušcima. Duljina roditeljske skrbi razlikuje se između različitih redova i vrsta. Dok kod nekih vrsta skrb prestaje odmah po izlijeganju iz jaja, neke se vrste za ptiće brinu mjesecima. Kod nekih vrsta stariji ptići iz prethodnih sezona pomažu u brizi za potomstvo. U većini vrsta ptići napuštaju gnijezdo ubrzo nakon što nauče letjeti. Ptići također mogu pratiti svoje roditelje za vrijeme prve selidbe. Kod ptica je poznat slučaj parazitiranja legla. Postoje dvije vrste parazita legla: prisiljeni paraziti koji nisu sposobni podizati vlastito potomstvo te moraju polagati jaja u gnijezdima drugih vrsta i neprisiljeni paraziti, koji su sposobni podizati vlastito potomstvo, ali jaja polažu u gnijezdima drugih jedinki iste vrste kako bi povećali rezultat razmnožavanja. Ptice domaćini prihvataju ova parazitska jaja i brinu o njima. Neke su vrste prilagođene tako da se njihova jaja izliježu ranije te ptić-parazit izgura jaja domaćina iz gnijezda, čime se osigurava da njemu pripadne sva hrana donesena u gnijezdo. Najpoznatiji je parazit legla kukavica.

Migracije

Kao i mnoge druge životinje, i ptice migriraju. Migracija je seoba ptica s područja gdje se gnijezde u zimska boravišta i natrag, koje se odvija svake godine. Ekološki razlog selidbe ekstremna je razlika u količini raspoložive hrane ovisno o godišnjem dobu. Dolaskom hladnijeg vremena smanjuje se i količina hrane te ptice sele u toplije krajeve gdje hrane još uvijek ima dovoljno. Dolaskom velikog broja ptica na zimovališta, količina hrane ponovno se smanjuje i nema je dovoljno za polaganje jaja, kao niti kasnije za podizanje mladunaca te se ptice ponovno vraćaju na područja gdje se gnijezde. Posljednjih godina primjećuju se promjene selidbenog ponašanja mnogih ptičjih populacija što neki znanstvenici dovode u vezu s promjenama klime. Neke vrste koje su bile selice, sada prezimljuju na mjestu gniježđenja. Moguće je, da kroz duže razdoblje, seoba ptica na relaciji Europa – Afrika i natrag potpuno nestane. Prema genetičkim i fiziološkim istraživanjima, selidba je dio genetičkog nasljeđa ptice. Smatra se da su smjer selidbe i trajanje leta urođeni, a optimalni trenutak polaska uvjetovan je uvjetima u okolišu. Čak i ptice koje su od valjenja podizane u konstantnim laboratorijskim uvjetima te nikada nisu bile u kontaktu sa srodnicima u slobodnoj prirodi i nisu poznavale godišnja doba, pokazuju selidbeni nemir (povećanje motoričkih aktivnosti u jesen i proljeće). Dokaz su genetičke uvjetovanosti selidbenog ponašanja kukavice. Mladunčad kukavice odgajaju različite vrste (parazitiranje gnijezda) koje mogu biti selice ili stanarice, ali

mladunci kukavice uvijek su selice i sami nalaze put do zimovališta u istočnim dijelovima Afrike. Za vrijeme seoba, ptice se savršeno orientiraju. Smatra se da im u tome pomaže magnetno polje, položaj zvijezda, sposobnost da „vide“ UV svjetlost, objekti u okolišu na koje nailaze (planine, rijeke, svjetla gradova). Prije selidbe ptice nakupljaju masne naslage kako bi mogle izdržati put preko velikih udaljenosti. Ptica koja prelazi najveće udaljenosti je arktička čigra (*Sterna paradisaea*). Ona svake godine seli s područja Arktika na područje Antarktike i vraća se nazad te na taj način prelazi 70.000 – 80.000 km. Ptice pokazuju i druge tipove selidbe. Neke vrste prelaze kraće udaljenosti zbog hrane ili lošeg vremena. Postoje i visinske selidbe pri kojima ptice prelaze s viših nadmorskih visina na niže ili obratno. Neke vrste mogu biti nomadske, bez stalnog teritorija, i kretati se ovisno o vremenskim prilikama i dostupnosti hrane. One koje uopće ne odlaze iz područja gniježđenja nazivaju se stanicama.

Prirodna obilježja Požeške kotline i Slavonskog gorja

Požeška kotlina i Slavonsko gorje smješteni su u međurječju Save, Drave i Dunava i čine zapadni granični prostor istočne Hrvatske prema središnjoj. Slavonsko gorje čine Psunj, Papuk, Krndija, Požeška gora i Dilj gora. Područje je poznatije kao zapadni brdoviti ili gorski dio Slavonije koji u odnosu na ravničarsku Slavoniju ima značajno različita obilježja reljefa, klime, vegetacije, staništa te biljnog i životinjskog svijeta. Klima je kontinentalnog karaktera. Oborine su uglavnom jednoliko raspoređene tijekom cijele godine. Najhladnija područja, koja su najduže pod snijegom, vrhovi su Psunja i Papuka. Kotlina je blago valovita, nadmorska je visina oko 150 m, a okolne gore ne prelaze visinu od 1000 m. Područje Požeške kotline i Slavonskog gorja primarno je klimatogena zajednica šuma s vrlo malim udjelom vodenih staništa. U najnižim dijelovima dominiraju šume vrbe i topole, poplavne šume poljskog jasena te nizinske šume hrasta lužnjaka. U br-

dskom i prigorskom dijelu dominiraju šume hrasta kitnjaka i običnog graba, a u gorskem području prevladava obična bukva. U pojasu iznad bukovih šuma nalaze se panonske šume bukve i jеле, a ispod samih vrhova Papuka i Psunja mogu se u fragmentima pronaći šume gorskog javora i gorskog jasena. Značajnija su vodena staništa ribnjaci Poljana koji se nalaze na zapadnoj granici Požeško-slavonske županije, Sovsko jezero te rijeke Orljava, Londža, Pakra, Ilova, Veličanka, Stražemanka i Bijela. Značajna su staništa i ribnjaci, bare, stari rukavci rijeka.

Natura 2000 područja značajna za ptice

Natura 2000 ekološka je mreža sastavljena od područja važnih za očuvanje ugroženih vrsta i stanišnih tipova Europske unije. Njezin je cilj očuvati ili ponovno uspostaviti povoljno stanje ugroženih i rijetkih vrsta te prirodnih i poluprirodnih stanišnih tipova. Natura 2000 temelji se na EU direktivama, područja se biraju znanstvenim mjerilima, a kod upravljanja tim područjima u obzir se uzima i interes i dobrobit ljudi koji u njima žive. Direktiva o pticama i Direktiva o staništima predstavljaju srž EU zakonodavstva u zaštiti prirode. Ta dva propisa zajedno postavljaju ambiciozni visoki standard očuvanja prirode za sve države članice EU-a. Njihova provedba odvija se u prvom redu kroz uspostavljanje ekološke mreže Natura 2000. Svaka zemlja članica EU doprinosi ovoj mreži izdvajanjem najvažnijih područja za svaku pojedinu vrstu i stanišni tip naveden u odgovarajućim dodacima direktiva. Sukladno Direktivi o pticama, države članice proglašavaju područja posebne zaštite (Special Protection Areas - SPA) za ptice. Na području Požeško-slavonske županije postoje dva SPA područja, a to su Poilovlje s ribnjacima sa 62 ciljne vrste uglavnom ptica vodenih staništa i Papuk s 11 ciljnih šumskih vrsta ptica.

Opis vrsta

LEGENDA - Oznake ugroženosti prema IUCN-u

Ptice selice

Ptice stanařice

Extinct - izumrla

Extinct in the wild - izumrla u prirodi

Critically endangered - kritično ugrožena

Endangered - ugrožena

Vulnerable - osjetljiva

Near threatened - gotovo ugrožena

Least concern - najmanje zabrinjavajuća

Data deficient - nedovoljno poznata

Not evaluated - nije procjenjivana

LEGENDA - Karta rasprostranjenosti

Extant (resident) – postoji (stanařice)

Extant (breeding) – postoji (gnijezdzi)

Extant (non – breeding) – postoji (ne gnijezdzi)

Extant (passage) – postoji (u preletu)

Extant & introduced (seasonality uncertain)
– postoji i unesena (sezonalnost neizvjesna, nesigurna)

Extant & introduced (resident)
– postoji i unesena (stanařice)

Extant & introduced (breeding)
– postoji i unesena (gnijezdzi)

Extant & introduced (non – breeding)
– postoji i unesena (ne gnijezdzi)

Possibly extant & introduced
– moguće da postoji i unesena

PREPELICA
Coturnix coturnix

RED: Galliformes
PORODICA: Phasianidae
ROD: Coturnix
VRSTA:

Prepelica

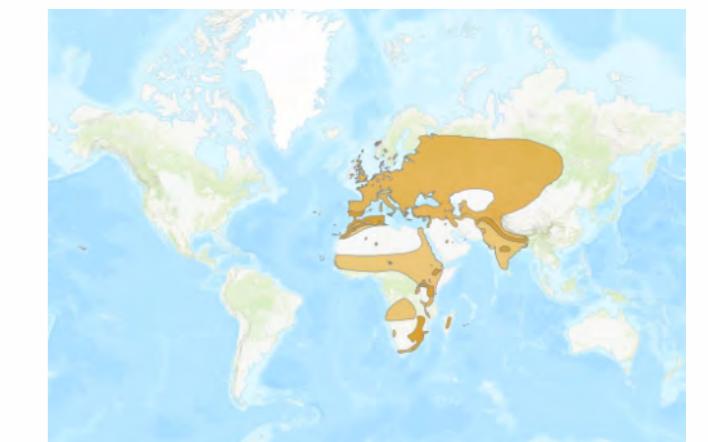
Coturnix coturnix

Perje na glavi smeđe je boje, a na tijelu različitih nijansi smeđe. Kljun je tamnosmeđe boje, a noge su žutoružičaste. Ženka je nešto teža od mužjaka. Prepelicu je teško vidjeti kako leti jer se uglavnom skriva i hoda u zelenilu. Sezona je parenja u svibnju. Gniazdo je skriveno u grmlju, napravljeno od trave, a ženka u njega polaže 6 do 18 bijelih ili prljavožutih jaja s crnim pjegama. Inkubacija traje 16 do 18 dana. Dok ženka leži na jajima, mužjak traži drugu ženku za parenje, ne brinući se za legendu. Mladi ostaju uz majku oko tri tjedna, a hrane se uglavnom kukcima. Prepelice su brižne prema svojim mladima, a nekad prihvate i tuđe piliće koji su ostali bez majke. Hrani se sjemenkama, lisnim i cvjetnim populjcima te kupinama.

STANIŠTE: žitna polja, ravnice s livadama

Dužina	16 - 18 cm
Težina	70 - 135 g
Raspon krila	32 - 35 cm
Životni vijek	do 15 godina

OBIČNI FAZAN
Phasianus colchicus

RED: Galliformes
PORODICA: Phasianidae
ROD: *Phasianus*
VRSTA:

Obični fazan

Phasianus colchicus

Kod fazana je naglašen spolni dimorfizam. Mužjak se razlikuje od ženke po boji perja, dužini repa, ostrugama, veličini i težini. Ženka je manja i ravnomjerno je obojena smeđkastim tonovima s tamnim pješagama. Ova „neugledna“ obojenost pomaže joj da ostane neprimjetna dok sjedi na jajima. Mužjak ima smeđe perje s brojnim crnim i bijelim mrljama i pravilnim uzorcima. Glava je zelenoplava sa žutim očima, a kriješta oko oka jarko je crvena. Kljun je jak i svjetlosiv. Ima 18 repnih pera, od čega su dva dugačka 20 do 25 cm i isprugana. Razmnožavanje počinje u ožujku, a mužjak nastoji imati što više ženki. Ženka nese jaja u periodu od sredine travnja do svibnja. Gnijezdo je skriveno na tlu, a u njemu je obično 12 do 14 jaja. Inkubacija traje 24 dana. Mladi ostaju uz majku oko 8 tjedana. Fazan je aktivan danju, a noći na granama grmlja ili drveća. Hrani se travom, sjemenkama, plodovima, kukcima.

STANIŠTE: područja gdje se isprepliću polja, livade, šikare, šumarnici

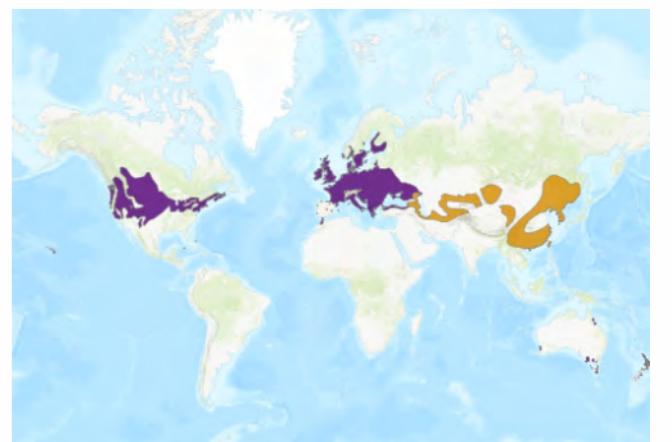

Dužina 52 - 90 cm

Težina 900 - 1400 g

Raspon krila 70 - 90 cm

Životni vijek do 7 godina

RED: Galliformes

PORODICA: Phasianidae

ROD: Perdix

VRSTA:

Trčka krvžulja

Perdix perdix

Trčka je ptica nabijene figure. Tijelo joj je sivo, a glava riđa. Na krilima ima smeđe pruge. Mužjak i ženka su slični. Razlikuju se po smeđoj mrlji na trbuhi koja je izraženija kod mužjaka te po riđim obrazima koji su bljeđi kod ženke. Ženka ima izraženu svijetlu obrvu. Trčka je druželjubiva ptica i kreće se u malim jatima, posebno zimi. Većinu vremena provodi na zemlji, a kada je uplašena, naglo polijeće. Trčke formiraju parove za nekoliko sezona. Ženka gradi gnijezdo u udubljenjima u zemlji. Jedna je od naših najplodnijih ptica i može snijeti više od 20 jaja. Ženka na jajima sjedi oko 24 dana. Događa se i da se u jednom gnijezdu nalaze jaja dviju ženki. Mladi su ptići potrkušci i odmah napuštaju gnijezdo. Potrebna su im 2 tjedna da nauče letjeti te često postaju plijen grabežljivaca. U odrasloj dobi trčka se hrani žitaricama, a mladi se hrane kukcima.

STANIŠTE: nizine, obradive površine zasijane žitaricama, polja ispresjecana živicama

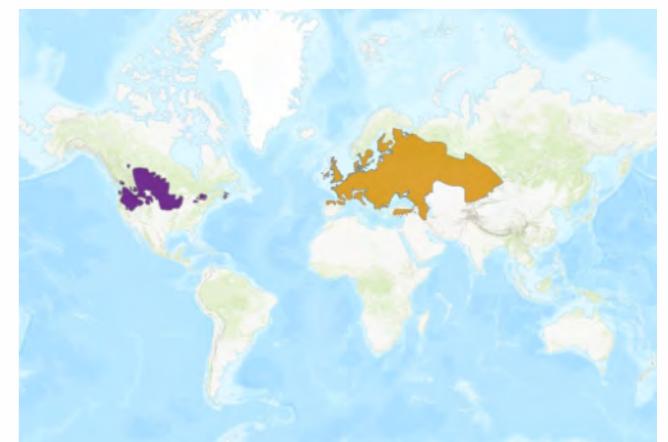

Dužina 28 - 32 cm

Težina 350 - 450 g

Raspon krila 45 - 48 cm

Životni vijek do 6 godina

LJEŠTARKA
Bonasa bonasia

RED: Galliformes
PORODICA: Tetraoninae
ROD: Bonasia
VRSTA:

Lještarka

Bonasa bonasia

Lještarka ima smeđe-sivi gornji dio tijela i smeđa krila. Donji je dio bijel sa smeđim pjegama. Za razliku od ženke, mužjak ima crno grlo s bijelim obrubom. Rep je siv s crnim vrhom. Noge su obrasle perjem. Kljun je kratak i širok. Lještarke žive u parovima i ostaju zajedno dok se ptici ne izlegu. Mužjaci su vrlo ratoborni i ne dozvoljavaju u blizini prisustvo drugom mužjaku. Razmnožavanje se odvija krajem travnja i početkom svibnja. Ženka nese 8 do 15 jaja u plitku rupu u tlu koja je skrivena u grmlju ili među kamenjem. Inkubacija traje 21 do 23 dana. Ptići su potrušci i uz majčinu pomoć pronalaze hranu. U dobi od 2 do 3 tjedna ptici noće na granama. Lještarka hrani pronađeni na tlu i na granama drveća. Hrani se šumskim plodovima, lišćem i sjemenkama te kukcima.

STANIŠTE: planinske i brdske miješane šume s gustim niskim raslinjem

Dužina 34 - 39 cm

Težina 37 - 43 g

Raspon krila 48 - 54 cm

Životni vijek do 8 godina

RED: Anseriformes
PORODICA: Anatidae
ROD: *Cygnus*
VRSTA:

Crvenokljuni labud

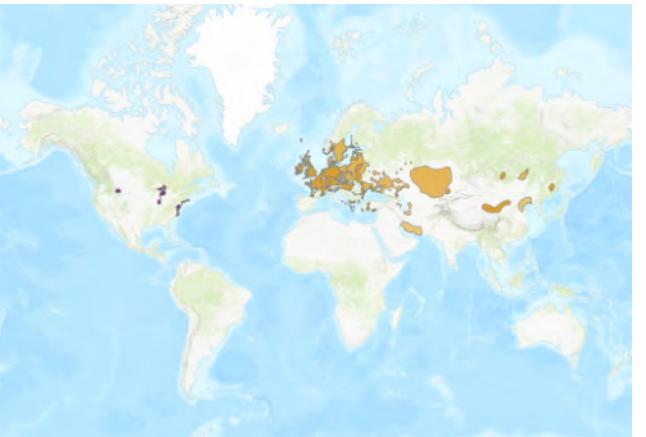
Cygnus olor

Crvenokljuni labud ima narančastocrveni kljun s crnom kvržicom. Lice je crno, a vrat je dug i zakrivljen u obliku slova "S". Perje je bijelo. Noge su kratke s jakim plivaćim kožicama. Mužjaci su nešto veći i teži od ženki te imaju veći kljun i deblji vrat. Mladi su ptiči sive boje, a kljun im je crn u prvoj godini života. Spolna zrelost nastupa s navršene tri godine života, a mužjak i ženka ostaju zajedno cijeli život. Crna izraslina na kljunu mužjaka otekne i poveća se za vrijeme parenja. Crvenokljuni labud gniaze gradi na obali ili u plitkoj vodi početkom proljeća. Ženka polaže 4 do 8 zelenosmeđih jaja. Nakon 40 dana mladi se izlegu. O mladima se brinu oba roditelja, a mužjak može biti jako agresivan ako osjeti opasnost. Prvih nekoliko dana ženka nosi ptice na leđima. Nakon 4 do 5 mjeseci mladi nauče letjeti. Labud se hrani vodenom vegetacijom po koju zaranja do jedan metar dubine. Hrani se i travom, sjemenkama, žabama, kukcima, školjkašima.

STANIŠTE: mirne i sporotekuće slatke vode (može se naći i u bočatim i slanim vodama, ali se ondje ne gniaze), kanalizirane rijeke, čest je na vodenim gradskim površinama

Dužina	140 - 160 cm
Težina	10 - 12 kg
Raspon krila	200 - 240 cm
Životni vijek	do 28 godina

SIVA GUSKA
Anser anser

RED: Anseriformes
PORODICA: Anatidae
ROD: *Anser*
VRSTA:

Siva guska

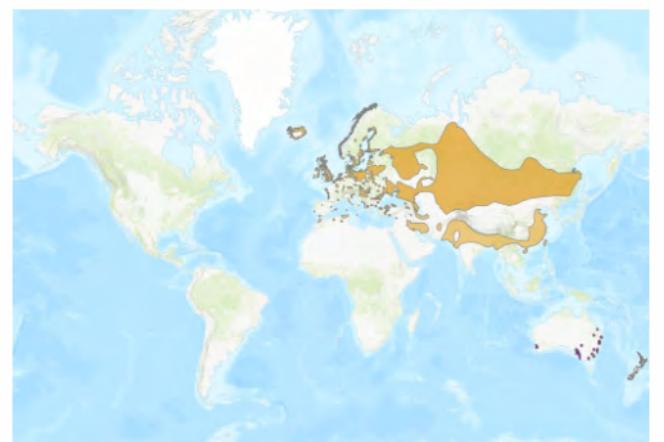
Anser anser

Siva guska najveća je i najglomaznija guska našeg podneblja. Tijelo joj je okruglo i sive boje. Vrat je jak i dugačak. Kljun je narančast, a noge svjetlocrvene. Mužjak je obično veći od ženke. Unatoč težini, izvrsno leti. Leti slično kao patka, brzo mašući krilima. Za vrijeme migracije formira jata u "V" formaciji što smanjuje otpor zraka i potrošnju energije. Razmnožava se u proljeće, u blizini vodenih površina. Gnijezdo gradi na tlu, u visokoj vegetaciji, a za gradnju koristi bilje i perje. Ženka nese 7 do 10 krupnih jaja. Inkubacija traje gotovo mjesec dana. Nakon izlaska iz jajeta guščići su vrlo aktivni i prate majku. Siva guska hrani se travom i sjemenjem, a ponekad i jajima riba i žaba. Često traže hranu na poljima gdje slijeci u velikim jatima.

STANIŠTE: vodena staništa i obradive površine (npr. strnjšta kukuruza), pašnjaci i livade.

Dužina	74 - 84 cm
Težina	2900 - 3700 g
Raspon krila	149 - 168 cm
Životni vijek	do 24 godine

GUSKA GLOGOVNJAČA
Anser fabalis

RED: Anseriformes
PORODICA: Anatidae
ROD: Anser
VRSTA:

Guska glogovnjača

Anser fabalis

Mužjak guske glogovnjače nešto je veći od ženke. Perje je tamnosmeđe boje, s leđne je strane tamnosivo, a s trbušne je svjetlijie. Glava i vrat su svijetlosmeđe boje, jednake nijanse. Podrepak i trtica bijele su boje. Kljun je crn, a od sredine prema vrhu je narančast. Noge su svjetlo-narančaste boje. Društvena je vrsta. Prilikom hranjenja stvara manja jata, a navečer veća večernja jata koja noće na većim vodenim površinama. Gnijezdi se jednom godišnje, u ljetnim mjesecima. Ženka nese 4 do 6 jaja. Inkubacija traje 27 do 29 dana. Obično oba roditelja brinu o mladima. Mladi se osamostale nakon 40 dana. Guska glogovnjača hrani se biljnom hranom, travom, zeljastim biljkama, žitaricama, sjemenkama.

STANIŠTE: vodene površine, vlažne livade, pašnjaci

Dužina	69 - 88 cm
Težina	2,6 - 3,2 kg
Raspon krila	147 - 175 cm
Životni vijek	do 25 godina

LISASTA GUSKA

Anser albifrons

RED: Anseriformes

PORODICA: Anatidae

ROD: Anser

VRSTA:

Lisasta guska

Anser albifrons

Lisasta guska je srednje velika guska. Boja tijela joj je sivo-smeđa, a trbuh je prošaran tamnim mrljama i trakama koje se jasno vide u letu. Iznad narančastog kljuna ima veliku bijelu mrlju po kojoj je prepoznatljiva. Noge su narančaste. Lisaste guske formiraju parove koji traju cijeli život. Druželjubiva je vrsta, ali u vrijeme gniježđenja postaje vrlo teritorijalna. Gnijezdo od biljaka svijено je na zemlji i ispunjeno je papnjem. Ženka u lipnju snese 4 do 7 jaja i sjedi na njima 27 do 28 dana dok mužjak brani teritorij. Nakon 40 dana ptići su sposobni letjeti, ali ostaju uz roditelje do sljedeće godine. Lisasta guska pri migracijama prevaljuje velike udaljenosti i leti u formaciji „V“. Hrani se biljnom hranom, sjemenkama, travom i mahovinom. Hranu traži na pašnjacima i u plićim močvarama.

STANIŠTE: tundra, obale, livade, močvare, obradive površine

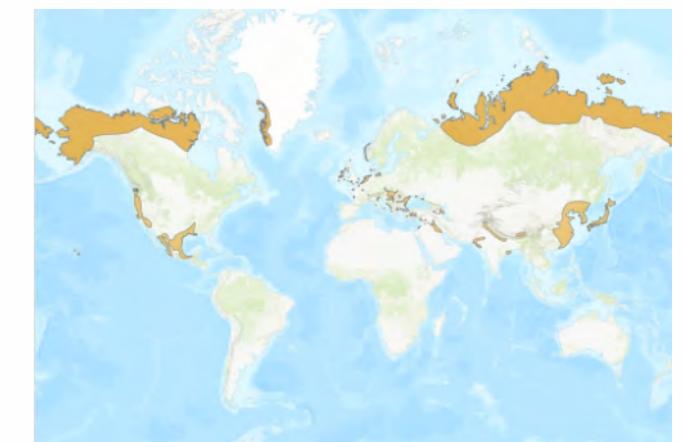

Dužina | 65 - 78 cm

Težina | 1,9 - 2,5 kg

Raspon krila | 130 - 165 cm

Životni vijek | do 25 godina

PATKA BATOGLAVICA

Bucephala clangula

RED: Anseriformes

PORODICA: Anatidae

ROD: Bucephala

VRSTA:

Patka batoglavica

Bucephala clangula

Patka batoglavica je patka srednje veličine, a mužjak je nešto veći od ženke. Odrasli mužjak ima zelenkasto-crnu glavu i bijelu mrlju uz bazu kljuna. Trbuš, bokovi i prsa su bijeli, a leđa, krila i rep crni. Ženka ima smeđu glavu, sivkasta krila, leđa i rep te bijele bokove, prsa i trbuš. Mladi mužjaci nalikuju ženkama. I mužjak i ženka u odrasloj dobi imaju žutu šarenicu, a mlade ptice smeđu. Patka batoglavica monogamna je vrsta. Parovi se formiraju u prosincu i ostaju zajedno dok mužjak ne napusti ženku na početku inkubacije. Gnijezdi se blizu vode, u šupljinama u drveću ili stijenama. Ženka nese 4 do 12 jaja. Inkubacija traje 28 do 32 dana, a ženka tijekom dana povremeno napušta gnijezdo zbog hranjenja. 24 do 36 sati nakon izlijeganja mladi napuštaju gnijezdo. Nakon 5 do 6 tjedana mladi se osamostaljuju. Patka batoglavica hrani se kukcima, mekućima, rakovima, ribama, sjemenkama, korijenjem.

STANIŠTE: vodene površine okružene starim šumama sa šupljim stablima

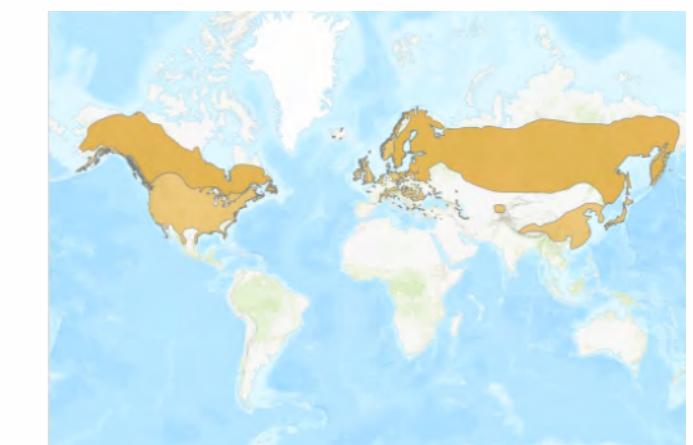

Dužina	40 - 48 cm
--------	------------

Težina	600 - 1200 g
--------	--------------

Raspon krila	62 - 77 cm
--------------	------------

Životni vijek	do 16 godina
---------------	--------------

BIJELI RONAC
Mergellus albellus

RED: Anseriformes
PORODICA: Anatidae
ROD: *Mergellus*
VRSTA:

Bijeli ronac

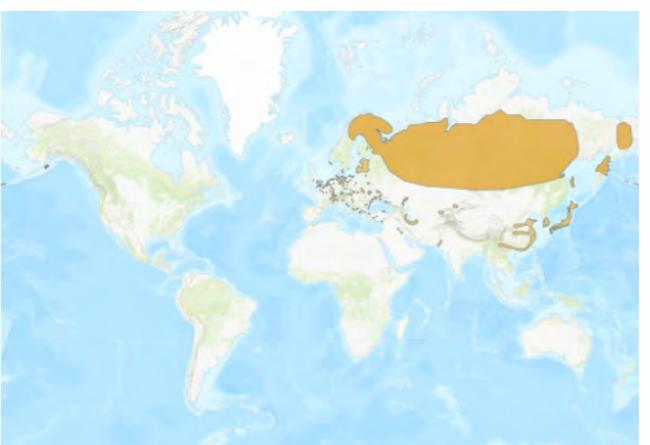
Mergellus albellus

Mužjak bijelog ronca gotovo je potpuno bijel, s crnom maskom i finim crnim oznakama. Ženke i nezreli mužjaci sive su boje s kestenjasto-smeđom glavom. Bijela mrlja na krilima istaknuta je u letu kod oba spola. Kljun ima kukast vrh i nazubljene rubove koji mu pomažu da uhvati ribu kada zaroni za njom. Bijeli ronac se razmnožava u svibnju. Gnijezdo pravi u pukotinama u drveću. Ženka nese 7 do 11 jaja i sjedi na njima 26 do 28 dana. Mladi ubrzo nakon izlijeganja napuštaju gnijezdo, a počinju letjeti nakon deset tjedana. Bijeli ronac se hrani ribom.

STANIŠTE: spore rijeke, jezera bogata ribom, okružena stablima

Dužina	36 - 44 cm
Težina	500 - 800 g
Raspon krila	55 - 69 cm
Životni vijek	do 10 godina

VELIKI RONAC

Mergus merganser

RED: Anseriformes
PORODICA: Anatidae
ROD: *Mergus*
VRSTA:

Veliki ronac

Mergus merganser

Mužjak velikog ronca je nešto je veći od ženke. Odrasli mužjak ima bijelo perje s ružičastom nijansom. Glava je crna sa zelenim odsjajem. Na glavi nema kukmu, za razliku od malog ronca. Zadak i rep su sivi, a krila su crno-bijela. Ženke i mužjaci, izvan sezone razmnožavanja, uglavnom su sivi s crvenkastosmeđom glavom i bijelom bradom. Kljun i noge su crvene do smeđecrvene. Ima dug, uzak i nazubljen kljun na kojem se nalazi kuka koja pomaže u lakšem hvatanju plijena. Veliki ronac monogamna je vrsta i gnijezdi se pojedinačno. Gnijezdo gradi u pukotinama drveća ili stijena. Ženka nese 6 do 17 jaja, a inkubacija traje tridesetak dana. Ptići su dosta samostalni, a majka o njima brine još neko vrijeme. Veliki ronac vrsan je plivač i ronilac. Često lovi u paru ili u skupinama. Hrani se uglavnom ribom, ali i vodozemcima, makušcima, kucicima, malim sisavcima i pticama.

STANIŠTE: bistre i čiste rijeke i jezera, bočate močvare, lagune

CR

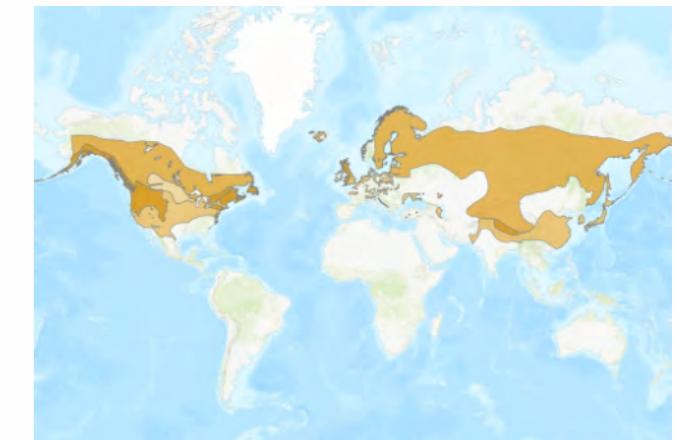

Dužina 57 - 69 cm

Težina 1 - 1,6 kg

Raspon krila 78 - 94 cm

Životni vijek do 14 godina

UTVA
Tadorna tadorna

RED: Anseriformes
PORODICA: Anatidae
ROD: Tadorna
VRSTA:

Utva

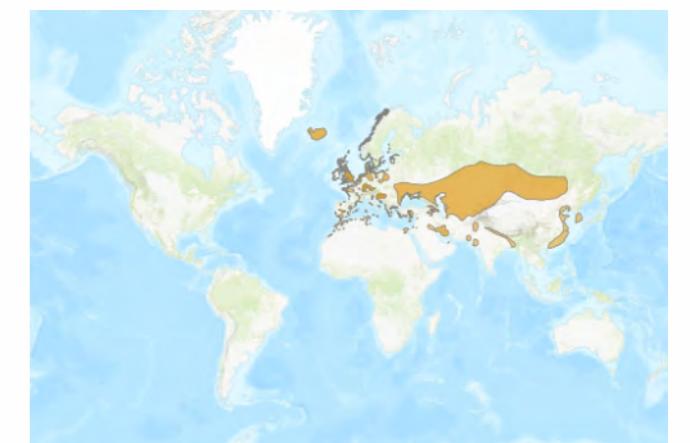
Tadorna tadorna

Utva građom tijela podsjeća na patku, a veličinom na gusku. Odlikuje je šareno perje. Glava, gornji dio vrata i trbuš crne su boje. Donji dio vrata i bokovi su bijeli. Prsa i gornji dio leđa su tamnosmeđi. Trtica je svjetlosmeđa, a noge su ružičaste. Krila su dugačka i šiljasta, a vrat je vitak. Kljun je crvene boje, a mužjak na korijenu kljuna ima kvrgu. Parovi žustro brane svoje područje od drugih jedinki. Gnijezdo svijaju u bližini vode u prirodnim šupljinama, često u lisičjoj rupi ili jazbini jazavca. Gnijezdo je obloženo paperjem. Ženka nese 6 do 15 jaja i sjedi na njima oko mjesec dana. Za to vrijeme mužjak čuva ulaz u gnijezdo. Mlade jedinke brzo napuštaju gnijezdo. Često se pačići okupljaju u velike grupe te ih jedna odrasla jedinka čuva. Osamostaljuju se nakon otprilike 8 tjedana. Utva se hrani malim vodenim beskralježnjacima i algama.

STANIŠTE: plitke vode, ušće rijeka, močvare, jezera

Dužina	54 - 60 cm
Težina	850 - 1400 g
Raspon krila	110 - 125 cm
Životni vijek	do 25 godina

PATKA GOGOLJICA
Netta rufina

RED: Anseriformes
PORODICA: Anatidae
ROD: Netta
VRSTA:

Patka gogoljica

Netta rufina

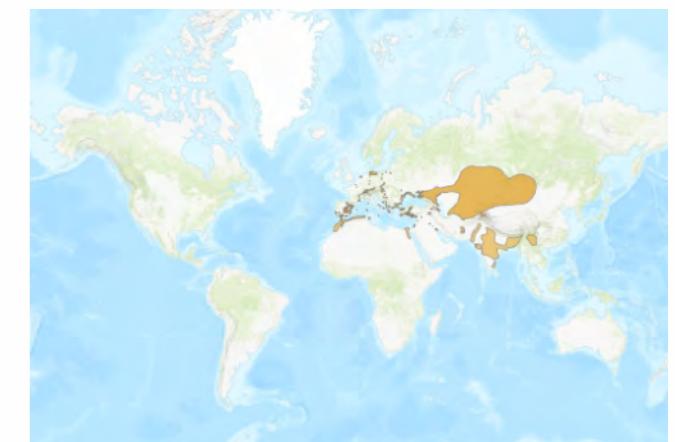
Mužjak patke gogoljice ima karakteristično crvenkastosmeđe perje na glavi. Prsa i trbuš crne su boje, a bokovi su bijeli. Leđa i krila smeđe su boje. Kljun i oči su crveni. Ženka je pretežno smeđa. Leđa i gornji dio glave su tamniji, a bokovi i vrat su svjetlij. Obrazi su svjetlosivi, a kljun je tamnosmeđ s crvenom prugom. Patka gogoljica je društvena i često boravi u većim jatima. Monogamna je vrsta. Udvaranje počinje u jesen i najviše se odvija u zimskim mjesecima. Gniježđenje počinje sredinom travnja. Ženka gradi gnijezdo u gustom raslinju u blizini vode. Nese 8 do 10 jaja, a često se događa da ih polaže i u gnijezda drugih pataka. Ženka sama sjedi na jajima 26 do 28 dana. Ptići su sposobni za let nakon 45 do 50 dana. Patka gogoljica uglavnom se hrani korijenjem, sjemenkama i zelenim dijelovima vodenog bilja. Hranu uglavnom skuplja ispod površine vode, pri čemu zaranja glavu ili prednji dio tijela ili pak roni, obično na 2 - 4 m dubine. Povremeno lovi vodene beskrnjake, vodozemce i sitnu ribu.

STANIŠTE: plitke ili srednje duboke vode s bujnim obalnim i podvodnim raslinjem, močvare, spore rijeke, jezera, šaranski ribnjaci

VU

Dužina	53 - 57 cm
Težina	800 - 1500 g
Raspon krila	85 - 90 cm
Životni vijek	do 9 godina

GLAVATA PATKA
Aythya ferina

RED: Anseriformes
PORODICA: Anatidae
ROD: Aythya
VRSTA:

Glavata patka

Aythya ferina

Tijelo glavate patke zbijeno je i čvrste građe. Mužjak ima sivo tijelo i crna prsa. Glava je riđa, a boja je posebno intenzivna u proljeće prije gniyežđenja. Oči su crvene. Rep je crn. Kljun je tamnosive boje sa širokom svjetlijom poprečnom prugom po sredini koja je dobro vidljiva u odraslih mužjaka. Kod ženke je ta pruga uža i slabije vidljiva. Ženkino perje je smeđe i sive boje, zagasitije od mužjakova. Oči su joj smeđe. Glavata patka je jako društvena i tvori velika jata. Često se udružuje i s patkama druge vrste. U ožujku mužjak započinje svadbeni ples koji se sastoji od nekoliko pokreta glavom i zviždanja. Gnijezdo je humak od lišća i trave, ispunjen paperjem. Skriveno je u gustom raslinju u blizini vode. Između travnja i lipnja ženka nese 8 do 10 jaja i sjedi na njima 24 do 26 dana. Ženka se brine o mladima 7 do 8 tjedana. Glavata patka odlično roni. Zaranja na dubinu od 1 do 2 metra i traži vodeno bilje. Hrani se i ličinkama kukaca, punoglavcima, mukušcima, žabama.

STANIŠTE: vodene površine, duboka jezera s bujnim raslinjem

Dužina	42 - 49 cm
Težina	700 - 1000 g
Raspon krila	67 - 75 cm
Životni vijek	23 godine

PATKA NJORKA

Aythya nyorca

RED: Anseriformes

PORODICA: Anatidae

ROD: Aythya

VRSTA:

Patka njorka

Aythya nyorca

Patka njorka sitnija je od divlje patke. Boja tijela je kestenjasto-smeđa. Perje je na leđima crne, a na trbuhi, repu i s donje strane krila bijelo. Ženka je iste boje, ali bljeda. Mužjak ima svijetle oči, a ženka tamne. Kljun je taman. Patka njorka gnijezdi se na vodenim površinama gdje je dubina veća od jednog metra. Često se gnijezdzi u manjim skupinama. Gniježđenje počinje u svibnju. Za vrijeme parenja mužjak u vodi sjedne na patku i gotovo je potopi. Gnijezdo je jednostavna platforma, a gradi ga ili na kopnu, ili u trsci, ili u vodenoj vegetaciji. Ženka nese 7 do 10 jaja. Inkubacija traje 25 do 28 dana. Mladi ostaju uz majku oko dva mjeseca. U potrazi za hranom patka njorka roni i na dnu skuplja bilje, beskralježnjake, ribe, vodozemce.

STANIŠTE: ribnjaci, močvare, jezera

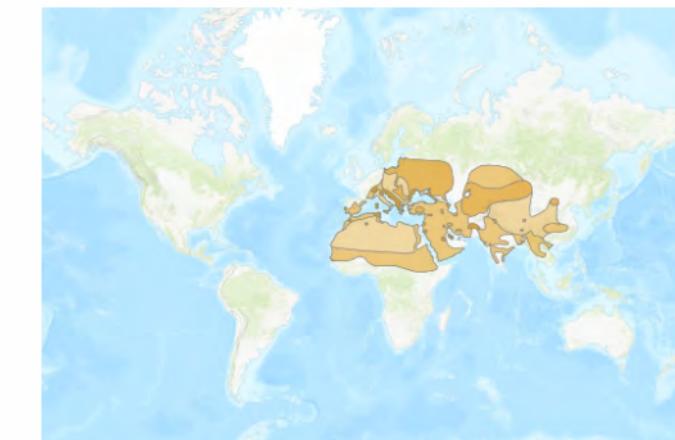

Dužina 38 - 42 cm

Težina 410 - 650 g

Raspon krila 60 - 67 cm

Životni vijek do 10 godina

KRUNATA PATKA

Aythya fuligula

RED: Anseriformes

PORODICA: Anatidae

ROD: Aythya

VRSTA:

Krunata patka

Aythya fuligula

Krunata patka ima nabijeno tijelo, debeli vrat i okruglu glavu. Krila su duga i široka. Mužjak i ženka različito su obojeni. Mužjak ima crnu glavu, vrat, leđa i stražnji dio trupa. Bokovi i trbuš su bijeli. Krila su crna, ispresjecana bijelim prugama. Na glavi ima dugu crnu kukmu. Oči su zlatne boje, a kljun je dug i širok, plavkast s crnim završetkom. Ženka ima tamnosmeđu glavu, leđa i stražnji dio trupa. Trbuš je smeđ. Gnijezdo svija na tlu, u udubini i oblaže ga biljem i perjem. Između svibnja i srpnja ženka polaže 8 do 11 jaja. Na njima sjedi sama oko 25 dana. Ženka sama odgaja mlade, a mužjak čuva obitelj od grabežljivaca. Mladi postaju samostalni nakon 45 do 50 dana. Krunata patka vješto roni u potrazi za hranom. Hrani se vodenim biljem, beskralježnjacima i malim kralježnjacima, npr. punoglavcima i malim ribama.

STANIŠTE: jezera, veće rijeke, obale obrasle bujnim biljem, vodena tijela s otočićima

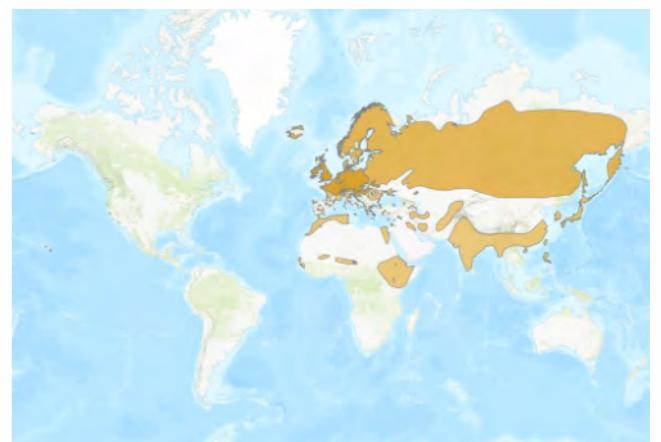

Dužina 40 - 47 cm

Težina 450 - 1000 g

Raspon krila 65 - 73 cm

Životni vijek do 45 godina

PATKA PUPČANICA
Spatula querquedula

RED: Anseriformes
PORODICA: Anatidae
ROD: Spatula
VRSTA:

Patka pupčanica

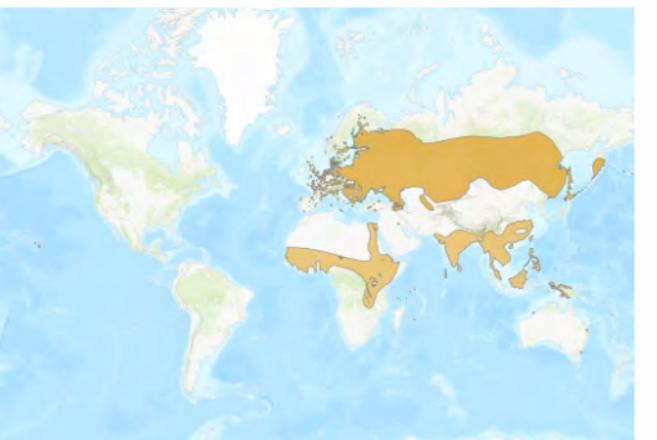
Spatula querquedula

Mužjak ima trbuh i bokove sive boje s tamnim uzorkom. Stražnji dio tijela i rep smeđe-sive su boje s tamnim pjegicama. Lice, vrat i prsa tamnosmeđe su boje s uzorkom tankih bijelih linija. Letna pera su svijetlosiva, a kljun je tamnosivi. U vrijeme gniježđenja mužjak ima izrazito bijelu liniju na tamnosmeđoj glavi koja se proteže iznad oka, preko sljepoočnice, prema potiljku te se prema kraju sužava. Nakon gniyežđenja mužjak mijenja perje i postaje sličan ženki. Ženka je svjetlijе smeđe boje s dvije bijele pruge koje se protežu od baze kljuna preko glave. Bojom je prilagođena okolišu. Patka pupčanica izrazito je društvena vrsta. Sezona parenja je u travnju i svibnju. Gnijezdo gradi na tlu, skriveno u travi, u krugu od 150 metara od vode. Ženka polaže 6 do 14 jaja. Inkubacija traje 21 do 23 dana. Nakon izlaska iz jaja mladi su samostalni i sami pronalaze hranu. Tijekom sezone parenja patka pupčanica je svejed i hrani se mekućcima, kukcima, račićima, jajima žaba i riba, manjim ribama i biljnom hranom. Izvan sezone parenja hrani se jedino biljnom hranom, korijenjem, sjemenkama, lišćem, pupoljcima.

STANIŠTE: jezera sa slatkom i bočatom vodom, rijeke, naplavne ravnice, vodene površine okružene bujnom vegetacijom

Dužina	37 - 41 cm
Težina	250 - 500 g
Raspon krila	59 - 67 cm
Životni vijek	do 15 godina

PATKA ŽLIČARKA
Spatula clypeata

RED: Anseriformes
PORODICA: Anatidae
ROD: Spatula
VRSTA:

Patka žličarka

Spatula clypeata

Patka žličarka je ime dobila po kljunu koji je plosnat i na vrhu dvostruko širi nego pri korijenu. Mužjak ima glavu zelene boje s metalnim od-sjajem. Prsa i vrat su bijeli. Trbuš i bokovi su smećkasto obojeni, a leđa su crna. Ženka je sva sivosmeđe boje. Žličarka živi u jatima od tridesetak jedinki, a parovi se formiraju u ožujku. Gnijezdo je neugledno, napravljeno od grančica i trave, a iznutra obloženo paperjem. Ženka nese 7 do 14 jaja i na njima sjedi oko 26 dana. Nakon izlijeganja pačići odmah napuštaju gnijezdo i odlaze u vodu. Nakon 40 do 45 dana mladi mogu letjeti i sasvim se osamostale. Patka žličarka uglavnom se hrani račićima, mukušcima, ali i biljnom hranom i sjemenjem. U usporedbi s drugim patkama njezin je kljun najpriлагodeniji procjeđivanju vode i mulja. Hranu uzima i roneći.

STANIŠTE: vodena staništa, vlažne livade

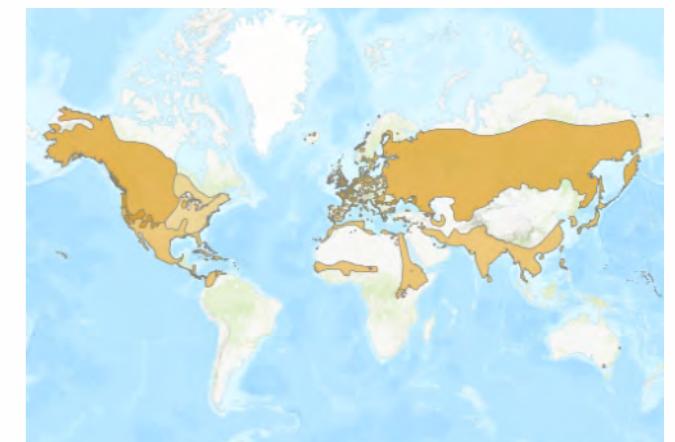

Dužina 44 - 52 cm

Težina 400 - 1000 g

Raspon krila 73 - 82 cm

Životni vijek do 20 godina

PATKA KREKETALJKA
Mareca strepera

RED: Anseriformes
PORODICA: Anatidae
ROD: Mareca
VRSTA:

Patka kreketaljka

Mareca strepera

Mužjak patke kreketaljke nešto je veći i teži od ženke. Ženka je svjetlosmeđa, slična ženki divlje patke. Od nje se razlikuje po tamnom kljunu obrubljenom narančastom bojom. Ima bijelu šaru na krilima i bijeli trbuš. Izvan sezone parenja mužjak sliči ženki. Tijekom sezone parenja siv je s crnim repom, kestenjastim krilima i bijelom šarom na njima. Patka kreketaljka gnijezdi se blizu vode. Ženka pronalazi odgovarajuće mjesto za gnijezdo te pravi udubljenje u tlu koje oblaže biljnim materijalom i perjem. Ženka nese 8 do 12 jaja, a nakon toga ju mužjak napušta. Inkubacija traje 24 do 26 dana. Nakon izlaska iz jaja ptići odmah s majkom napuštaju gnijezdo. Nakon 45 do 50 dana počinju letjeti i osamostaljuju se. Patka kreketaljka hrani se biljnom hranom koju skuplja u vodi ili na obali.

STANIŠTE: močvare, manja jezera, ribnjaci

EN

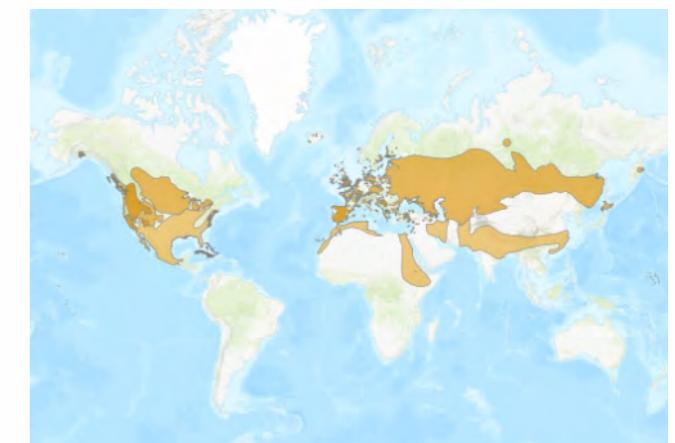

Dužina 46 - 56 cm

Težina 650 - 900 g

Raspon krila 78 - 90 cm

Životni vijek do 22 godine

PATKA ZVIŽDARA
Mareca penelope

RED: Anseriformes
PORODICA: Anatidae
ROD: Mareca
VRSTA:

Patka zviždara

Mareca penelope

Zviždara ima istaknuto čelo i kratki sivoplavi kljun s crnim vrškom. Zimi mužjak ima izdaleka vidljivo žuto obojano čelo i tjeme, a ostatak glave je kestenjasto smeđe boje. Prsa su prljavoružičasta, a leđa i bokovi su sivi. Trbuš je bijele boje. Na krilima ima i bijelo i zeleno perje. Ljeti mužjak ima tamnosmeđe čelo i vrat i sličniji je ženki. Ženka ima smeđe – riđe tijelo, a trbuš je nešto svjetlij. Patka zviždara formira gusta jata. Ime je dobila po melodičnom zviždanju mužjaka koji doziva ženku. Parove stvaraju zimi. Ženka gradi jednostavno zdjeličasto gnijezdo ispunjeno travom i paperjem. Nese 6 do 10 jaja i sama sjedi na njima 24 do 25 dana. Mužjak ostaje u blizini i čuva partnericu i jaja. Mladi nakon 5 tjedana počinju letjeti i napuštaju majku. Hrani se biljnom hranom.

STANIŠTE: jezera, ribnjaci, slane i slatke močvare, spore rijeke, livade

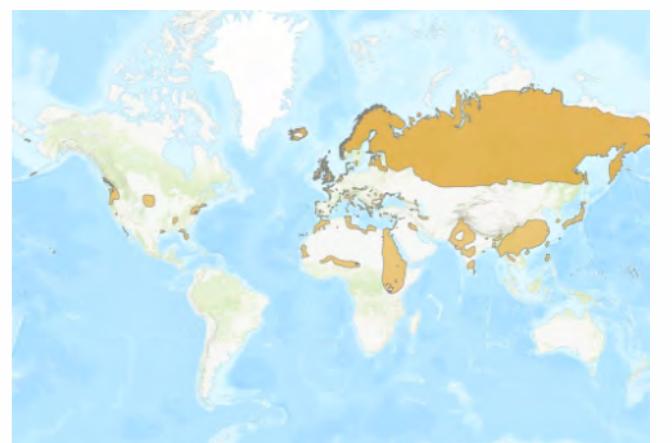

Dužina 42 - 50 cm

Težina 720 g

Raspon krila 71 - 85 cm

Životni vijek do 35 godina

DIVLJA PATKA

Anas platyrhynchos

RED: Anseriformes

PORODICA: Anatidae

ROD: *Anas*

VRSTA:

Divlja patka

Anas platyrhynchos

Divlja patka je vjerojatno najpoznatija patka umjerenih područja. Mužjak je veći od ženke. Mužjak divlje patke na glavi i vratu ima tamno-zeleno perje metalnog sjaja s bijelim prstenom na dnu. Prsa su smeđa, a trbuš svjetlosiv. Kratko repno perje je bijelo, a dva srednja repna pera zavinuta su u kovrčice. Ženka je neugledna, pokrivena perjem različitih nijansi smeđe boje koje ima zaštitnu ulogu. Kod mužjaka kljun je žut, a noge narančaste. Ženka nese 5 do 15 jaja u gnijezdo koje gradi uz obalu. Jaja su sivo-bijela, a na njima sjedi 27 do 28 dana. Mužjak ostaje uz nju i čuva stražu. Kad ženka napušta gnijezdo, jaja prekrije perjem. Mladi se izlegu nakon 4 tjedna te odlaze u vodu i više se ne vraćaju u gnijezdo. Osamostaljuju se nakon 50 do 60 dana. Hrani se bilnjom hranom, lišćem, pupoljcima, travama, sjemenkama te manjim beskralježnjacima. Vrlo brzo leti i dobro pliva.

STANIŠTE: gusto obrasle obale vodotoka i jezera, bara, močvara

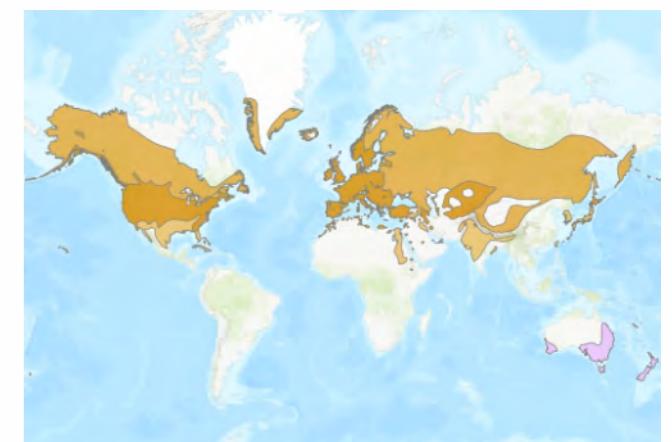

Dužina 50 - 65 cm

Težina 750 - 1500 g

Raspon krila 81 - 95 cm

Životni vijek do 23 godine

RED: Anseriformes
PORODICA: Anatidae
ROD: *Anas*
VRSTA:

Patka lastarka

Anas acuta

Patka lastarka prilično je velika vrsta patke. Mužjak je dosta veći od ženke. Prisutan je spolni dimorfizam. Ženka je smeđe boje s kratkim repom. U sezoni parenja mužjak ima glavu boje čokolade i bijela prsa s bijelom prugom na vratu. Gornji dijelovi tijela i bokovi su sivi, ali postoje izdužena siva pera s crnim središnjim prugama, koja strše prema nazad iz ramena. Rep je duži nego kod ženke. Kljun je plavkaste boje. Izvan sezone parenja stvara velika jata s drugim vrstama pataka. U sezoni parenja mužjak se udvara ženki plivajući blizu nje sa spuštenom glavom i podignutim repom, zviždeći. Razmnožavanje se odvija tijekom travnja i svibnja. Gnijezdo grade na tlu, podalje od vode. Ženka nese 7 do 9 jaja krem boje. Inkubacija traje 22 do 24 dana. Kad se izlegu ptići, imaju paperje, a ženka ih odvodi do vode. Patka lastarka uglavnom se hrani vodenim biljem, a ponekad i korijenjem i sjemenjem. U sezoni parenja hrani se beskralježnjacima.

STANIŠTE: vodena staništa

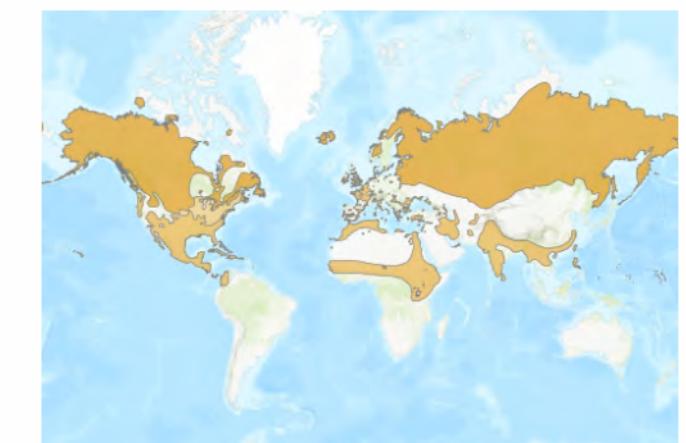

Dužina 53 - 70 cm

Težina 550 - 1200 g

Raspon krila 79 - 87 cm

Životni vijek do 27 godina

PATKA KRŽULJA
Anas crecca

RED: Anseriformes
PORODICA: Anatidae
ROD: *Anas*
VRSTA:

Patka kržulja

Anas crecca

Kržulja je najmanja patka na ovim prostorima. Mužjak je krupniji od ženke. Mužjak ima kestenjastu glavu na kojoj se ističe zavinuta zelena pruga koja se proteže preko očiju do vrata. Uz zelenu prugu nalazi se žućkasto-bijela pruga. Prsa su smeđe-siva, a trbuš je bijel. Ženka je neuglednija, smeđih nijansi sa svjetlijim trbušom. Oba spola imaju sjajno zeleno-crno zrcalo na krilima dok su im noge sive. Kljun je taman. Živi u jatu. Gnijezdi se na tlu, u blizini vode. Razmnožavanje započinje u ožujku. Kad ženka počne polagati jaja, mužjak ju napušta. Ženka nese 5 do 16 jaja. Inkubacija traje 21 do 23 dana. Mladi odmah napuštaju gnijezdo, a ostaju s majkom 25 do 30 dana. Patka kržulja se hrani biljnom hranom i beskralježnjacima.

STANIŠTE: močvare, jezera, veće bare i lagune, široki riječni rukavci

Dužina	34 - 38 cm
Težina	250 - 400 g
Raspon krila	53 - 59 cm
Životni vijek	do 21 godinu

MALI GNJURAC
Tachybaptus ruficollis

RED: Podicipediformes
PORODICA: Podicipedidae
ROD: Tachybaptus
VRSTA:

Mali gnjurac

Tachybaptus ruficollis

Mali gnjurac mnogo je manji od svog srodnika čubastog gnjurca. Tijelo mu izgleda zdepasto. Zimi mu je perje blijedosmeđe, a tijekom parenja ima kestenjast vrat i tamniji kljun. Ženka i mužjak su slični. Plašljiva je vrsta i rijetko ga se može vidjeti izvan vode. Gnijezdi se od travnja do kolovoza i može imati 2 do 3 legla. Gnijezdo gradi kao platformu od plutajućih vodenih biljaka. Ženka nese 4 do 6 jaja. Inkubacija traje 20 dana, a na jajima sjede i mužjak i ženka. Mladi ptiči prate roditelje čim se izlegu, a često im se i penju na leđa gdje se odmaraju i griju. Roditelji ih hrane 44 do 48 dana. Mali gnjurac se hrani manjim ribama koje lovi roneći. Hrani se i kukcima.

STANIŠTE: jezera, močvare, spore rijeke bogate vegetacijom, bistre i hladne vode

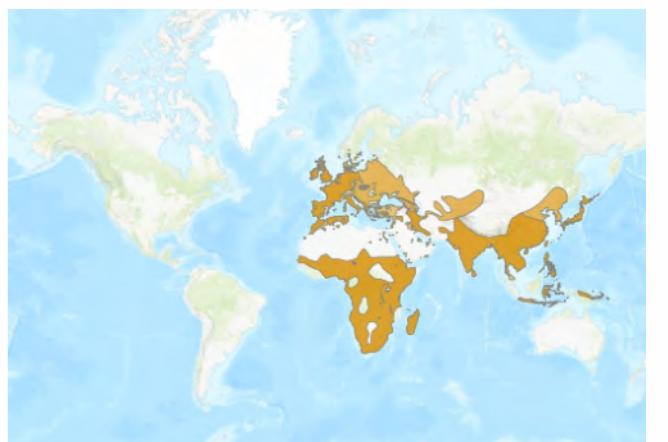

Dužina | 23 - 29 cm

Težina | 250 - 350 g

Raspon krila | 56 - 60 cm

Životni vijek | do 18 godina

ĆUBASTI GNJURAC
Podiceps cristatus

RED: Podicipediformes
PORODICA: Podicipedidae
ROD: *Podiceps*
VRSTA:

Ćubasti gnjurac

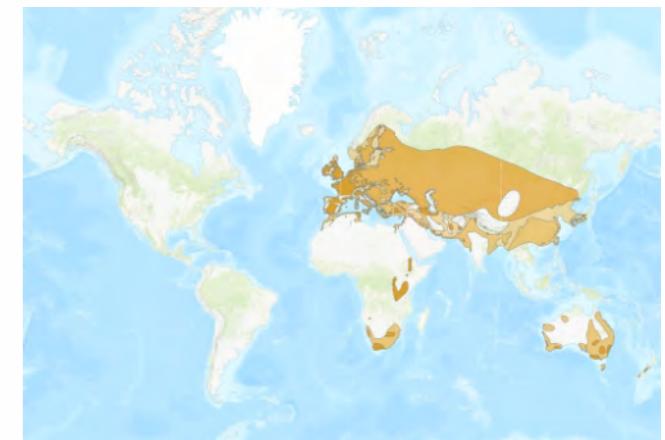
Podiceps cristatus

Mužjak i ženka čubastog gnjurca se ne razlikuju. Ćubasti gnjurac ima svadbeno ruho koje je vrlo prepoznatljivo. Vrat je dug, obraz su bijeli, glava je crna. Na vratu ima smeđecrveno perje, a na vrh glave perjanicu koja strši. Kad nije u svadbenom ruhu, nema perjanicu. U vrijeme parjenja mužjak i ženka plivaju po površini jezera. Jedan partner se zaleti prema drugom mašući krilima i gotovo trčeći po vodi. Kad se približe, uspravljuju se u vodi, prsa o prsa, tresu glavama i udaraju nogama. Nakon toga sjednu ponovno u vodu i uvijaju se vratom i glavama. Ovaj ritual može potrajati danima. U svibnju par gradi gnijezdo uz rub vegetacije, ali često i usred vodene površine. Gnijezdo je sastavljeno od vodenog bilja. Ženka polaže 3 do 6 jaja na kojima leže oba roditelja. Inkubacija traje do mjesec dana. Kad se oba roditelja udaljavaju od gnijezda, jaja zatrpuju biljem. Nakon izlijeganja ptiči ubrzo mogu samostalno plivati i roniti, a u početku ih roditelji „voze“ na ledima. U potrazi za ribom čubasti gnjurac može pod vodom ostati do jedne minute. Ribu guta na površini.

STANIŠTE: nizinske vode, močvare, jezera

Dužina	46 - 51 cm
Težina	800 - 1000 g
Raspon krila	59 - 73 cm
Životni vijek	do 19 godina

CRNOGRLI GNJURAC
Podiceps nigricollis

RED: Podicipediformes
PORODICA: Podicipedidae
ROD: Podiceps
VRSTA:

Crnogrli gnjurac

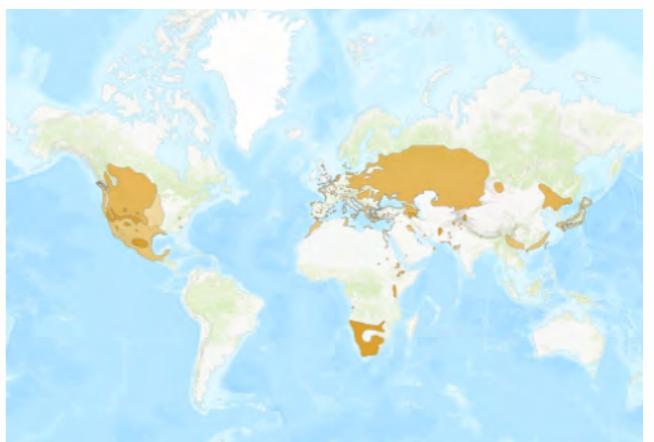
Podiceps nigricollis

Crnogrli gnjurac ima sivkasto-crne gornje dijelove tijela. Prsa i trbuš su bjelkasti, a bokovi su obojeni u mješavinu crno-sive s bijelim mrljama. U vrijeme razmnožavanja iza oka ima perje oker boje. Oči su crvene boje. Noge su tamnozelene do sive. Mužjak i ženka slično izgledaju. Crnogrli gnjurac tvori velika jata, a u vrijeme razmnožavanja stvara kolonije. Sezona razmnožavanja traje od travnja do kolovoza. Mužjak i ženka zajedno grade gnijezdo koje pluta u vodi. Ženka nese 3 do 4 jaja, a oba roditelja sjede na njima. Inkubacija traje 21 dan. Ptići odmah mogu plivati i roniti, ali radije ostaju na leđima roditelja još 4 dana. Nakon otprilike 10 dana roditelji podijele ptiće i svatko se brine za svoj dio legla. Nakon ovog razdvajanja ptići postaju samostalni za oko 10 dana. Crnogrli gnjurac roni u potrazi za hranom. Hrani se malim ribama i žabama, punoglavcima, rakovima, mekušcima, kukcima.

STANIŠTE: plitke, prostrane vode, obrasle bujnom podvodnom vegetacijom, bare, močvare, rubni dijelovi rijeka i jezera

Dužina	28 - 34 cm
Težina	250 - 350 g
Raspon krila	56 - 60 cm
Životni vijek	do 13 godina

GRADSKI GOLUB
Columba livia domestica

RED: Columbiformes
PORODICA: Columbidae
ROD: *Columba*
VRSTA: *Columba livia*
PODVRSATA:

Gradska golub

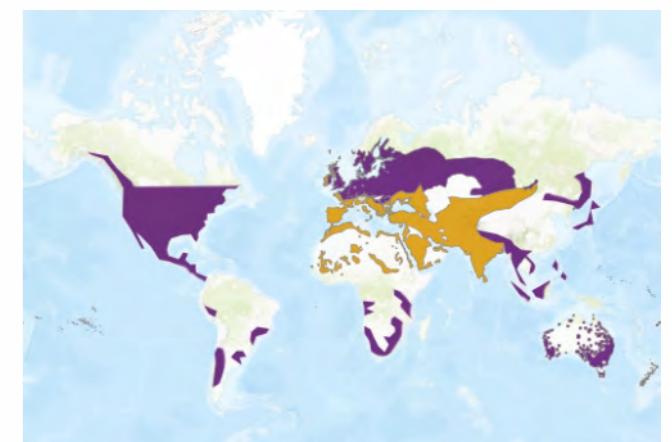
Columba livia domestica

Gradska golub podvrsta je divljeg goluba *Columba livia*. Ima vrlo raznoliko ruho koje se zasniva na plavosivoj, crnoj, bijeloj i cimetno-crvenoj boji. Na krilima ima dvije crne pruge. Gradska golub je monogamna vrsta i partneri ostaju zajedno do smrti. Mužjak i ženka zajedno grade gnijezdo. Ženka nese uglavnom 2 jaja, a oba roditelja agresivno čuvaju gnijezdo. Inkubacija traje oko 18 dana, a kad se mladi izlegu oba roditelja ih hrane. Nakon godinu dana ptiči su spolno zreli. Gradska golub se hrani sjemenkama, orašastim plodovima i drugom bilnjom hranom. U gradovima se često hrani i otpadom te hranom koju mu ljudi daju, a koja je uglavnom loša za njegovo zdravlje.

STANIŠTE: naselja, gradovi

Dužina	29 - 35 cm
Težina	300 - 450 g
Raspon krila	60 - 68 cm
Životni vijek	do 10 godina

GOLUB DUPLJAŠ
Columba oenas

RED: Columbiformes
PORODICA: Columbidae
ROD: *Columba*
VRSTA:

Golub dupljaš

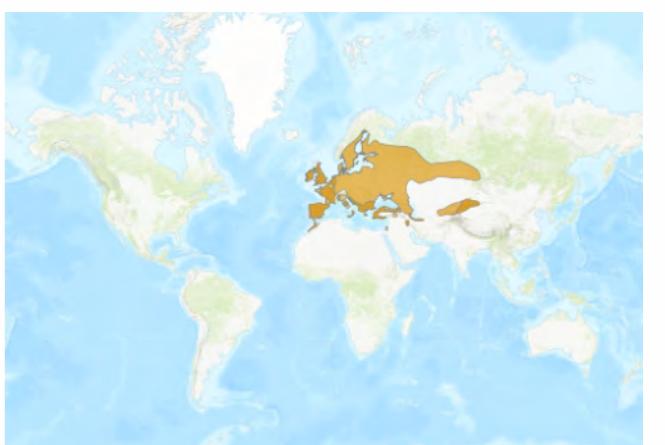
Columba oenas

Glava, vrat, krila i donji dio leđa plave su boje. Gornji dio leđa je smeđe-plav, a prema guši prelazi u sivo-plavu boju. Trbušna je strana svijetlo-plave boje. Velika letna pera i repna pera plave su boje sa tamnim vrhom-vima. Na krilima ima jednu tamnu prugu. Kljun je bijledožute boje. Noge su kratke i crvene. Gnijezdo gradi u dupljama starog drveća, ponkad i u kućicama za ptice. Ženka nese dva bijela jaja. Inkubacija traje 17 do 18 dana. Ženka i mužjak izmjenjuju se na jajima i pri hranjenju mlađih. Obično ima tri legla godišnje, ali svaki put u novoj duplji. Hrani se raznim plodovima i sjemenkama žitarica, četinjača, korovnih biljaka.

STANIŠTE: bjelogorične i crnogorične šume, parkovi

Dužina	29 - 35 cm
Težina	290 - 330 g
Raspon krila	60 - 68 cm
Životni vijek	do 13 godina

GOLUB GRIVNJAŠ
Columba palumbus

RED: Columbiformes
PORODICA: Columbidae
ROD: *Columba*
VRSTA:

Golub grivnjaš

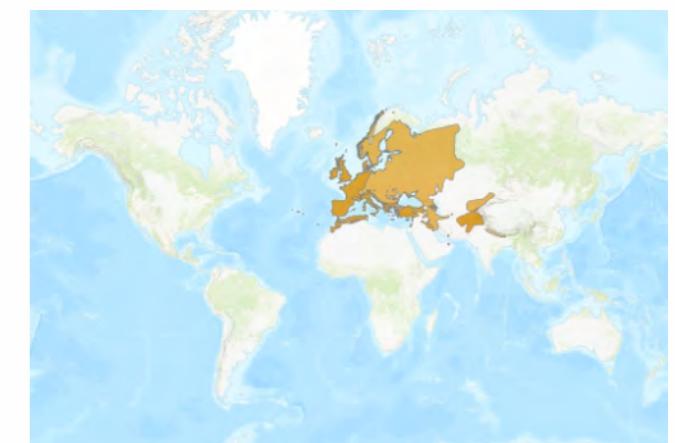
Columba palumbus

Golub grivnjaš naša je najveća vrsta goluba. Mužjak i ženka jednake su veličine i ne razlikuju se po boji. Tijelo mu je sivo, a prsa su lagano ružičaste boje. S obje strane vrata ima bijele točke, a na krilima ima bijele crte. Mlade ptice su svjetlige boje, a bijele oznake dobivaju s oko 6 mjeseci starosti. Za vrijeme udvaranja mužjaci izvode svadbene letove ili hodaju po grani napuhanog vrata, pognutih krila i raširenog repa. Mužjaci su jako agresivni jedan prema drugom u sezoni parenja, dok izvan sezone parenja obitavaju u velikim jatima. Gnijezdi se dva do tri puta godišnje. Mužjak ženki donosi suhe grančice od kojih ona gradi gnijezdo. Ženka u gnijezdo polaže dva jaja, a ptići se izlegu nakon 17 do 19 dana. Oba roditelja hrane mlade bijelom tekućinom iz volje. Mladi izlijecu iz gnijezda 30 dana nakon izvaljivanja. Golub grivnjaš uglavnom se hrani biljnom hranom, sjemenjem žitarica i korova, podancima, sadnicama, žirom, bobicama. Rijetko se hrani i kukcima. Dnevno može pojesti 50 g hrane.

STANIŠTE: šume, parkovi, vrtovi

Dužina	38 - 43 cm
Težina	480 - 550 g
Raspon krila	68 - 77 cm
Životni vijek	do 18 godina

DIVLJA GRLICA

Streptopelia turtur

RED: Columbiformes
PORODICA: Columbidae
ROD: Streptopelia
VRSTA:

Divlja grlica

Streptopelia turtur

Grlica je svoje ime dobila po blagom grlenom zovu koji se može čuti ljeti, već u zoru. Tijelo je smeđe s vidljivim crno-bijelim prugastim uzorkom na bočnoj strani vrata. Rep je klinastog oblika tamne boje s bijelim vrhovima i obrubom. Kod odraslih jedinki, na području glave, vrata, bokova i stražnjeg dijela tijela, dominira sivoplava boja, a krila su svjetlosmeđe boje išarane crnom. Prsa su crvenkaste boje, a trbuhi bijele. Kljun je crn, a noge i obrub očiju crvene boje. Mlade ptice nemaju uzorak na vratu. Gnijezdi se od travnja do rujna i ima 2 legla godišnje. Ženka nese 2 jaja, a o mladima se brine 20 dana. Vodu piju usisavajući je. Hranu većinom traži u jatima. Hrani se sjemenjem, voćem, kukcima, puževima. Sjemenke uglavnom uzima s još zelenih biljaka ne čekajući da padnu na tlo te zbog toga u rujnu ostaje bez hrane jer se biljke čijim se sjemenkama hrani osuše krajem ljeta. Zato je primorana seliti na jug. Jedna je od najkasnijih ptica selica koja se pojavljuje prije kraja travnja, a svoj put natrag na jug započinje već u rujnu.

STANIŠTE: otvoreni prostori

VU

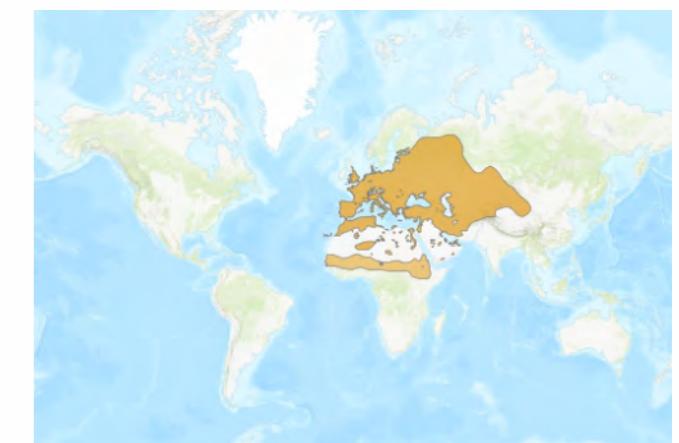

Dužina 26 - 28 cm

Težina 130 - 180 g

Raspon krila 45 - 50 cm

Životni vijek do 14 godina

GUGUTKA
Streptopelia decaocto

RED: Columbiformes
PORODICA: Columbidae
ROD: Streptopelia
VRSTA:

Gugutka

Streptopelia decaocto

Gugutka je izgledom slična divljoj grlici. Pješčano-sive je boje s crnim zavrsecima na krilima. Oko vrata ima crni prsten. Oči su crvenkaste i imaju bijeli obrub. Gnijezdo gradi na starijim crnogoričnim stablima, sakriveno u krošnjama. Gnijezdo je skromno i šlampavo, građeno od nekoliko slamki i grančica. Gugutka se gnijezdi i do četiri puta godišnje jer ima velike gubitke jaja i mladih. Da bi primamio ženku, mužjak izvodi svadbeni let: vine se okomito u vis, a onda se spušta spiralno jedreći i gučući. Na tlu se postavi ispred ženke i duboko se pokloni. Nakon toga si partneri uzajamno čiste perje. U pravilu mužjak i ženka ostaju cijeli život zajedno. Ženka u gnijezdo polaže dva mala, potpuno bijela jaja. Ona na njima sjedi uglavnom noću, a mužjak danju. Mladi čučavci izlegu se nakon 14 do 15 dana. Tijekom prvih dana roditelji ih hrane mlječnom tekućinom iz volje, a kasnije sjemenkama. Mladi su sposobni za letenje nakon 15 do 19 dana. Kadkad jedan roditelj hrani mlađe, a drugi već sjedi na novim jajima. Gugutka se najviše hrani sjemenkama i žitaricama. Jede i izdanke trave, pupoljke, bobice, puževe, kukce.

STANIŠTE: otvorena područja s drvećem i grmljem blizu naselja, gradski parkovi,drvoredi, vrtovi i voćnjaci

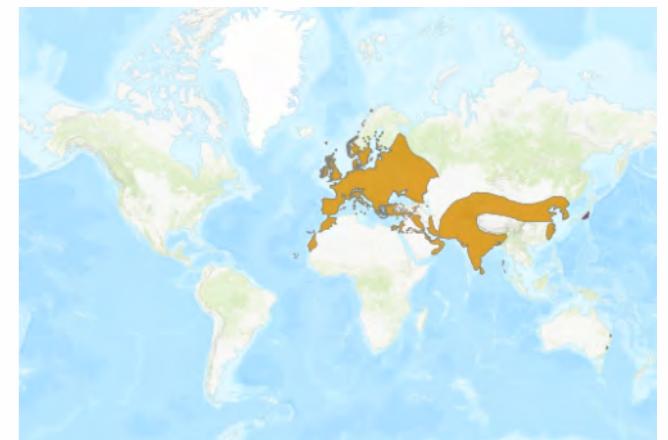

Dužina 29 - 33 cm

Težina 150 - 220 g

Raspon krila 48 - 53 cm

Životni vijek do 18 godina

LEGANJ

Caprimulgus europaeus

RED: Caprimulgiformes

PORODICA: Caprimulgidae

ROD: Caprimulgus

VRSTA:

Leganj

Caprimulgus europaeus

Leganj ima vitko tijelo i veliku glavu. Kljun mu je jako širok. Bojom tijela savršeno se uklapa i stapa s okolinom. Perje je smeđe-sive boje s tamnosmeđim i riđim prugama. Rep je dug. Leganj ima jako kratke noge te se na grani održava vodoravnim ležanjem. Leganj se gnijezdi dvaput u sezoni. Ženka polaže jaja izravno na zemlju, između lišća i grančica. Ženka na jajima uglavnom sjedi sama, a mužjak ju ponekad nakratko zamijeni. Savršeno je kamuflirana i u slučaju opasnosti udaljava se od gnijezda u posljednjem trenutku glumeći da joj je krilo ranjeno. Na taj način odvlači pažnju od gnijezda. Nakon 18 dana ptiči se izlegu, a roditelji ih hrane kukcima. Mladi legnjevi u početku imaju paperje samo s donje strane tijela. Nakon tridesetak dana potpuno se osamostale. Leganj se hrani kukcima (leptiri, kornjaši, skakavci) koje hva- ta noću.

STANIŠTE: bjelogorične, crnogorične i miješane šume

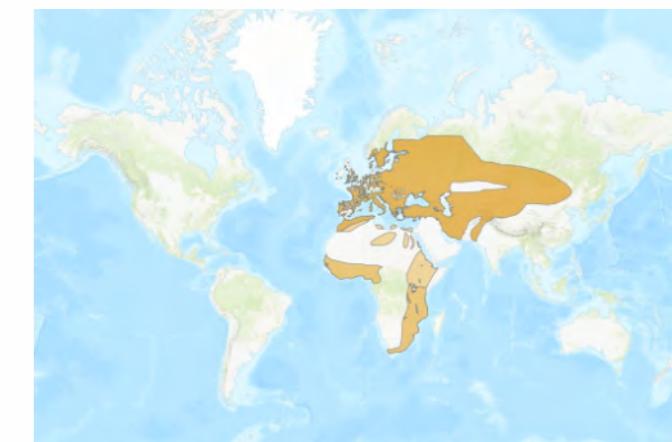

Dužina	24 - 28 cm
--------	------------

Težina	75 - 100 g
--------	------------

Raspon krila	52 - 59 cm
--------------	------------

Životni vijek	do 12 godina
---------------	--------------

RED: Caprimulgiformes
PORODICA: Apodidae
ROD: *Apus*
VRSTA:

Crna čiopa

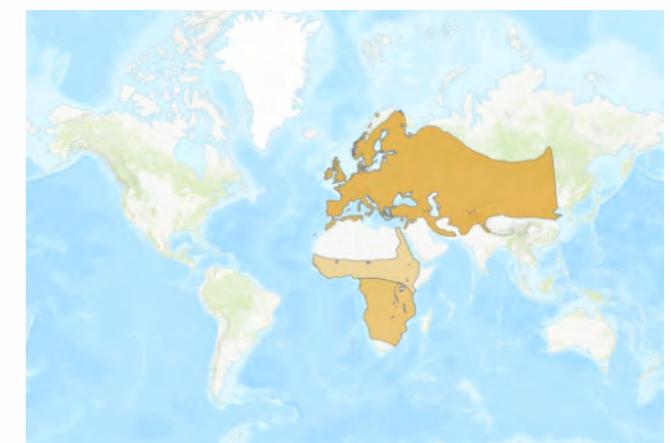
Apus apus

Čiopa ima tamnosmeđe, gotovo crno perje. Podbradak je bjelkast. Krila su joj duga, a raširena i gledana odozdo podsjećaju na polumjesec. Kljun je kratak i šiljast. Rep je kratak i blago rašljast. Noge su malene i rijetko ih koristi. Čiopa većinu života provodi u zraku, najčešće leteći u skupinama, a za vrijeme letenja čak i spava. Na zemlju sjeda rijetko jer joj je teško ponovno uzletjeti. Čiopa se često gnijezdi pod krovovima. Svake godine, početkom svibnja, dolazi na mjesto gniježđenja. Partneri ostaju zajedno godinama. Ženka polaže 2 do 4 jaja i na njima se izmjenjuje s mužjakom. Oba roditelja hrane mlade ptice tako što skupljaju kukce u volji i sljepljuju ih u loptice. Svaka loptica sadrži oko 300 kukaca. Krajem srpnja mladi izlijeću iz gnijezda i odmah lete vješto po-put odraslih ptica. Hrani se kukcima koje hvata u letu.

STANIŠTE: vlažni tereni, naselja, zgrade, crkve, sjenici

Dužina	17 - 18,5 cm
Težina	36 - 50 g
Raspon krila	40 - 44 cm
Životni vijek	do 21 godinu

OBIČNA KUKAVICA

Cuculus canorus

RED: Cuculiformes
PORODICA: Cuculidae
ROD: *Cuculus*
VRSTA:

Obična kukavica

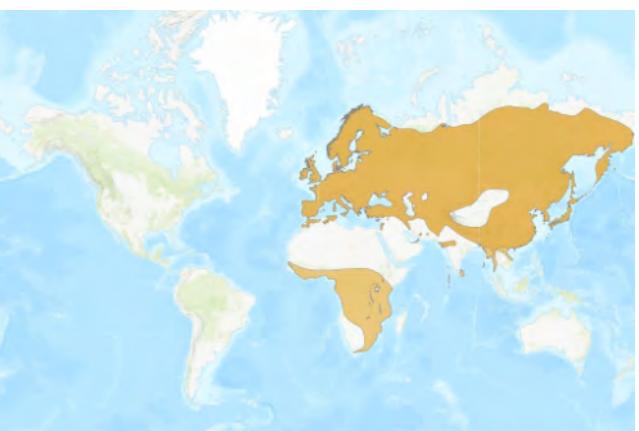
Cuculus canorus

Obična kukavica u letu podsjeća na sokola. Krila su joj šiljasta, a rep zaobljen i dug s bijelim mrljama. Tijelo je tamnosivo, trbuš je bjelkast s crnim horizontalnim prugama. Vrat je bjelkastosiv. Oči su okrugle, obrubljene narančastim ili svjetlosmeđim obrubom. Mužjak je nešto teži od ženke. Ženka se pari s više mužjaka u lipnju i srpnju te snese do 25 jaja. Ne gradi vlastito gnijezdo, nego svako jaje položi u gnijezdo neke druge ptice, najčešće trstenjaka, grmuše, crvendača. Jaja po obojenosti sliče jajima domaćina. Ptica domaćin na jajetu kukavice sjedi oko 12 dana ne znajući da jaje nije njezino. Ptić obično izade iz jajeta prije ptića domaćina te dok majka domaćin odlazi po hranu, ptić kukavice izbacuje njena jaja iz gnijezda. Ponekad izbacuje i ptiće koji su se izlegli, a zbog većeg rasta izbori se za svu hranu. Osamostali se nakon 20 do 23 dan. Obična kukavica se hrani kukcima u svim razvojnim oblicima.

STANIŠTE: otvorena područja sa šumarcima i grmljem

Dužina	32 - 36 cm
Težina	105 - 130 g
Raspon krila	54 - 60 cm
Životni vijek	do 13 godina

RED: Gruiformes

PORODICA: Rallidae

ROD: *Rallus*

VRSTA:

Kokošica

Rallus aquaticus

Kokošica ima zdepast trup i dugačak vrat. Kljun je dugačak i lagano savinut prema dolje. Mužjak i ženka se teško razlikuju, ali mužjak je nešto svjetlijiji. Gornji dio tijela je maslinasto-smeđe boje s crnim točkama. Grlo, prsa i lice su sivo-plave boje. Bokovi su crni s uskim bijelim prugama. Kljun je žarkocrven, na vrhu i s gornje strane tamniji. Rep je kratak, a krila zaobljena. Nije dobar letač. Kokošica je monogamna vrsta i za vrijeme gniježđenja intenzivno brani svoj teritorij. Mužjak odabire mjesto za gnijezdo i gradi gnijezdo od dijelova biljaka. Ženka nese 6 do 11 jaja. Oba roditelja sjede na jajima, ženka nešto više. Inkubacija traje 19 do 22 dana. Nakon izlijeganja jedan roditelj donosi hrani i daje ju drugom koji hrani ptiće. Ptići postaju neovisni nakon 20 do 30 dana. Kokošica se uglavnom hrani beskralježnjacima, a ponekad i manjim kralježnjacima koje sama lovi ili jede njihove ostatke. U jesen i zimu hrani se i biljnom hranom.

STANIŠTE: močvare, tršćaci uz stajaće vode, gusta vegetacija uz vodene površine

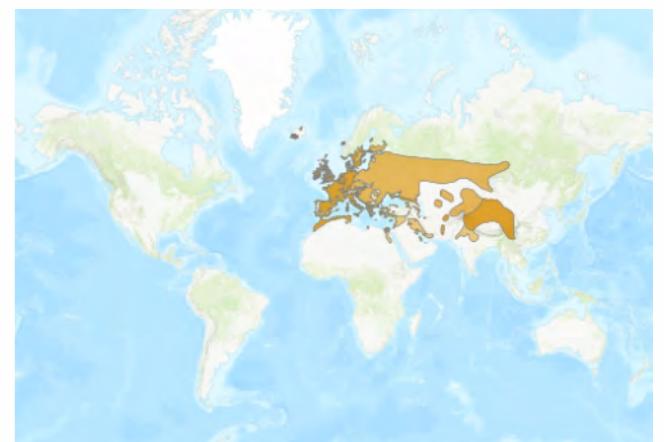

Dužina 23 - 26 cm

Težina 85 - 190 g

Raspon krila 38 - 45 cm

Životni vijek do 9 godina

RED: Gruiformes

PORODICA: Rallidae

ROD: Crex

VRSTA:

Kosac

Crex crex

Mužjak je smeđe-crne boje, prošaran tamnocrvenom ili sivom bojom. Lice, vrat i prsa su plavo-sive boje, osim bijeosmeđe pruge od kljuna do iza oka. Trbuš je bijel. Kljun je snažan i ružičast. Noge su sive. U usporedbi s mužjakom, ženka je nešto lakša, toplijih tonova s užom prugom kraj oka. Mužjak se može pariti s više ženki. Pri udvaranju mužjak ženki nudi hranu. Gnijezdo gradi mužjak i to u udubini na travnjacima, često uz živicu ili blizu nekog izoliranog stabla. Ženka nese 6 - 14 jaja. Samo ženka sjedi na jajima, a njena sklonost da čvrsto sjedi na njima u slučaju opasnosti dovodi do čestih stradavanja za vrijeme košnje ili žetve. Mladi se izlegu nakon 19 - 20 dana, a gnijezdo napuste nakon dan ili dva. Ženka ih hrani tri ili četiri dana, a kasnije hranu pronađe sami. Nakon 34 - 38 dana mladi dovoljno opernate da mogu letjeti. Drugo leglo započinje oko 42 dana nakon prvog, a razdoblje inkubacije je nešto kraće, 16 - 18 dana. Odrasli mladi mogu ostati sa ženkama do odlaska u Afriku. Kosac je svejed. Hrani se beskralježnjacima kao što su gujavice, puževi, kukci, ali i biljnom hranom, sjemenkama žitarica i trava.

STANIŠTE: kasno košeni travnjaci s dovoljno visokom i gustom vegetacijom

VU

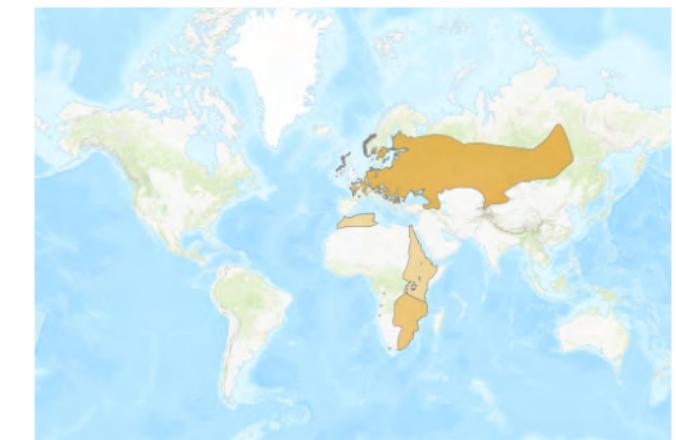

Dužina 22 - 25 cm

Težina 135 - 200 g

Raspon krila 46 - 53 cm

Životni vijek 5 - 7 godina

RIĐA ŠTIJOKA
Porzana porzana

RED: Gruiformes
 PORODICA: Rallidae
 ROD: Porzana
 VRSTA:

Riđa štijoka

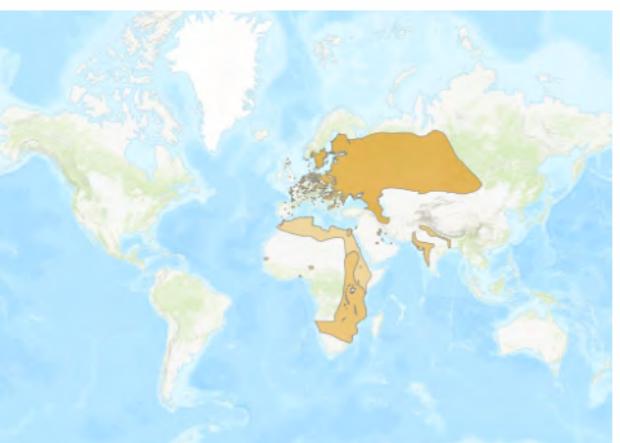
Porzana porzana

Perje riđe štijoke je tamnosmeđe, pokriveno smeđim, crnim i bijelim mrljama. Podrepni dio je prljavobijel. Kljun je kratak i žućkast s crvenom osnovom. Na glavi ima široku sivu obrvu. Noge su zelenkaste. Riđa štijoka aktivna je noću, a dan uglavnom provodi skrivena. U slučaju opasnosti bježi niskim i brzim letom, a noge joj vise kako bi se što prije zaustavila i sakrila u gustom raslinju. Jako je teritorijalna i često se sukobljava s drugim štijokama koje žele prisvojiti teritorij. Razdoblje gniježđenja započinje u travnju. Gnijezdo je ispleteno od trave i šaša i skriveno je pod stožastim „šatorom“ koji štijoka napravi savijajući i ispreplićući okolno raslinje. Ženka nese 8 do 12 jaja. Inkubacija traje 23 do 24 dana. Ptici se hrane sami, odmah nakon izlaska iz jaja. Riđa štijoka hrani se kukcima, paucima i mekućcima, ali i sjemenjem i algama.

STANIŠTE: poplavne livade, močvare, bare, obale rijeka obrasle guštim raslinjem

Dužina	19 - 22,5 cm
Težina	70 - 80 g
Raspon krila	35 cm
Životni vijek	do 5 godina

SIVA ŠTIJOKA
Zapornia parva

RED: Gruiformes
PORODICA: Rallidae
ROD: Zapornia
VRSTA:

Siva štijoka

Zapornia parva

Mužjak i ženka sive štijoke se razlikuju. Odrasli mužjak ima uglavnom smeđi gornji dio i plavo-sivo lice i trbušni dio. Ženka je odozdo žuta, a lice joj je sivo. Spolno nezrele jedinke slične su ženki, ali imaju bijelo lice i prsa. Kljun je kratak i ravan, žute boje s crvenom bazom. Siva štijoka se gnijezdi na suhom mjestu u trsci. Ženka nese 7 do 9 jaja i može imati dva legla godišnje. Inkubacija traje 21 do 23 dana. Ptici su crni kad se izlegu. Siva štijoka kljunom pretražuje plićake i hrani se kukcima, paucima, puževima.

STANIŠTE: slatkovodne močvare, sporo tekuće vode, rubovi jezera s gustom vegetacijom, poplavne livade

Dužina	17 - 19 cm
Težina	50 g
Raspon krila	34 - 39 cm
Životni vijek	do 6 godina

MLAKUŠA
Gallinula chloropus

RED: Gruiformes

PORODICA: Rallidae

ROD: Gallinula

VRSTA:

Mlakuša

Gallinula chloropus

Mlakuša ima perje sivo-plave boje. Na leđima je vidljiva i maslinasto-zelena boja. Na bokovima ima bijelu crtu koja se spušta uzduž repa i, gledano odostraga, tvori oblik slova "V". Donja strana repa je bijela s crnom prugom na sredini. Rep je najčešće uzdignut prema gore. Ima crveno čelo i crveni kljun sa žutim završetkom. Noge su dugačke i zelenе, bez plivačih kožica. Mlakuša se gnijezdi dva, a ponekad i tri puta godišnje. Gnijezdo gradi na obali, a ženka nese 6 do 10 jaja na kojima sjede oba roditelja. Inkubacija traje oko 3 tjedna. Mladi su potkušci, a o njima se brinu oba roditelja. Osamostaljuju se nakon 10 tjedana. Mlakuša je svejed i oportunist. Hrani se kukcima, mekušcima, ribljom mlađi, algama, vodenim biljem.

STANIŠTE: močvarna područja, nizinske tekuće i stajaće vode, tršćaci

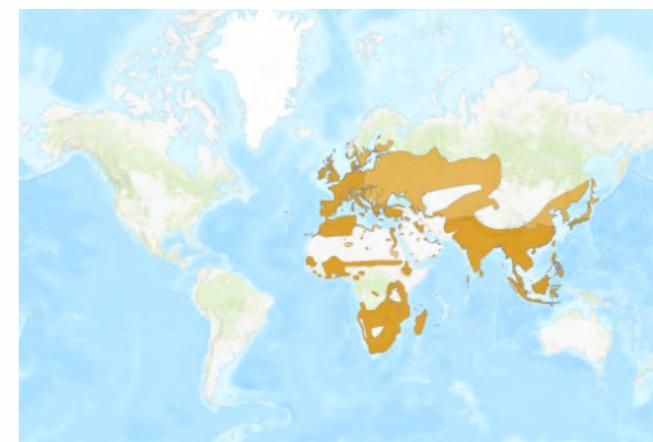

Dužina 27 - 31 cm

Težina 250 - 420 g

Raspon krila 50 - 55 cm

Životni vijek do 19 godina

RED: Gruiformes
PORODICA: Rallidae
ROD: Fulica
VRSTA:

Crna liska

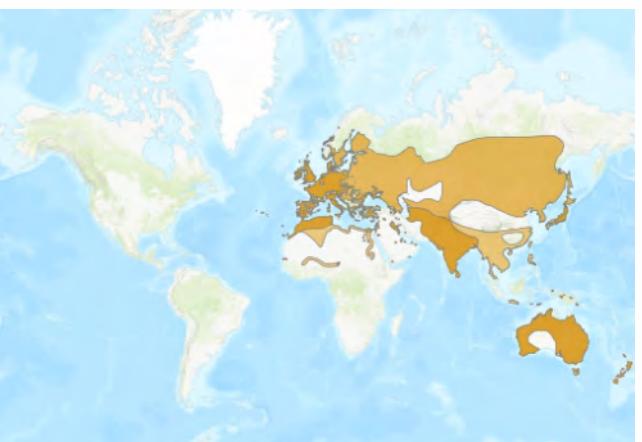
Fulica atra

Liskino tijelo građeno je za dugotrajan boravak na površini vode. Posve je crno, osim rožnatoga, gologa čela i kljuna koji su snježnobijele boje. Rep joj je vrlo kratak, od 5 do 6 cm, prema vrhu šiljat, crne je boje. Kljun je ravan i dugačak oko 3 cm. Oči su crvene s crnom zjenicom. Mladi ptiči imaju crvenkastu glavu. Liska dobro roni, a pod vodom se može zadržati i po 16 sekundi. Crna liska je uglavnom monogamna, ali neke imaju po nekoliko partnera. Parenje počinje početkom proljeća i traje do ljeta. Gnijezdo zajednički grade mužjak i ženka. Gnijezdo pliva na vodi, ali je uvijek sigurno usidreno. Ženka dvaput nese jaja, jednom u proljeće, a drugi put početkom ljeta. Obično nese 8 do 15 žutozelenih jaja s tamnim pjegama. Oba roditelja leže na jajima, a inkubacija traje 22 do 24 dana. Mladi ptiči su potrušci, a napuštaju gnijezdo tri do četiri dana nakon izlijeganja te odmah prate roditelje koji ih hrane. Mladi se potpuno osamostaljuju s osam tjedana starosti. Liska se hrani kukcima i vodenim biljem, a ponekad zna izaći na suho u potrazi za hranom.

STANIŠTE: slatkovodna staništa, jezera, močvare, ribnjaci

Dužina	36 - 42 cm
Težina	600 - 900 g
Raspon krila	70 - 80 cm
Životni vijek	do 21 godinu

RED: Gruiformes
PORODICA: Gruidae
ROD: *Grus*
VRSTA:

Ždral

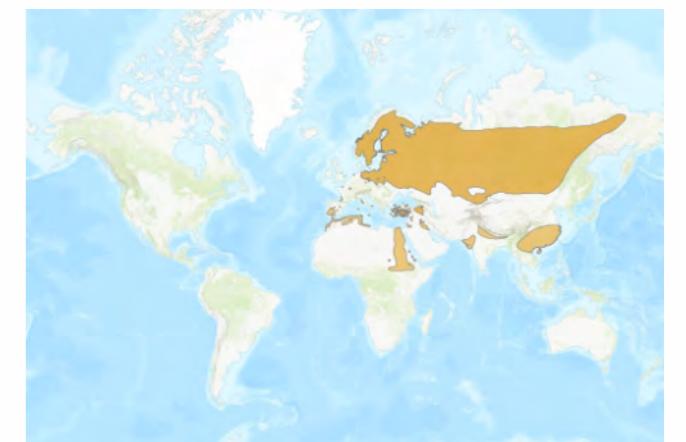
Grus grus

Ždral je velika ptica koju karakteriziraju duge crne noge i uspravno držanje. Tijelo mu je sivo-pepeljasto. Od oka preko vrata proteže se duga, bijela linija. Podbradak i vrat su crni kao i dio glave iznad kljuna. Na vrhu glave ima crvenu kapu. Kljun je dug, uzak i ooker je boje. Dugo crno tercijalno letno perje ostavlja dojam gustog repa, no on je zapravo vrlo kratak. Ždral leti istegnutog vrata i nogu. Parove formiraju u travnju nakon plesa koji partneri izvode uzdižući glave jedan nasuprot drugome. Gnijezdo ima oblik humka izgrađenog od bilja izravno na zemlji. Ženka nese 2 do 3 jaja. Inkubacija traje oko 30 dana, a na jajima sjede oba roditelja, iako ženka više. Mladi ptići vrlo brzo napuštaju gnijezdo, a nakon 3 mjeseca počinju letjeti. Tijekom seobe tvore jata u obliku slova „V“ i glasaju se glasnim „čurlikanjem“ slično puranu. Hrani se različitim dijelovima bilja, ali i kukcima, mekušcima i malim sisavcima.

STANIŠTE: močvare, tresetišta, velike vodene površine, obradive površine, livade

Dužina	96 - 119 cm
Težina	4,5 - 6 kg
Raspon krila	180 - 222 cm
Životni vijek	do 20 godina

CRNA RODA
Ciconia nigra

RED: Ciconiiformes
PORODICA: Ciconiidae
ROD: Ciconia
VRSTA:

Crna roda

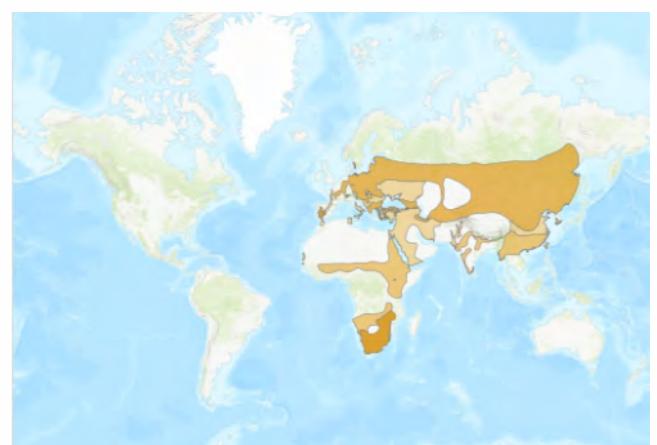
Ciconia nigra

Crna roda ima perje crne boje s ljubičastim i zelenkastim odsjajem. Trbuš i donji dio repa bijele su boje. Boja kljuna i nogu je grimizno crvena i postaje intenzivnija u vrijeme parenja. Mladunci imaju svjetlijie perje i žućkaste noge. Plaha je, i za razliku od bijele rode, gnijezdi se u starim poplavnim šumama, a ne u naseljima. Crna roda živi samotnjački s jednim partnerom. Pari se u ožujku ili travnju. Ženka nese 2 - 5 jaja, a oba roditelja sjede na njima 32 - 38 dana. Nakon nešto više od dva mjeseca mладunci polete i napuste gnijezdo. Hrani se ribama, vodozemcima, kukcima i sitnim sisavcima. Plijen lovi hodajući u plitkoj vodi, duž obala rijeka i stajačih voda. Selica je i u Hrvatskoj boravi od ožujka do listopada.

STANIŠTE: slatkovodna vlažna i močvarna staništa, poplavne nizine, livade, otvorene šume

Dužina	90 - 105 cm
Težina	2500 - 3000 g
Raspon krila	173 - 205 cm
Životni vijek	do 19 godina

BIJELA RODA
Ciconia ciconia

RED: Ciconiiformes

PORODICA: Ciconiidae

ROD: Ciconia

VRSTA:

Bijela roda

Ciconia ciconia

Bijela roda jedna je od najpoznatijih ptica selica na našim prostorima. Perje na glavi, vratu i tijelu je bijele boje dok je dio krila crne boje. Odrasle jedinke imaju duge crvene noge i kljun, dok su kljun i noge mladih ptica tamniji. Mužjaci su nešto veći od ženki. Bijele rode su životno vezane uz ljude. Gnijezda grade u naseljenim mjestima, na krovovima kuća, na gospodarskim objektima, crkvama ili na električnim stupovima. Roda zimu provodi u Africi. U ožujku se parovi vraćaju u svoja stara gnijezda. Gnijezdo grade od granja, blata, trave, papira, krpa, a nadograđuju ga svake godine te nakon nekoliko godina gnijezdo može težiti i tonu. Ženka u gnijezdo izleže najčešće 3 - 5 jaja. Ležanje na jajima traje 33 - 34 dana, a na njima naizmjence leže i mužjak i ženka te se oboje brinu o ptićima. U kolovozu se mlade rode zajedno s odraslima okupljaju u veća jata na najboljim hranilištima u poljima i krajem kolovoza odlijeću na jug. Bijela roda se hrani gujavicama, glodavcima, zmijama, vodozemcima, skakavcima i drugim kukcima.

STANIŠTE: uglavnom u naseljenim mjestima, uz poljoprivredne i vodene površine

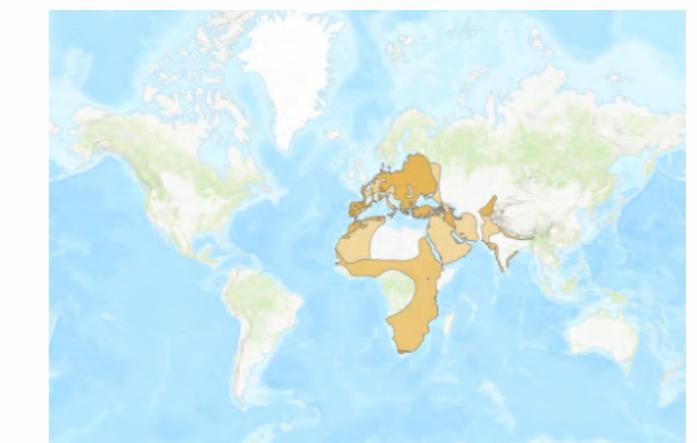

Dužina 95 - 110 cm

Težina 2,5 - 4,5 kg

Raspon krila 180 - 218 cm

Životni vijek do 40 godina

ŽLIČARKA
Platalea leucorodia

RED: Pelecaniformes
PORODICA: Threskiornithidae
ROD: *Platalea*
VRSTA:

Žličarka

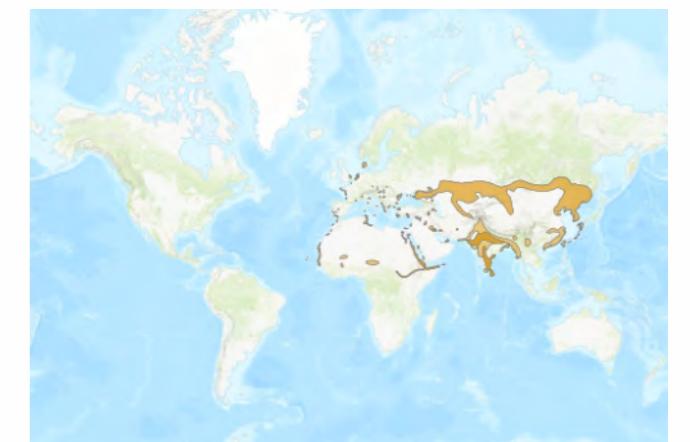
Platalea leucorodia

Žličarka ima zbijeno tijelo s dugim nogama i vratom. Perje joj je posve bijelo, a u doba gniježđenja dobiva na prsima žućastu mrlju i čuperak perja na glavi. Noge su crne. Kljun je proširen poput žlice, crne je boje, a u odraslih ptica vrh kljuna je žut. U letu nema savijen vrat kao čaplje. Žličarka se gnijezdi u šašu i grmlju nad vodom. Ženka obično nese 3 do 6 jaja. Inkubacija traje 21 do 25 dana, a na jaja paze oba roditelja. Također, oba roditelja i othranjuju mladunce. Žličarka se hrani malim ribama, žabama, ličinkama kukaca, rakova, ponekad i vodenim biljem. Traži plijen tako što kljunom pretražuje vodu kao da mete, pokretima kljuna lijevo-desno. Najaktivnija je ujutro i navečer, a nerijetko lovi u većim skupinama.

STANIŠTE: vlažna staništa (slatkovodna i slana), močvare, poplavne livade, rijeke, ribnjaci

Dužina	80 - 93 cm
Težina	1000 - 1500 g
Raspon krila	120 - 135 cm
Životni vijek	25 - 30 godina

BLISTAVI IBIS

Plegadis falcinellus

RED: Pelecaniformes

PORODICA: Threskiornithidae

ROD: Plegadis

VRSTA:

Blistavi ibis

Plegadis falcinellus

Blistavi ibis je ptica srednje veličine. Odrasle ptice imaju crvenkasto-smeđa tijela i krila sa zelenkastim odsjajem. Noge su duge i crvenkasto-smeđe do maslinastozelene boje. Kljun je dug, a boja mu također varira od sive do smeđe. Koža na licu je tamna, obrubljena plavo-sivim perjem. Vrat je dug i u letu je ispružen. Blistavi ibis je društvena životinja, hranu traži u jatima. U sezoni parenja je teritorijalan. Gnijezdi se u gustoj vegetaciji uz obale. Gnijezdo gradi od grančica i drugog biljnog materijala, najmanje 1 metar iznad tla. Ženka nese 2 do 7 jaja. Inkubacija traje 17 do 26 dana, a na jajima sjede i mužjak i ženka. Roditelji hrane ptiće 6 ili 7 tjedana. Blistavi ibis hrani se kukcima, račićima, mekušcima i manjim kralježnjacima.

STANIŠTE: plitka jezera, močvare, lagune, rijeke, poplavne nizine, vlažne livade

EN

Dužina

55 - 65 cm

Težina

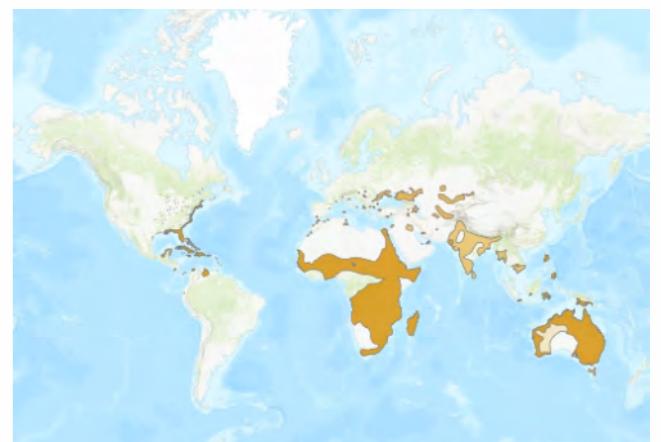
485 - 580 g

Raspon krila

88 - 105 cm

Životni vijek

do 10 godina

BUKAVAC
Botaurus stellaris

RED: Pelecaniformes
PORODICA: Ardeidae
ROD: Botaurus
VRSTA:

Bukavac

Botaurus stellaris

Bukavac ima krupno tijelo nezgrapnog izgleda. Mužjak i ženka približno su iste veličine. Boja tijela je hrđavožuta do smeđa s crnim pjegama na vratu te smeđim i crnim prugama na krilima. Izgledom je jako sličan mladoj jedinki gaka. Kad je uznemiren, stoji mirno na jednom mjestu i podigne kljun i glavu gore te ga je tako gotovo nemoguće vidjeti. Mužjak se noću glasa snažnim zovom poput rikanja bika, a može se čuti na udaljenosti od 5 km. Mužjak bukavca je poligaman i može imati nekoliko ženki. Gnijezdi se u raštrkanim parovima u većim tršćacima. Ženka polaže 3 do 6 jaja, a inkubacija traje 25 do 28 dana. Na jajima leže i mužjak i ženka. Bukavac se hrani ribama, žabama, zmijama, miševima.

STANIŠTE: slatkvodna staništa, rijeke i jezera s gustim šašem i trskom

EN

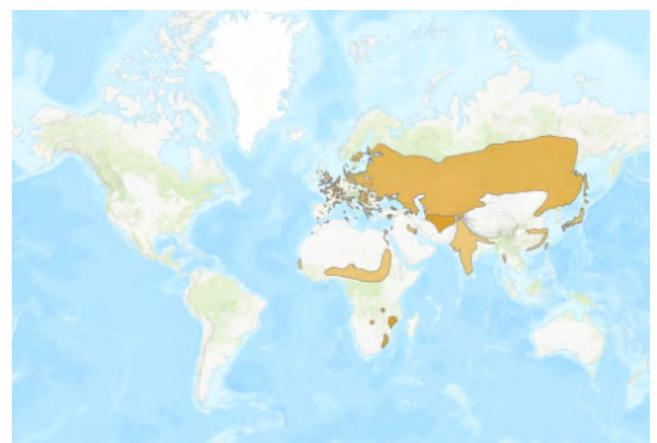

Dužina 69 - 81 cm

Težina 900 - 1100 g

Raspon krila 100 - 130 cm

Životni vijek do 12 godina

ČAPLJICA VOLJAK

Ixobrychus minutus

RED: Pelecaniformes
PORODICA: Ardeidae
ROD: Ixobrychus
VRSTA:

Čapljica voljak

Ixobrychus minutus

Čapljica voljak najmanja je europska čaplja. Mužjak i ženka razlikuju se po boji perja. Mužjak ima veliku bijelu krilnu plohu koja je jasno vidljiva u mirovanju i u letu. Ima crnu glavu, ramena, tjeme i rep. Trbuš je svjetlosmeđi, a ostali su dijelovi tijela svijetli. Ženka ima tamna leđa i tjeme. Krilna ploha je žućkasta, a ostali dijelovi tijela tamnije su isprugani. Noge su žuto zelene. Kljun je žućkast, a u vrijeme parenja postaje crvenkast. Period gniježđenja traje od svibnja do srpnja. Gnijezdi se pojedinačno, a ponekad i u malim kolonijama. Gnijezdo gradi u trsci, nisko iznad vode. Ženka najčešće nese 5 do 6 jaja. Inkubacija traje 17 do 19 dana. Oba roditelja donose hrani ptićima koji nakon 2 tjedna napuste gnijezdo i ostaju u blizini, u trsci. Potpuno se osamostale u starnosti od mjesec dana. Čapljica voljak se hrani kukcima i njihovim ličinkama, mekušcima, vodozemcima, gmazovima i manjim ribama.

STANIŠTE: slatkvodne stajaćice i tekućice obrasle trskom, rogozom i niskom drvenastom vegetacijom

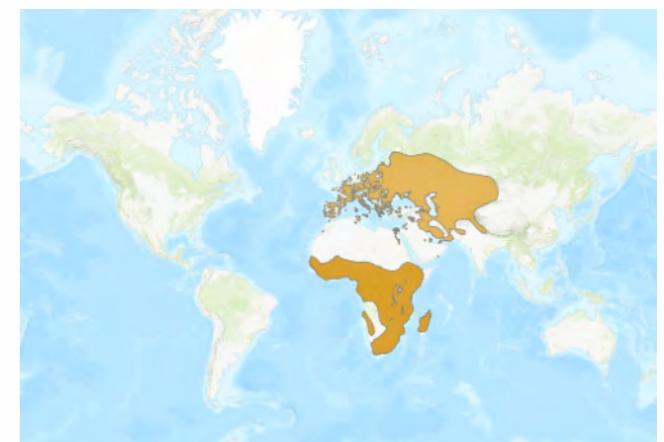

Dužina 33 - 38 cm

Težina 140 - 150 g

Raspon krila 49 - 58 cm

Životni vijek do 7 godina

RED: Pelecaniformes
PORODICA: Ardeidae
ROD: Nycticorax
VRSTA:

Gak

Nycticorax nycticorax

Gak je specifičan po svom „pogrbljenom“ držanju. Ženka je manja i lakša od mužjaka. Leda i krila su crne boje, a vrat i prsa bijele. Na glavi ima crno perje, nalik crnoj kapi te bijelu kukmu. Noge su kratke, žute ili crvene, a vrat je kratak i debeo. Mladunci imaju točkasto i isprugano smeđe, sivo ili žućkasto perje. Gak se gnijezdi u kolonijama, druželjubiva je vrsta te često voli društvo i drugih čaplji. Gnijezdo izrađuje od grančica na drveću ili u žbunju, najčešće u blizini vode. Gak je monogaman i ima jedno leglo po sezoni. U svibnju ženka snese 3 do 5 plavozelenih jaja na kojima naizmjenično leže i mužjak i ženka. Inkubacija traje 22 dana. Mužjak i ženka zajedno održavaju ptice. Mladunci opernate za 40 – 50 dana, a spolno su zreli nakon 2 – 3 godine. Aktivan je uglavnom u sumrak i noću te tako izbjegava natjecanje za hranu s drugim vrstama ptica koje žive na istom staništu. Lovi vodozemce, ribe, male sisavce, ptice i kukce. Preko dana miruje na izdvojenoj grani na drveću ili u žbunju.

STANIŠTE: staništa sa slatkim, slanim i bočatom vodom, šumoviti rubovi plitkih rijeka, potoka, jezera i močvara

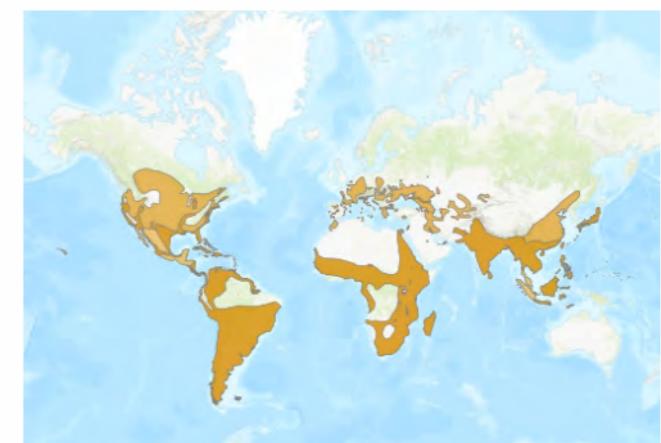

Dužina 58 - 65 cm

Težina 600 - 800 g

Raspon krila 90 - 100 cm

Životni vijek do 17 godina

ŽUTA ČAPLJA
Ardeola ralloides

RED: Pelecaniformes
PORODICA: Ardeidae
ROD: Ardeola
VRSTA:

Žuta čaplja

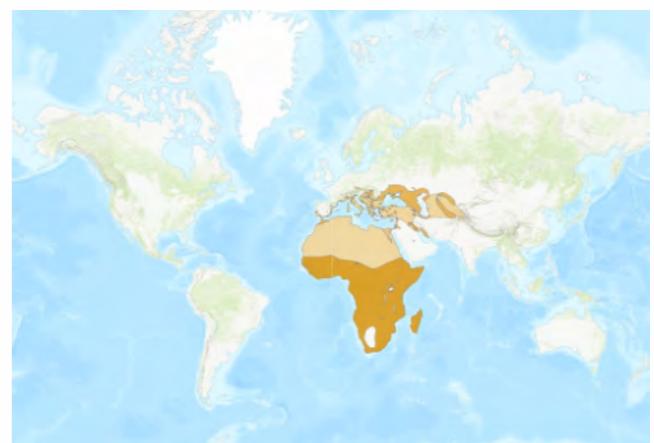
Ardeola ralloides

Žuta čaplja ima svjetlosmeđe obojena leđa. Krila su bijela, što je izrazito vidljivo u letu kad izgleda kao da je cijela bijele boje. Trbuš je prljavobijel. Noge su narančaste. Kljun je dugačak i sivo-plave je do maslinastе boje s crnim vrhom. Za vrijeme parenja odrasle jedinke na vratu imaju dugačku kukmu od crnog i bijelog perja. Žuta čaplja živi u kolonijama, često s drugim vrstama čaplji. Monogamna je vrsta. Gnijezdo grade i mužjak i ženka, u trsci ili na niskom drveću i grmlju. Ženka nese 4 do 6 jaja. Inkubacija traje 22 do 24 dana, a na jajima leže i o ptićima se brinu oba roditelja. Ptići gnijezdo napuštaju nakon 30 do 35 dana te se penju uokolo po raslinju. Letjeti počinju u starosti od 45 dana. Žuta čaplja uglavnom se hrani kukcima, a ponekad i vodozemcima, sitnom ribom, račićima, mekušcima, gujavicama.

STANIŠTE: plitke močvare, bare, kanali, ušća, ribnjaci i druge vodene površine obrasle gustom trskom i rogozom

Dužina	40 - 49 cm
Težina	230 - 350 g
Raspon krila	71 - 86 cm
Životni vijek	do 6 godina

SIVA ČAPLJA
Ardea cinerea

RED: Pelecaniformes
PORODICA: Ardeidae
ROD: Ardea
VRSTA:

Siva čaplja

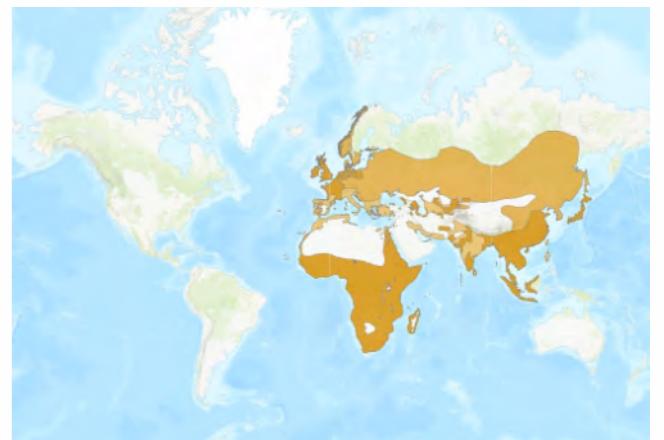
Ardea cinerea

Siva čaplja jedna je od najvećih i najčešćih ptica močvarica. Tijelo joj je izduženo, mišićavo, a vrat dugačak, u letu savijen. Perje joj je sive boje s gornje strane i bjelkasto s donje, a glava je bijela s crnom kukmom. Noge su duge, žućkaste. Kljun je dugačak, uzak i šiljast. Sezona parenja počinje u veljači, a završava krajem lipnja. Siva čaplja gnijezdi se u kolonijama. Gnijezdo gradi u trsci ili u vrbama u vodi, ali i u krošnjama stabala u šumama, na lokaciji koja ostaje iste generacijama. Gnijezdo je nakupina granja i trske, a mužjak i ženka zajedno ga grade. Ženka izlaze 1 do 6 svjetloplavih jaja na kojima sjede oba roditelja. Inkubacija traje 26 dana. Oba roditelja hrane mlade tako što povrate hranu. Nakon mjesec dana ptički opernate i počinju se hranići zajedno s odraslim pticama. Siva čaplja hrani se najčešće ribama i žabama, ali i zmijama, manjim sisavcima i pticama. Plijen traži u plitkoj vodi, a kada ga uoči, umiri se i onda ga naglo grabi kljunom.

STANIŠTE: slatke vode, nizinske rijeke, jezera, močvare, ribnjaci, akumulacije

Dužina	84 - 102 cm
Težina	1600 - 2000 g
Raspon krila	155 - 175 cm
Životni vijek	do 38 godina

ČAPLJA DANGUBA
Ardea purpurea

RED: Pelecaniformes
PORODICA: Ardeidae
ROD: Ardea
VRSTA:

Čaplja danguba

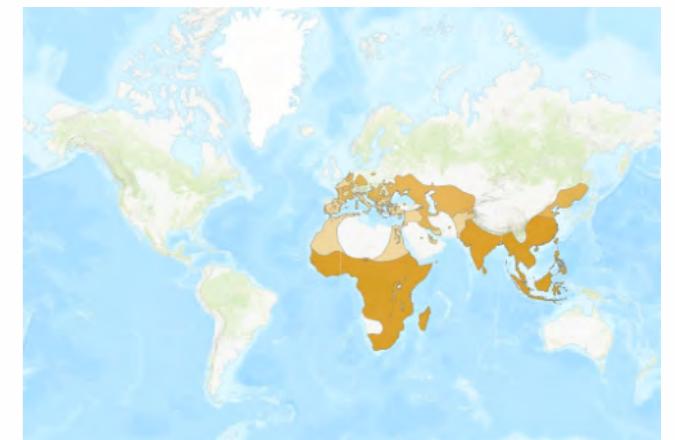
Ardea purpurea

Čaplja danguba nešto je manja od sive čaplje. Od sive čaplje razlikuje se po crvenkastosmeđem perju i tamnosivim leđima. Crvenkaste nijanse teško se primijete iz daljine. Prsa, trbuh, čelo i ukrasna pera na glavi su crne boje. Od kljuna do prsa pružaju se crne pruge. Vrat i dijelovi lica su kestenjastosmeđi. Kljun je žute boje, svjetlij je u sezoni parenja. Kad leti, vrat joj je manje zaobljen nego kod sive čaplje. Prsti su joj duži, a stopala veća. Sporo leti. Skriva se u trsci, a ako se nađe u opasnosti, diže se u uspravan položaj i počinje njihati u ritmu ljuljajuće trske. Čaplja danguba gnijezdi se u trsci i među vrbama. Nakon ritualnog sparivanja par gradi gnijezdo od šaša i trske. Ženka polaže 4 do 5 plavozelenih jaja. Period inkubacije traje 25 do 30 dana. Oba roditelja hrane mlade i štite ih od sunca. Nakon 7 do 8 tjedana mlađi napuštaju gnijezdo. Čaplja danguba hrani se ribama, vodozemcima, gmazovima, malim sisavcima, kukcima. Hranu pronalazi u plitkoj vodi vrebajući ili pretražujući.

STANIŠTE: močvare, jezera, ribnjaci i kanali obrasli s trskom i šašem

Dužina	70 - 90 cm
Težina	1000 - 1500 g
Raspon krila	120 - 138 cm
Životni vijek	do 26 godina

VELIKA BIJELA ČAPLJA
Ardea alba

RED: Pelecaniformes
PORODICA: Ardeidae
ROD: Ardea
VRSTA:

Velika bijela čaplja

Ardea alba

Velika bijela čaplja ima potpuno bijelo perje. Spolove je teško razlikovati, a mužjak je nešto veći od ženke. Koža lica je zelenkasta, a kljun je žut izvan sezone gniježđenja ili crnkaš sa žutom osnovom za vrijeme gniježđenja. Za vrijeme gniježđenja čaplja ima i dugačko svadbeno perje. Noge su tamne. Vrat je izrazito dugačak, a za vrijeme leta uvučen. Let je spor. Velika bijela čaplja gnijezdi se u manjim kolonijama, često i s drugim čapljama. Gniježđenje traje od travnja do srpnja. Gnijezdo je široko oko 1 metar, a gradi ga u tršćacima ili na niskom drveću i grmlju. Ženka polaže 3 do 5 jaja na kojima sjede oba roditelja. Inkubacija traje 25 dana, a o mладим čučavcima brinu se i mužjak i ženka. Nakon 20 dana mlađi počinju izlaziti iz gnijezda, a napuštaju ga nakon 42 do 60 dana. Često mlađi ostaju uz roditelje i kad su već sposobni za let. Čaplja je društvena životinja. Hrani se sama ili u jatima, najčešće rano ujutro ili predvečer, iako je aktivna tijekom čitavog dana. Najčešća hrana joj je riba, vodozemci, manji sisavci i ptice, gmazovi, kukci. Zimi lovi male glodavce na travnjacima. Dok lovi, stoji nepomično i čeka da joj se plijen sam približi ili mu se sama primiče i hvata ga kljunom. Plijen guta cijeli.

STANIŠTE: vodena staništa, jezera, rijeke, kanali, močvare, ribnjaci

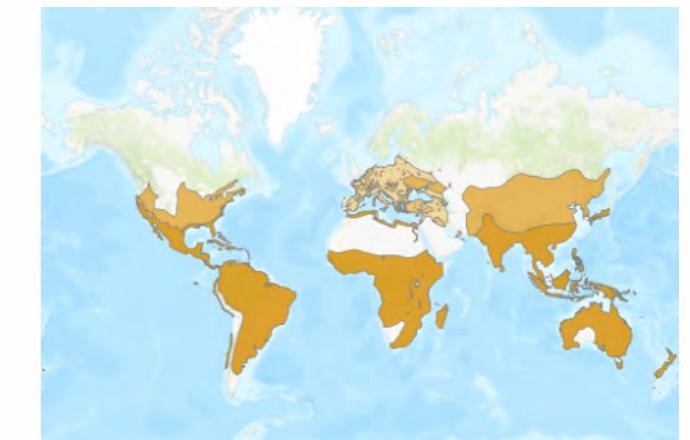

Dužina 80 - 100 cm

Težina 1000 - 1500 g

Raspon krila 145 - 170 cm

Životni vijek do 14 godina

MALA BIJELA ČAPLJA
Egretta garzetta

RED: Pelecaniformes
PORODICA: Ardeidae
ROD: Egretta
VRSTA:

Mala bijela čaplja

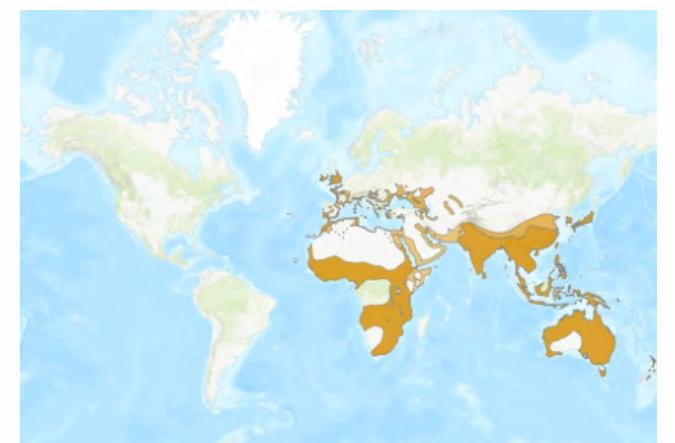
Egretta garzetta

Mala bijela čaplja ima potpuno bijelo perje. Za vrijeme sezone parenja na potiljku ima dva duga pera i providno "svadbeno" perje na leđima. Noge su crne sa žutim stopalima. Kljun je tanak i crn, a u vrijeme parenja koža između kljuna i očiju postaje crvena ili plava. Mala bijela čaplja je aktivna danju. Gnijezdi se u kolonijama koje broje i do sto parova. U kolonijama mogu biti prisutne i čaplje drugih vrsta. Parovi zauzimaju i brane mali gnijezdeći teritorij, oko 3 do 4 metra od gnijezda. Ženka nese 3 do 5 jaja, a inkubacija traje 21 do 25 dana. Roditelji se za ptice brinu 40 do 45 dana. Mladi se prvi put gnijezde nakon dvije godine. Mala bijela čaplja hrani se školjkašima, rakovima i manjim ribama koje vreba u plitkoj vodi.

STANIŠTE: močvare, delte rijeka, ribnjaci, obale vodotoka

Dužina	55 - 65 cm
Težina	400 - 600 g
Raspon krila	88 - 106 cm
Životni vijek	do 23 godine

MALI VRANAC
Phalacrocorax pygmaeus

RED: Suliformes
PORODICA: Phalacrocoracidae
ROD: Phalacrocorax
VRSTA:

Mali vranac

Phalacrocorax pygmaeus

Mali vranac je najmanji europski vranac. Od velikog vranca se razlikuje po veličini, lakšoj građi i dugom repu. Perje je sjajno crno, s tamnozeljenim ili smeđim odsjajem. U vrijeme razmnožavanja odrasle ptice imaju sitne bijele čuperke na glavi, vratu i donjem dijelu tijela. U ostatku godine imaju blijede mrlje pod kljunom i na prsima. Rep je dug, a vrat i kljun su kratki. Mali vranac se gnijezdi u kolonijama. Kod nas se gnijezde na vrbi rakiti u sklopu trščaka koji su pod vodom. Period razmnožavanja traje od svibnja do lipnja. Ženka nese 2 do 5 jaja. Oba roditelja sjede na jajima, a inkubacija traje 27 do 30 dana. Roditelji ptićima donose hrani, a nakon 70 dana ptići su samostalni. Mali vranac uglavnom se hrani ribom.

STANIŠTE: jezera, delte rijeka, poplavljena područja, tršćaci

Dužina	45 - 55 cm
Težina	640 g
Raspon krila	75 - 90 cm
Životni vijek	do 15 godina

RED: Suliformes

PORODICA: Phalacrocoracidae

ROD: Phalacrocorax

VRSTA:

Veliki vranac

Phalacrocorax carbo

Veliki vranac ili kormoran dosta je velika ptica masivne figure. Perje vranca je crno sa zelenkastim metalnim odsjajem. Za vrijeme parenja perje kod obaju spolova dobije bijele mrlje na grlu i bokovima. Krila su snažna. Kljun je žut, dugačak i završava kukom. Noge su kratke i crne, a prsti su povezani plivaćom kožicom. Oko zelenih očiju ima žutu mrlju. Veliki vranac gnijezdi se u kolonijama. Za gnijezđenje većinom bira bijele vrbe (ponekad topole, jasen i sl.), a gnijezdo pravi od grana i trske. Gnijezda su vidljiva izdaleka jer su stabla ogoljena od nagrizajućeg izmeta vranaca. Kako se drveće suši, tako se kolonija premješta na drugo mjesto. Ženka leže 3 do 4 jaja na kojima se roditelji izmjenjuju mjesec dana. Oba roditelja hrane mladunce, u početku djelomično probavljnom ribom, a kasnije im donose cijele ribe. Ptići odlijeću nakon 50 dana, a osamostaljuju se u dobi od 12 tjedana. Vranac lovi ribu i odlično roni. Često lovi u skupinama, lupajući krilima po vodi i tjerajući ribu na površinu. Poslije lova sjeda na granu i zauzima karakterističnu pozu s raširenim krilima i tako se suši.

STANIŠTE: vodena staništa, močvare, ribnjaci, jezera

NT

Dužina

74 - 94 cm

Težina

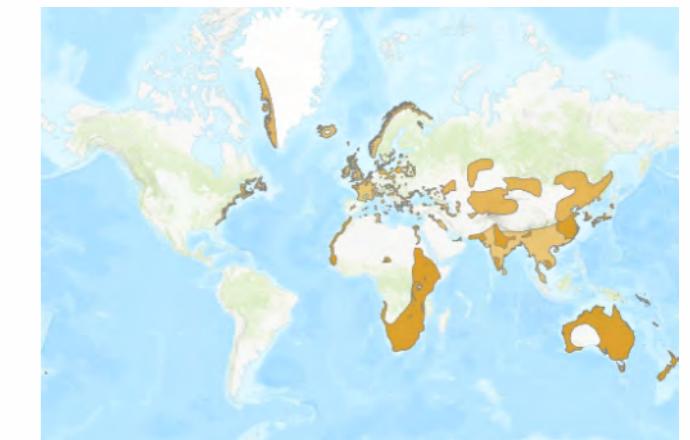
2000 - 2500 g

Raspon krila

121 - 149 cm

Životni vijek

do 27 godina

MODRONOGA SABLJARKA
Recurvirostra avosetta

RED: Charadriiformes
PORODICA: Recurvirostridae
ROD: Recurvirostra
VRSTA:

Modronoga sabljarka

Recurvirostra avosetta

Modronoga sabljarka ima karakteristično crno-bijelo obojeno tijelo. Mužjak i ženka gotovo su identični. Gornji dio glave i vrata su crne boje. Dijelovi ispod očiju, trbuhi i rep su bijeli. Krila su bijela s crnim fragmentima u središnjem dijelu i na završecima. Kljun je dugačak i zavinut prema gore. Noge su duge i sivoplave su boje. Modronoga sabljarka je društvena ptica i živi u kolonijama. Gnijezdo gradi na obali od hrpe bilja. Ženka nese 3 do 5 jaja na kojima oba roditelja naizmjence sjede oko 3 tjedna. Mladi su potrkušci, a počinju letjeti nakon 6 tjedana. Modronoga sabljarka hrani se beskralježnjacima i malim ribama.

STANIŠTE: morske obale, pješčani sprudovi, doline rijeka

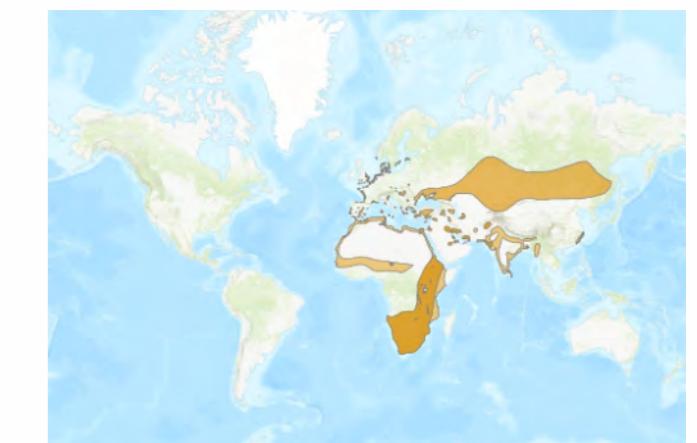

Dužina 42 - 46 cm

Težina 250 - 400 g

Raspon krila 67 - 77 cm

Životni vijek do 27 godina

144

ZLATAR PIJUKAVAC
Pluvialis squatarola

145

RED: Charadriiformes
PORODICA: Charadriidae
ROD: Pluvialis
VRSTA:

Zlatar pijukavac

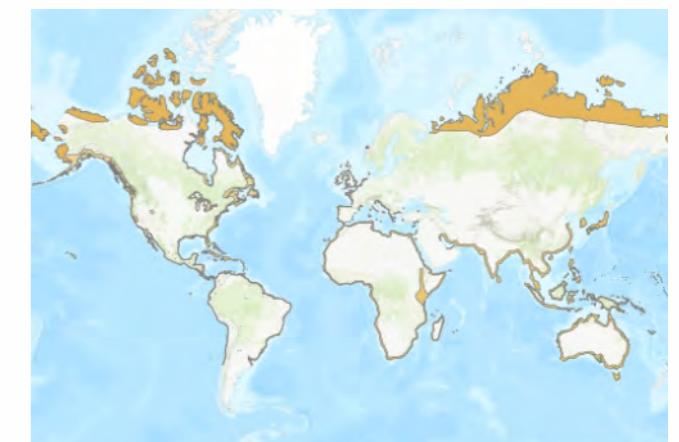
Pluvialis squatarola

Zlatar pijukavac zimi je sivkast s bijelom trticom. Ispod krila ima crnu pazušnu mrlju. Za vrijeme gniježđenja lice i donji dijelovi izrazito su mu crnobijeli, a odozgo je išaran crno i srebrno. Kljun i noge su crni. Ženka početkom lipnja polaze 4 jaja u malu udubinu u tlu. Inkubacija traje 26 do 27 dana. Ptići opernate nakon 35 do 45 dana. Zlatar pijukavac nije jako društvena vrsta i hrani uglavnom pojedinačno. U potrazi za hranom pretražuje obale, a hrani se mekušcima, kukcima, rakovima.

STANIŠTE: pješčane i šljunčane obale, ušća, lagune

Dužina	26 - 29 cm
Težina	200 - 250 g
Raspon krila	56 - 63 cm
Životni vijek	do 25 godina

KULIK BLATARIĆ

Charadrius hiaticula

RED: Charadriiformes

PORODICA: Charadriidae

ROD: Charadrius

VRSTA:

Kulik blatarić

Charadrius hiaticula

Kulik blatarić ima svjetlosmeđa leđa i bijeli trbuh. Oko vrata ima crnu „ogrlicu“. Krila su svjetlosmeđa s bijelom trakom. Zatiljak je smeđi, prostor oko očiju i čela je crne boje, a dio iznad „ogrlice“ je bijele boje. Zimi crna boja na glavi prelazi u tamnosmeđu. Kljun je u korijenu narančast, a vrh je crn. Noge su narančaste. Kulik blatarić može imati dva pologa godišnje, u travnju i sredinom ljeta. Mužjak izdubljuje gniađezdo u šljunčanoj, kamenitoj ili travnatoj podlozi. Ženka ga puni oblutcima, školjkama i biljem. Nese 4 jaja. Ptići napuštaju gniađezdo nekoliko sati nakon izlijeganja, a roditelji su prema njima vrlo brižni i prvih nekoliko dana ih hrane. Kulik blatarić uglavnom se hrani beskralježnjacima.

STANIŠTE: morske obale, divlje plaže, nasipi, luke, močvare

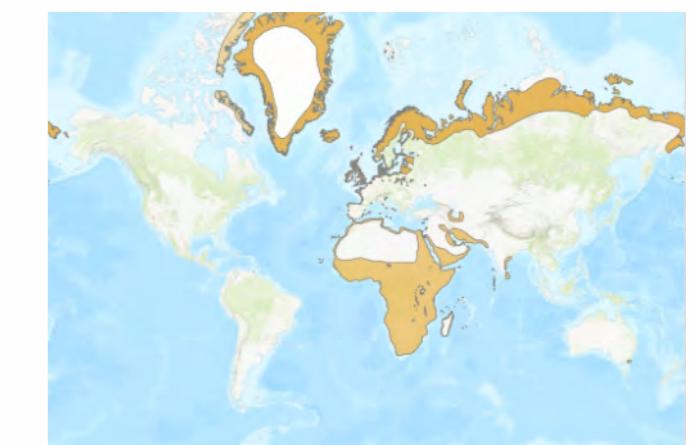

Dužina	17 - 19 cm
--------	------------

Težina	55 - 75 g
--------	-----------

Raspon krila	35 - 41 cm
--------------	------------

Životni vijek	do 21 godinu
---------------	--------------

RED: Charadriiformes
PORODICA: Charadriidae
ROD: Charadrius
VRSTA:

Kulik sljepčić

Charadrius dubius

Kulik sljepčić je mala ptica, česta na vodenim staništima. Ledna strana tijela je smeđkasta, boje pjeska. Trbuš je bijel, a noge tanke i svjetlosmeđe. Oko vrata ima crnu ogrlicu, a na glavi crno-bijelu masku te žuti prsten oko očiju. Sljepčić se gnijezdi u travnju. Prije parenja mužjak hoda stupajući nogama kao vojnik, a potom skače na ženku i pari se. Ne gradi gnijezdo nego jaja polaže u šljunak ili pjesak. Ženka nese 4 jaja. Jaja su gotovo iste boje kao šljunak i teško ih se nalazi. Inkubacija traje 22 do 28 dana i oba roditelja sjede na jajima. Mladi su ptički bojom priлагodjeni okolišu. Roditelji nisu agresivni prema potencijalnim grabežljivcima, ali primjenjuju taktiku odvlačenja pažnje. Sljepčić često gumi slomljeno krilo ili sjeda na lažno gnijezdo kako bi odvratio grabežljivce od gnijezda. Hrani se hranom životinjskog porijekla, uglavnom kukcima, slatkovodnim račićima, puževima.

STANIŠTE: prirodna i umjetna vodena staništa, šljunčani, pješčani i muljeviti sprudovi s vrlo malo ili bez vegetacije

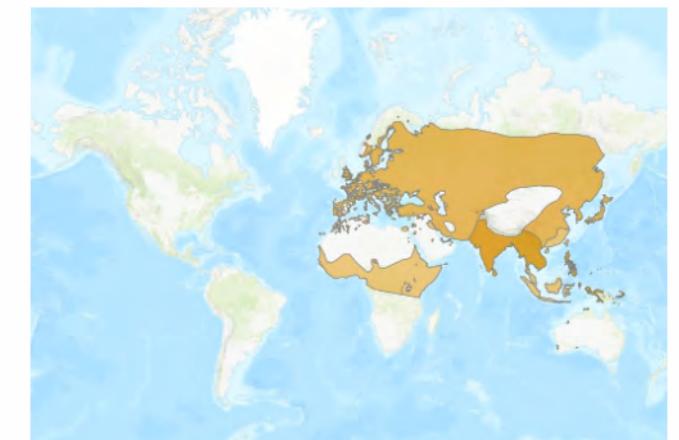

Dužina 15,5 - 18 cm

Težina 30 - 50 g

Raspon krila 32 - 35 cm

Životni vijek do 14 godina

RED: Charadriiformes
PORODICA: Charadriidae
ROD: Vanellus
VRSTA:

Vivak

Vanellus vanellus

Perje vivkovih leđa i gornje strane krila izgleda crno. Gledano iz blizine primjećuje se zeleni i purpurni odsjaj na crnom perju. Trbuš i donja strana krila su bijeli. Krila su široka i obla. Na podrepku ima nekoliko riđih pera. Kljun je tanak i crn, a noge su kratke i narančaste. Vivak je prepoznatljiv po kukmi koju ima na glavi. Kod ženke je kukma kraća nego kod mužjaka. Vrijeme gnijezdenja je od kraja ožujka do svibnja i ima jedno leglo godišnje. Da bi privukao ženku, mužjak izvodi akrobacije u letu. Ženka polaže 4 jaja u udubljenje u tlu koje je izdubio mužjak. Inkubacija traje oko mjesec dana. Ptići napuštaju gnijezdo nekoliko sati nakon izlijeganja, a počinju letjeti nakon 5 tjedana. Vivak se hrani paucima, kukcima i gujavicama do kojih dolazi pretražujući zemlju.

STANIŠTE: oranice, livade, močvare, tresetišta

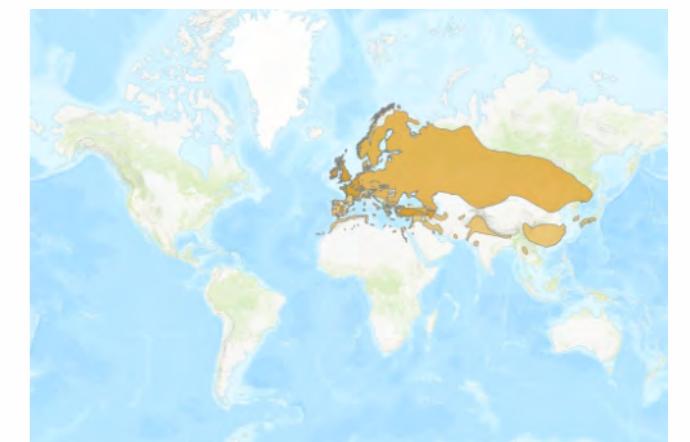

Dužina 28 - 31 cm

Težina 150 - 300 g

Raspon krila 67 - 72 cm

Životni vijek do 25 godina

VELIKI POZVIŽDAČ
Numenius arquata

RED: Charadriiformes
 PORODICA: Scolopacidae
 ROD: Numenius
 VRSTA:

Veliki pozviždač

Numenius arquata

Veliki pozviždač je ptica vitke figure. Ženka je nešto veća od mužjaka. Boja perja je sivosmeđa, a leđa su kod oba spola tamnija. Na glavi i krilima ima svjetlige i tamnije smeđe pruge. Trbuhi i trtica gotovo su bijeli. Noge su duge i tanke. Kljun je dug oko 15 cm (kod ženke je duži) i zakrivljen prema dolje. Aktivan je danju, ali se mogu hraniti i noću, a bojom tijela odlično je prilagođen okolini. Priprema za izgradnju gnijezda počinje već u veljači. Gnijezdi se u niskim travama jednom godišnje, u travnjku ili u svibnju. Gnijezdo je plitka udubina okružena biljem. Ženka nese 3 do 5 jaja. Inkubacija traje 30 dana, a mužjak i ženka na njima sjede naizmjence. Za zaštitu jaja za vrijeme inkubacije primjenjuje obranu koja se može vidjeti i kod drugih šljukarica - pretvara se da mu je krilo ranjeno te tako odvlači napadača dalje od gnijezda. Kad se dovoljno udalje od gnijezda, pozviždač poleti. Pozviždač svojim dugim kljunom pretražuje meko tlo te se hrani malim beskralježnicima i kralježnjacima. Rado jede i voće i sjemenke.

STANIŠTE: široke vlažne livade, doline rijeka i močvara, područja ispod 600 - 700 metara

VU

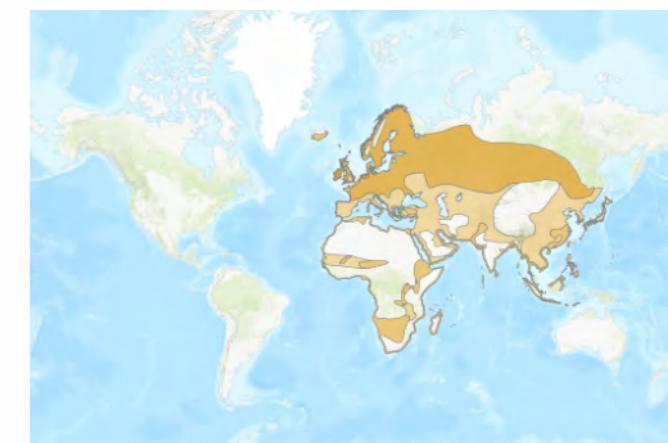

Dužina 48 - 57 cm

Težina 575 - 950 g

Raspon krila 89 - 106 cm

Životni vijek do 32 godine

154

CRNOREPA MULJAČA

Limosa limosa

RED: Charadriiformes
PORODICA: Scolopacidae
ROD: Limosa
VRSTA:

Crnorepa muljača

Limosa limosa

Crnorepa muljača ima dugi kljun, vrat i noge. Ženka je nešto veća od mužjaka. U sezoni parenja kljun ima žućastu ili narančasto-ružičastu podlogu i tamni vrh, a zimi je baza kljuna ružičasta. U vrijeme razmnožavanja mužjak ima izraženije narančasto perje na prsima, vratu i glavi. Zimi je perje ujednačenije smeđe-sive boje. Noge su tamnosive, smeđe ili crne. Krila su crno-bijela, a trtica je bijela. Crnorepa muljača je uglavnom monogamna vrsta. Gnijezdi se u labavim kolonijama. Gnijezdo je plitka udubina u tlu. Ženka nese 3 do 6 jaja. Inkubacija traje 22 do 24 dana, a oba roditelja sjede na jajima. Nakon 25 do 30 dana ptići opernate. Crnorepa muljača uglavnom se hrani beskralježnjacima, ali i ribljim jajima, žabljim punoglavcima, vodenim biljem.

STANIŠTE: riječne doline, močvare, ribnjaci, vlažni travnjaci.

155

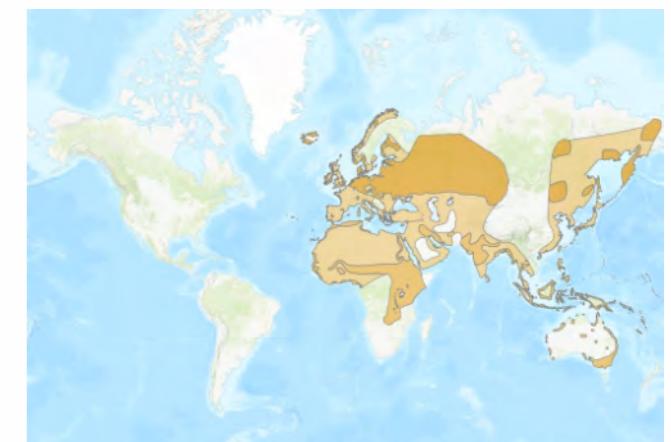

Dužina	37 - 42 cm
--------	------------

Težina	280 - 500 g
--------	-------------

Raspon krila	63 - 74 cm
--------------	------------

Životni vijek	do 24 godine
---------------	--------------

PRŠLJIVAC
Calidris pugnax

RED: Charadriiformes
PORODICA: Scolopacidae
ROD: Calidris
VRSTA:

Pršljivac

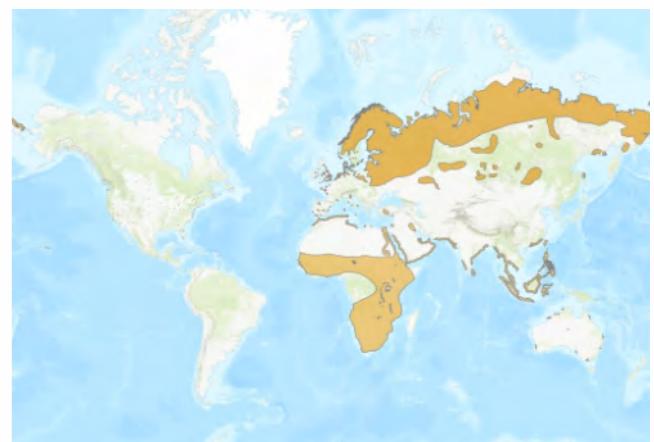
Calidris pugnax

Mužjak pršljivca znatno je veći od ženke. Zimi su mužjak i ženka slično obojani. Trbuš je sive do bijele boje, a leđna strana je tamnija, smeđe do sive boje. Kljun je taman, a baza kljuna ima bijeli obrub. Mužjak se ljeti potpuno promijeni i takav ostaje tri mjeseca. On dobiva raznobojno kovrčavo perje. Oko vrata mu izraste gusti ovratnik, a na vrhu glave mu izrastu „uši“ od nakostriješenog perja. Dio perja s lica otpadne otkrivajući male kožne izrasline. Boja ljetnog perja mužjaka može varirati od crne s odsjajem, preko smeđe, riđe, žute do bijele, a ovratnik može biti jednoličan, točkast ili isprugan. Ova raznolikost boja i uzoraka daje svakom mužjaku jedinstven izgled. U svibnju mužjaci započinju ritualne borbe i plesove. Ženka bira partnera te nese 4 jaja u udubljenju u tlu. Inkubacija traje 20 do 23 dana, a ženka se o jajima i ptićima brine sama. Mladi počinju letjeti nakon 3 do 4 tjedna. Pršljivac se uglavnom hrani kukcima i mekušcima, ali jede i sjemenke.

STANIŠTE: morske i slatkvodne obale, vlažne livade, blizina rijeka i manjih jezera

Dužina	22 - 32 cm
Težina	70 - 230 g
Raspon krila	46- 60 cm
Životni vijek	do 14 godina

KRIVOKLUNI ŽALAR
Calidris ferruginea

RED: Charadriiformes
PORODICA: Scolopacidae
ROD: Calidris
VRSTA:
VU

Krivokljni žalar

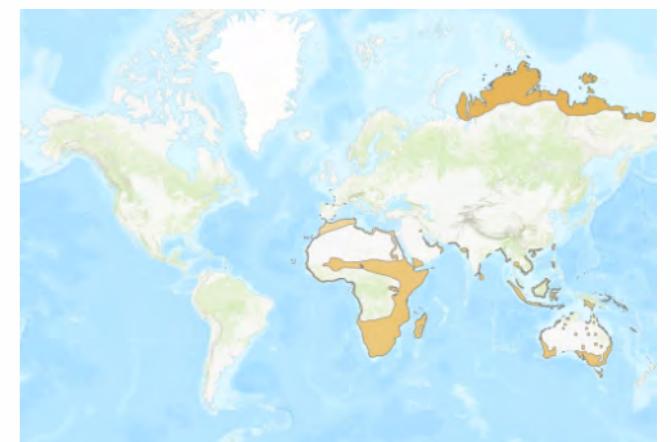
Calidris ferruginea

Krivokljni žalar je elegantna i dugonoga ptica. Ima bijelu trticu i duži zakriven kljun što ga razlikuje od drugih žalara. U vrijeme razmnožavanja perje mu je ciglaste boje. Ima istaknuto bijelu očnu prugu. Zimi je odozgo bijedosive boje, a trbuš je bijel. Mladunci imaju siva i smeđa leđa, bijeli trbuš i prsa boje breskve. Krivokljni žalar se gnijezdi od lipnja do kraja kolovoza. Gnijezdi se uz rub vodene površine ili u tundri. Ženka nese 3 do 4 jaja i sjedi na njima 19 do 20 dana. Ženka se sama brine o ptićima oko 14 do 16 dana. Krivokljni žalar hrani traži u blatu uz vodene površine, a hrani se kukcima i drugim malim beskrležnjacima.

STANIŠTE: plitke slatkovodne površine, lagune.

Dužina	19 - 21,5 cm
Težina	45 - 90 g
Raspon krila	38 - 41 cm
Životni vijek	do 20 godina

ŽALAR CIRIKAVAC
Calidris alpina

RED: Charadriiformes
PORODICA: Scolopacidae
ROD: Calidris
VRSTA:

Žalar cirikavac

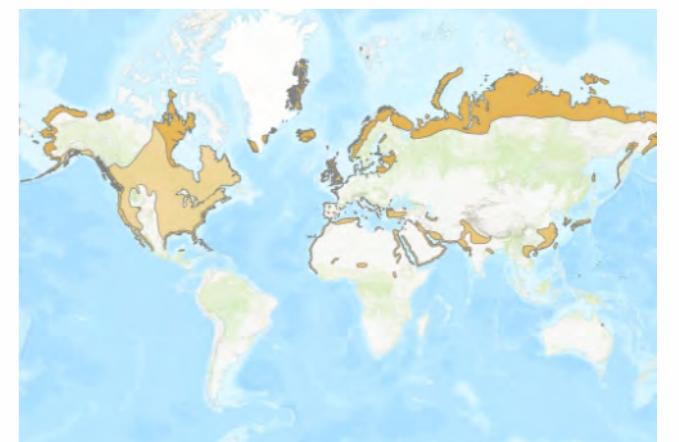
Calidris alpina

Žalar cirikavac ima pogrbljenu figuru i glava mu je utisnuta u vratno perje. Boja perja mijenja se ovisno o godišnjem dobu. Zimi su mu leđa siva, a trbuš bijel. Za vrijeme gniježđenja na leđima dobiva smeđu, riđu i crnu boju. Na trbušu ima crnu mrlju, a prsa su bijela s crnim prugama. Kljun je dugačak i blago savijen prema dolje. Noge su crne i relativno kratke. Tvori velika jata koja se zajedno hrane. Mužjak i ženka zajedno izdube gnijezdo u obliku zdjelice. Ženka obično polaže 4 jaja u razdoblju od svibnja do srpnja. Roditelji na njima sjede 3 tjedna. Vrlo brzo nakon što se ptići izlegu, ženka ih napušta i o njima se brine mužjak. Nakon oko 3 tjedna ptići počinju letjeti. Žalar cirikavac hrani se malim makušcima, račićima, kukcima, sjemenjem.

STANIŠTE: tundra, obale mora i jezera

Dužina	17 - 21 cm
Težina	40 - 50 g
Raspon krila	32 - 36 cm
Životni vijek	do 29 godina

MALI ŽALAR
Calidris minuta

RED: Charadriiformes
PORODICA: Scolopacidae
ROD: Calidris
VRSTA:

Mali žalar

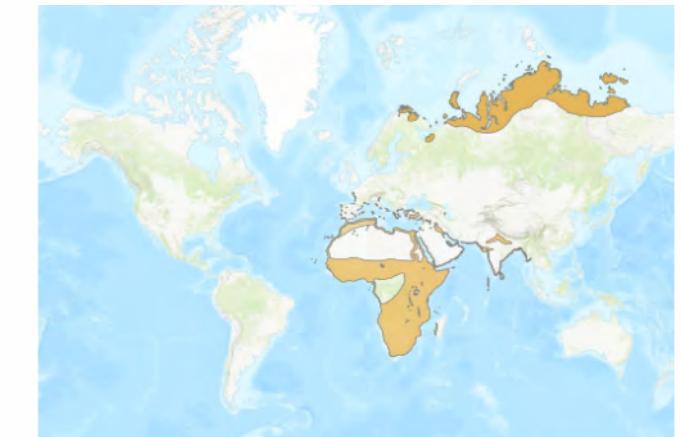
Calidris minuta

U vrijeme gniježđenja, odozgo i po stranama prsa, išaran je riđom i crnom bojom s dvije svijetle crte na plaštu. Trbuš mu je bijel. Zimi je odozgo sivo-smeđ, a odozdo bijel. Može imati blijedu prsnu prugu. Mladi ptiči sliče odraslim gnijezdećim jedinkama, ali na leđima imaju bijelo "V". Prsa su im često žutosmeđa. Poligamna je vrsta. Gnijezdi se od svibnja do srpnja. Gnijezdo je plitka udubina u tlu u koju ženka nese 3 do 5 jaja. Oba spola mogu inkubirati jaja, ali u različitim leglima. Mali žalar hrani se malim beskralježnjacima koje pronalazi u blatu.

STANIŠTE: tundra, lagune, obale vodenih površina

Dužina	14 - 15,5 cm
Težina	20 - 40 g
Raspon krila	27 - 30 cm
Životni vijek	do 15 godina

ŠUMSKA ŠLJUKA
Scolopax rusticola

RED: Charadriiformes
PORODICA: Scolopacidae
ROD: *Scolopax*
VRSTA:

Šumska šljuka

Scolopax rusticola

Boja perja je riđe-kestenjasta s ledne strane i pepeljasto-riđa s trbušne strane. Ovakva kombinacija boja upotpunjena s poprečnim prugama osigurava izvrsnu prilagodbu šumskoj podlozi. Na glavi ima tamne pruge. Oči su smještene visoko na glavi što joj osigurava široko vidno polje od gotovo 360°. Osim osjeta vida, vrlo dobro je razvijen i sluh. Kljun je dug, ravan i dug do 8 cm. Ženka je nešto veća i teža od mužjaka. Šumska šljuka se razmnožava u ožujku i travnju. Prije čina parenja odvija se svadbeni let i svadbeni ples. Svadbeni let počinje u sumrak ili ranu zoru te traje oko 15 do 20 minuta. Tijekom sezone parenja mužjaci dozivaju ženke takozvanim kvorkanjem i piskanjem. Nakon leta, mužjak opuštenih krila i raširena repa izvodi svadbeni ples oko ženke. Ženka uglavnom nese 4 jaja. Ženka na njima sjedi oko 3 tjedna i sama se brine o potrušcima. Šumska šljuka se uglavnom hrani hranom životinjskog porijekla, gujavicama, ličinkama kukaca, a ponekad jede sjemenke i šumske bobice.

STANIŠTE: mlade šume graba i hrasta, mlade šume s većim udjelom breze, vlažna tla prekrivena listincem

CR

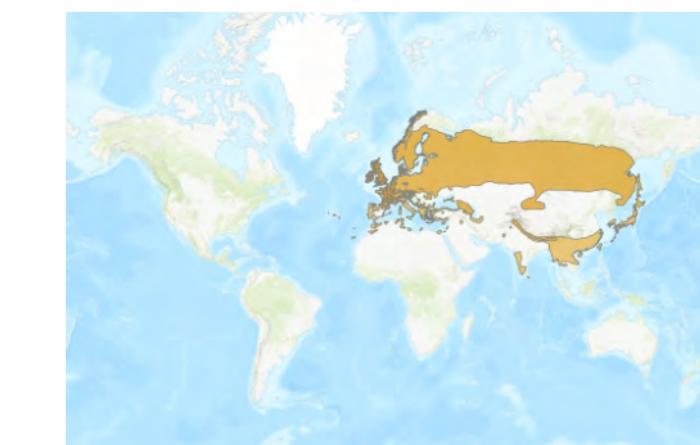

Dužina 33 - 38 cm

Težina 250 - 420 g

Raspon krila 55 - 65 cm

Životni vijek do 16 godina

ŠLJUKA KOKOŠICA

Gallinago gallinago

RED: Charadriiformes
 PORODICA: Scolopacidae
 ROD: Gallinago
 VRSTA:

Šljuka kokošica

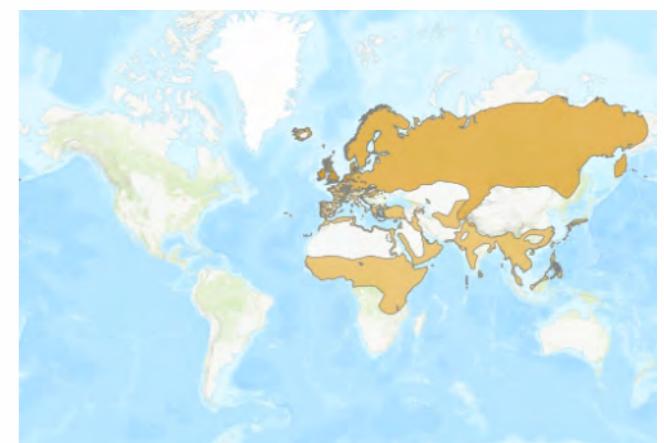
Gallinago gallinago

Šljuka kokošica ima oblo tijelo, a bojom je savršeno prilagođena okolišu. Glava i leđa tamnosmeđe su boje prekriveni kremastim prugama. Rep je smeđe-crni s riđom vrpcom. Trbuš je bijel, a prsa smeđa i pokrivena tamnijim točkama. Kljun je smeđe boje i dug je oko 7 cm. Leti nepravilno, naginjući se s boka na bok, što joj omogućava zaštitu od lovaca. Razdoblje gniježđenja traje od travnja do kolovoza kad mužjak izvodi efektan svadbeni let. Ženka u udubini gradi gnijezdo koje podsjeća na pehar. Nese 4 jaja i na njima sama sjedi dvadesetak dana. O ptićima se brinu oba roditelja. Nakon dvadesetak dana ptici prvi put polijeću i osamostaljuju se. Šljuka kokošica hrani se sitnim beskralježnjacima i sjemenkama.

STANIŠTE: vlažene livade, tresetišta, naplavni pašnjaci, prostori s gustim niskim raslinjem

Dužina	23 - 28 cm
Težina	80 - 120 g
Raspon krila	39 - 45 cm
Životni vijek	do 17 godina

MALA PRUTKA
Actitis hypoleucus

RED: Charadriiformes
PORODICA: Scolopacidae
ROD: Actitis
VRSTA:

Mala prutka

Actitis hypoleucus

Leđa, krila, glava i vrat su sivkasto-smeđe boje, prošarani crnim prugama. Trbuš je bijel. Zimsko je perje blijeđe, s više izraženim prugama na krilima. Noge su kratke, tamnožućkaste boje. Kljun je relativno dug s bijedom bazom i tamnim vrhom. Karakteristično ponašanje za ovu vrstu stalno je micanje repom. Monogamna je vrsta. Mužjak širenjem krila pokazuje agresivnost prema uljezima te brani teritorij i ženku. Gniježđenje se odvija tijekom svibnja i lipnja, a gnijezdo je obična udubitina u tlu koju iskopa ženka. Obično nese 4 jaja, a inkubacija traje 21 dan. Ptici polete nakon 22 do 28 dana. Hrani se kukcima, paucima, mekušcima, račićima, povremeno i punoglavcima, žabama, sitnom ribom i dijelovima biljaka. Hranu traži trčkarajući na obali.

STANIŠTE: šljunčane i pješčane obale, neregulirani riječni tokovi, jezera, ušća

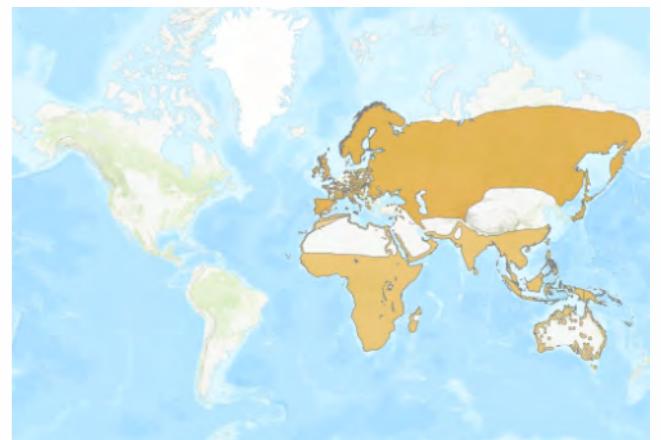

Dužina 20 - 24 cm

Težina 40 - 60 g

Raspon krila 39 - 44 cm

Životni vijek do 15 godina

CRNOKRILA PRUTKA

Tringa ochropus

RED: Charadriiformes
PORODICA: Scolopacidae
ROD: *Tringa*
VRSTA:

Crnokrila prutka

Tringa ochropus

Crnokrila prutka ima tamno obojenu leđnu stranu tijela, a trbušna strana posve je bijela. Krila su crno-smeđa i posuta su malim bijelim točkicama. Glava, vrat i grlo su sivo-smeđi i iscrtani prljavobijelim linijama. Trtica je bijela. Rep je bijel s tri poprečne crne linije. Od baze kljuna do očiju provlače se crna i bijela linija. Oči su crne i obrubljene crnom bojom. Noge su zelene. Crnokrila prutka aktivna je danju, ali je vrlo oprezna i plaha. Ženka nese 2 do 4 jaja, a inkubacija traje oko 3 tječna. Crnokrila prutka hrani se malim ribama i drugim manjim kralježnjacima.

STANIŠTE: kopnene vode, močvare, vlažni travnjaci

NT

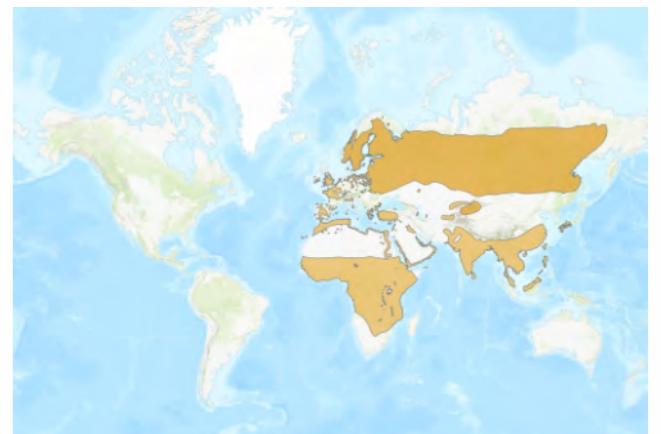

Dužina 20 - 24 cm

Težina 70 - 90 g

Raspon krila 39 - 44 cm

Životni vijek do 12 godina

CRNA PRUTKA
Tringa erythropus

RED: Charadriiformes
PORODICA: Scolopacidae
ROD: Tringa
VRSTA:

Crna prutka

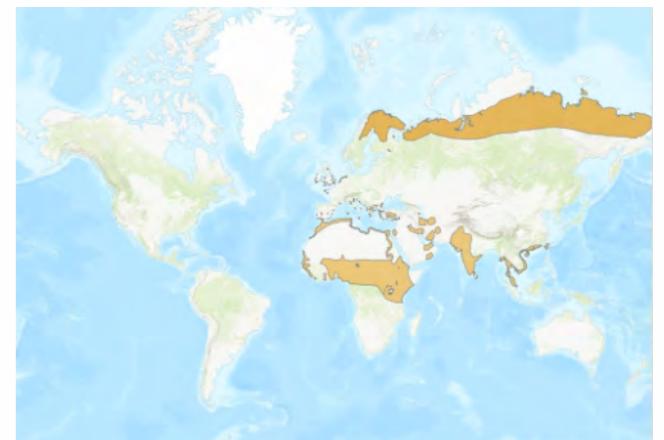
Tringa erythropus

Mužjak i ženka crne prutke vrlo su slični. Za vrijeme gniježđenja perje je crno, a mužjaci su nešto tamniji u odnosu na ženke. Zimsko perje je sivo. Kljun je dugačak i ravan, baza kljuna je crvena, kao i noge. Mladunci su odozgo sivo-smeđi, sitno pjegavi, i imaju bijljede donje dijelove s finim prugama. Crna prutka gnijezdi se od svibnja do kolovoza. Gnijezdo je udubina obložena suhim lišćem i perjem na tlu. Ženka uglavnom nese 4 jaja. Inkubacija traje do 24 dana. Na jajima uglavnom sjedi mužjak i kasnije se sam brine o mладима. Ptići su potrkušci, a počinju letjeti sa 3 i pol tjedna. Crna prutka hrani se malim beskralježnjacima.

STANIŠTE: vodena staništa, močvare, travnjaci, šikare

Dužina	29 - 33 cm
Težina	135 - 250 g
Raspon krila	48 - 52 cm
Životni vijek	do 9 godina

RED: Charadriiformes
PORODICA: Scolopacidae
ROD: *Tringa*
VRSTA:

Krivokljuna prutka

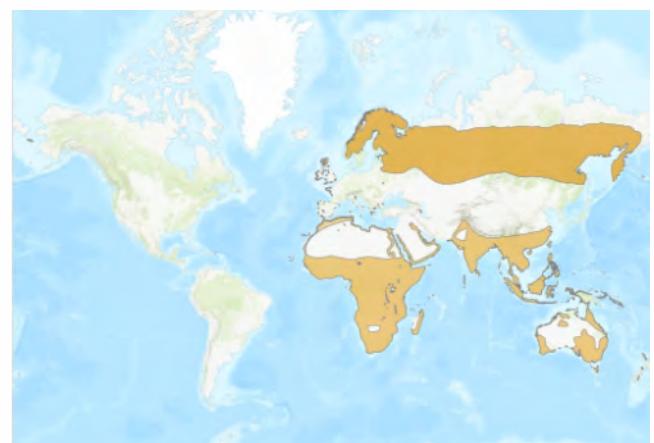
Tringa nebularia

Krivokljuna prutka ima tamnosiva leđa poprskana crnim pjegama. Trbuš je bijel. Zimi se boja leđa i trbuha izjednajuje i postaje svjetlosiva, bez izraženijeg uzorka. Noge su duge i zelene. Kljun je dug i lagano savijen prema gore. Krivokljuna prutka živi usamljeničkim životom ili tvori mala jata. Gnijezdo gradi u udubljenju u zemlji i ispunjava ga biljem. Ženka nese 4 jaja i sjedi na njima oko 30 dana. Ptići se osamostaljuju 25 dana nakon izlaska iz jaja. Krivokljuna prutka hrani se beskralježnjacima i manjim ribama. Zahvaljujući dugim nogama može odlatiti u dublje vode koje pretražuje kljunom.

STANIŠTE: tresetišta, močvare, obale slatkih, slanih i bočatih voda

Dužina	30 - 35 cm
Težina	140 - 270 g
Raspon krila	55 - 62 cm
Životni vijek	do 25 godina

**CRVENONOGA
PRUTKA**
Tringa totanus

RED: Charadriiformes
PORODICA: Scolopacidae
ROD: Tringa
VRSTA:

Crvenonoga prutka

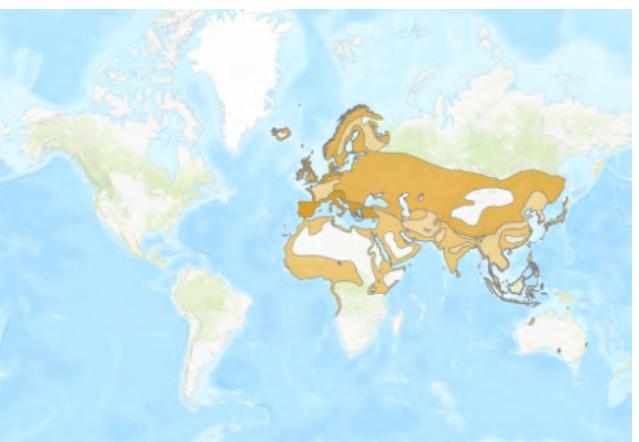
Tringa totanus

Crvenonoga prutka je u vrijeme razmnožavanja mramorno smeđe boje, nešto svjetlijih s trbušne strane. U zimskom periodu boja perja je svjetlijih, s manje uzorka. Ledna strana je sivo-smeđa, a trbušna bijelasta. Noge su crvene. Kljun je crven s crnim vrhom. Crvenonoga prutka gradi gnijezdo u udubini u tlu. Gnijezdi se samostalno ili u kolonijama i ima jedno leglo godišnje. Ženka nese 3 do 5 jaja. Inkubacija traje 24 dana, a na jajima sjede i mužjak i ženka. Nakon 25 do 35 dana ptići opernate. Crvenonoga prutka hrani se malim beskralježnjacima: kukcima, rakovima, školjkašima.

STANIŠTE: riječne obale, močvare, ušća, vlažne livade, solane.

Dužina	24 - 27 cm
Težina	85 - 155 g
Raspon krila	47 - 53 cm
Životni vijek	do 27 godina

PRUTKA MIGAVICA
Tringa glareola

RED: Charadriiformes
PORODICA: Scolopacidae
ROD: Tringa
VRSTA:

Prutka migavica

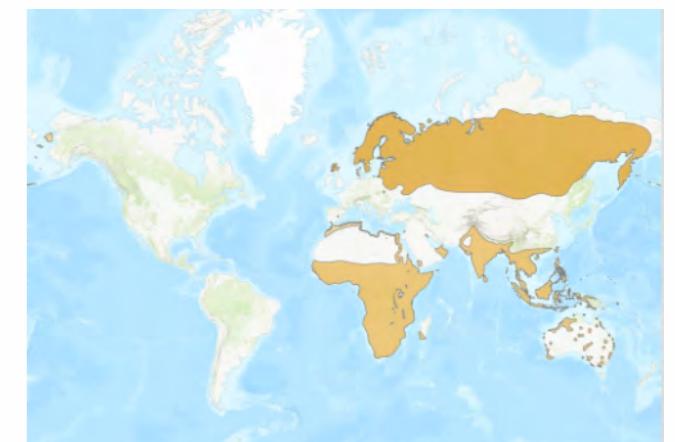
Tringa glareola

Prutka migavica je s gornje strane sivo-smeđa s brojnim bijelim šarama i točkicama, a s donje strane je svjetlosiva. Krila su tamna, trtica je bijela, a rep je svjetlo-tamno poprečno prugast. Noge su žuto-zelene boje. Kljun je dug oko 3 cm, ravan je i taman. Prutka migavica aktivna je danju. Monogamma je i teritorijalna vrsta. Sezona razmnožavanja traje između svibnja i sredine srpnja. Gnijezdo je udubina u tlu ispunjena lišćem i travom. Ženka nese uglavnom 4 jaja na kojima sjede i mužjak i ženka. Nakon izlijeganja ženka napušta gnijezdo, a mužjak se brine o ptićima. Nakon otprilike 30 dana ptići počinju letjeti. Prutka migavica tijekom gniježđenja se hrani rakovima, kukcima i njihovim ličinkama, a nakon gniježđenja biljnom hranom.

STANIŠTE: slatkvodna jezera, akumulacije, močvare, vlažni travnjaci, crnogorične šume

Dužina	18,5 - 21 cm
Težina	50 - 90 g
Raspon krila	35 - 39 cm
Životni vijek	do 12 godina

RIJEČNI GALEB
Larus ridibundus

RED: Charadriiformes
PORODICA: Laridae
ROD: Chroicocephalus
VRSTA:

Riječni galeb

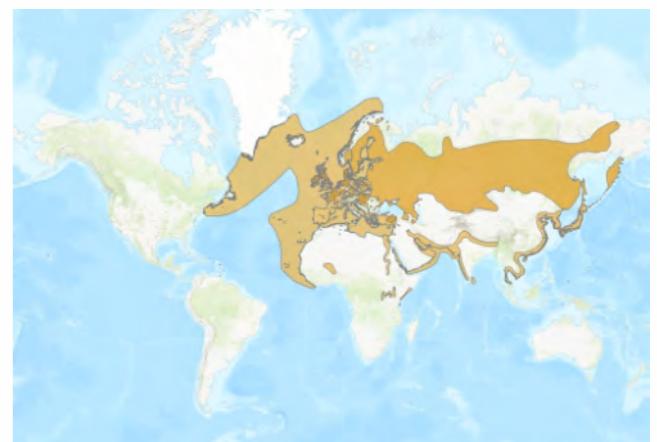
Chroicocephalus ridibundus

Odrasli galeb ljeti ima tamnosmeđu glavu, a vrat, prsa, trbuš i trtica su besprijekorno bijeli. Leđa i krila su pepeljastosiva. Rubovi repa su crne boje. Zimi glava postaje bijela, a iza oka ostaje karakteristična crna mrlja. Mladi galebovi su više smeđe boje. Riječni galeb je društvena ptica i skuplja se u jata. U slučaju napada drugih ptica na jaja i mlade, cijelo se jato diže i napada grabežljivca gurajući ga prema dolje. Mužjak izabire mjesto za gnijezdo. Gnijezdo je smješteno izravno na tlu i sastoji se od tankog sloja raslinja. Ženka nese 2 do 3 jaja. Ženka i mužjak naizmjence sjede na njima 23 do 26 dana. Već nakon nekoliko dana ptiči napuštaju gnijezdo, ali počinju letjeti tek kad navrše mjesec dana. Oba roditelja ih hrane oko 35 dana. Riječni galeb hrani se kukcima, ribama, sjemenkama te raznim otpadom.

STANIŠTE: spore rijeke, delte, jezera, močvare, umjetni vodeni tokovi, gradska smetlišta, jezera i rijeke u gradovima

Dužina	35 - 39 cm
Težina	225 - 350 g
Raspon krila	86 - 99 cm
Životni vijek	do 30 godina

PONTSKI GALEB

Larus cachinnans

RED: Charadriiformes

PORODICA: Laridae

ROD: Larus

VRSTA:

Pontski galeb

Larus cachinnans

Pontski galeb velika je ptica elegantnog držanja. Ima dug i vitak kljun te naglašeno, koso čelo. Leda i krila su sive boje. Donji dio tijela i glava su bijeli, a rep je crn. Noge variraju od bijedoružičaste do bijedo-žućkaste boje. Oči su male i tamne. Na nogama ima plivaće kožice. Pontski galeb se gnijezdi u kolonijama. Gnijezdo gradi od biljaka i perja. Ženka nese 2 do 3 jaja, a inkubacija traje 27 do 31 dan. Pontski galeb se hrani različitom hranom. Tijekom sezone parenja često jede glodavce. Hrani se ribama, školjkašima, rakovima, a povremeno i jajima i mlađuncima drugih ptica.

STANIŠTE: jezera okružena tršćacima, akumulacije, stjenovite obale, plaže

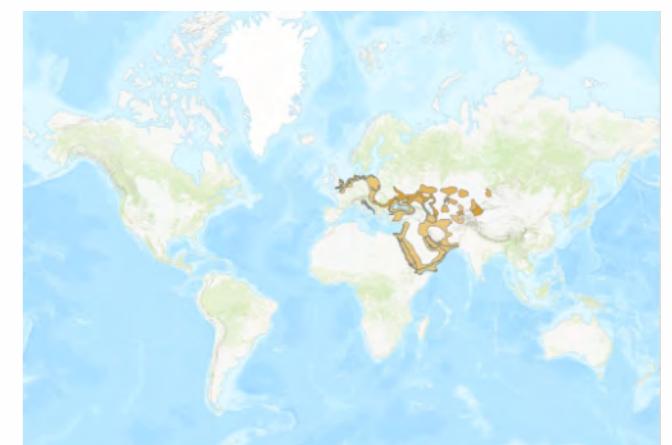

Dužina 55 - 60 cm

Težina 680 - 1590 g

Raspon krila 138 - 147 cm

Životni vijek do 32 godine

BJELOBRADA ČIGRA

Chlidonias hybrida

RED: Charadriiformes

PORODICA: Laridae

ROD: Chlidonias

VRSTA:

Bjelobrada čigra

Chlidonias hybrida

Ženka bjelobrade čigre nešto je manjeg rasta od mužjaka, a po boji se ne razlikuju. Ljeti odrasle jedinke imaju crnu glavu, bijele obraze i tamnosivo perje po tijelu, dok im zimi perje postaje mnogo bljede, a glava gotovo u potpunosti siva. Kljun i noge crvene su boje. Bjelobrada čigra gotovo da i nema plivaće kožice među prstima. Puno vremena provodi u zraku i vrlo je vješt letač. Može lebdjeti na mjestu, letjeti unatrag i okomito se obrušavati u vodu. Gnijezdi se u kolonijama od nekoliko stotina parova. Gnijezdo gradi na plutajućem bilju. Ženka nese 2 do 3 jaja, a inkubacija traje 18 do 20 dana. Nakon 4 tjedna ptići su sposobni letjeti. Bjelobrada čigra hrani se ribom, žabama i krupnijim kukcima.

STANIŠTE: plića močvarna područja, jezera, delte, ušća rijeka, obalne lagune

NT

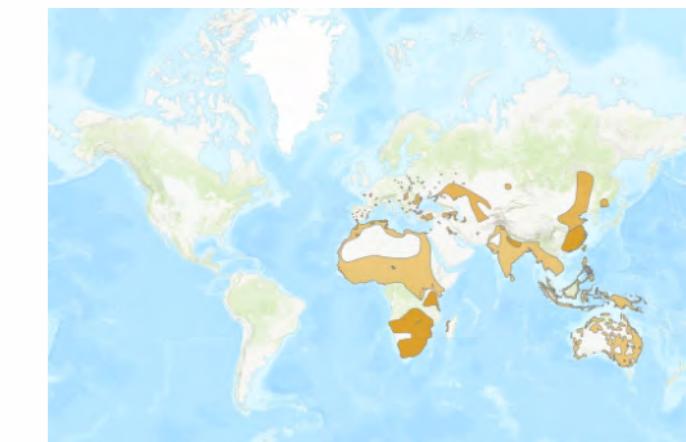

Dužina 24 - 28 cm

Težina 70 - 80 g

Raspon krila 57 - 63 cm

Životni vijek do 20 godina

CRNA ČIGRA
Chlidonias niger

RED: Charadriiformes
PORODICA: Laridae
ROD: Chlidonias
VRSTA:

Crna čigra

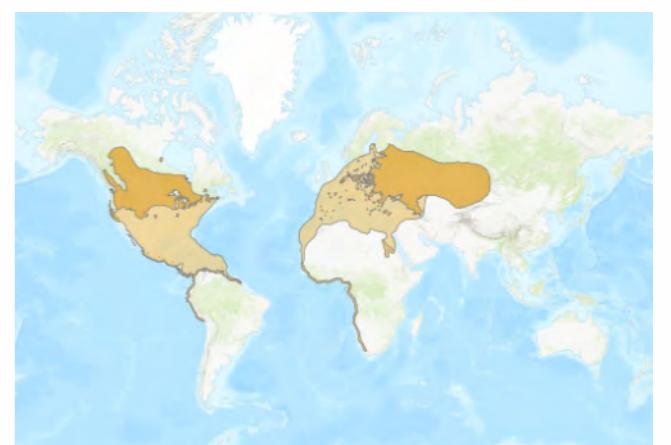
Chlidonias niger

Kod crne čigre razlikuje se ljetno i zimsko ruho. Ljeti je čigra gotovo u potpunosti crna, a iznimka su samo tamnosiva krila. Zimi joj je gornja strana siva, a donja bijela. Ima bijelo čelo i crnu „kapicu“. S bočne strane prsa ima crne mrlje. Noge su kratke i tamne. Kljun je crn, dug gotovo kao i cijela glava i blago zakrivljen. Crna čigra se tijekom proljeća i ljeta gnijezdi dva puta. Gnijezdo gradi na tlu ili na malim plutajućim platformama od močvarne vegetacije. Ženka leže 3 do 4 jaja. Inkubacija traje 22 dana. Za ptice se brinu oba roditelja. Ptići rano napuštaju gnijezdo, a letjeti počinju nakon 24 dana. Crna čigra lovi kukce, male ribe, vodenice, puževe, rakove, tako da brzo uroni ispod površine vode ili se nisko spusti iznad tla i odleti s ulovljenim plijenom.

STANIŠTE: močvarna područja s gustim raslinjem

Dužina	22 - 26 cm
Težina	50 - 75 g
Raspon krila	56 - 62 cm
Životni vijek	do 21 godinu

CRVENOKLJUNA ČIGRA

Sterna hirundo

RED: Charadriiformes

PORODICA: Laridae

ROD: *Sterna*

VRSTA:

NT

Crvenokljuna čigra

Sterna hirundo

Ženka crvenokljune čigre neznatno je manja od mužjaka. Tijelo joj je bjelkasto-sivo, a donji je dio znatno bljedći od gornjeg dijela, osobito kod odraslih čigri. Vrhovi primarnih letnih pera su crni, a rep je bijel, račvast i u letu širok. Na glavi ima prepoznatljivu crnu "kapu" te dugačak i šiljast narančastocrven kljun s crnim vrhom. Noge su joj crvene boje. Crvenokljuna čigra živi u kolonijama. U vrijeme razmnožavanja mužjak ženki donosi ribice, a potom u šljunku kopaju rupe za gnijezda. Nakon parenja odabiru jedno gnijezdo i oblažu ga grančicama i travkama. Ženka nese 1 do 3 jaja. Oba roditelja sjede na njima 3 do 4 tijedna. Kad se ptići izlegu, roditelji im u gnijezdo donose ribice. Nakon nekoliko dana ptići izlaze iz gnijezda i mogu plivati. Crvenokljuna čigra najčešće se hrani ribom, ali i rakovima i kukcima.

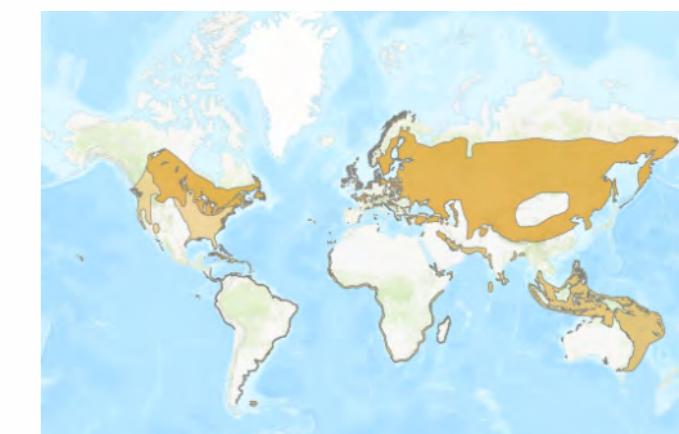
STANIŠTE: obale, sprudovi, rijeke

Dužina 34 - 37 cm

Težina 90 - 150 g

Raspon krila 70 - 80 cm

Životni vijek do 33 godine

KUKUVIJA
Tyto alba

RED: Strigiformes

PORODICA: Tytonidae

ROD: Tyto

VRSTA:

Kukuvija

Tyto alba

Kukuvija ima blijeđ izgled. Visoka je i mršava s bijelim licem, prsima i trbuhom. Glava, leđa i gornji dio krila su krem i sive boje. Krila su velika i zaobljena, a rep kratak. Oči su velike i crne. Ženka je krupnija od mužjaka. Kukuvija se gnijezdi u šupljinama, narušenim ambarima i drugim građevinama. Par kukuvija će se češće useliti u staro gnijezdo nego što će praviti novo. Mužjak se udvara ženki kružeći oko nje, a parenje se odvija samo u periodu kada ima dovoljno hrane. Ženka polaže 4 do 6 jaja koje ne snese istovremeno te se ni mladi ne izlegu istovremeno. Inkubacija traje 32 do 34 dana. Mladi prvi put polijeću iz gnijezda nakon navršenih 7 do 10 tjedana života, ali se i dalje vraćaju u roditeljsko gnijezdo. Osamostaljuju se s tri mjeseca, a spolno sazrijevaju sa deset mjeseci. Kukuvija se hrani malim sisavcima i smatra se korisnom pticom jer tamani štetočine. Lovi uglavnom noću, a tijekom zime, kada je manje hrane, može biti aktivna i danju. Ima dobar vid, ali se prilikom lova oslanja više na oštar sluh. Nečujno se prikrada plijenu, grabi ga kandžama, a kljunom probija lubanju.

STANIŠTE: rubovi šuma, livade, močvare, blizina naselja

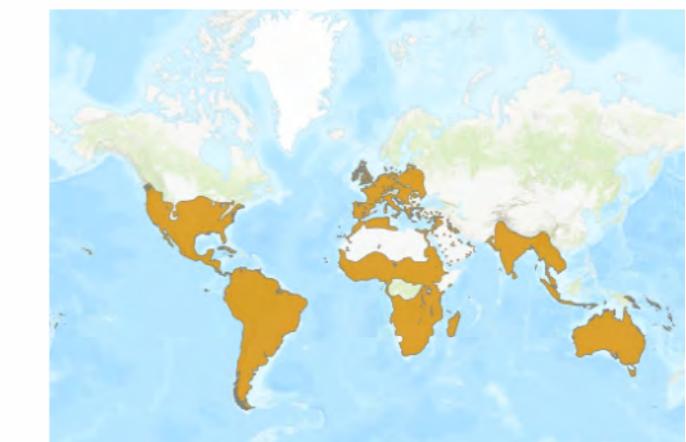

Dužina 33 - 39 cm

Težina 290 - 460 g

Raspon krila 85 - 93 cm

Životni vijek do 18 godina

Zaključak

- * ptice su dvonožni toplokrvni kralježnaci
- * tijelo im je pokriveno perjem, rožnatom tvorevinom kože građenom od keratina
- * prednji udovi su preoblikovani u krila
- * jedini su kralježnaci, osim šišmiša, koji mogu aktivno letjeti
- * razmnožavaju se amniotskim jajima s tvrdom ljuskom građenom od kalcij karbonata
- * jaja polažu u gniazda različitih oblika
- * ptici koji se legu goli i slijepi te su ovisni o roditeljima nazivaju se čučavci
- * ptici koji su po rođenju pokretni i imaju perje nazivaju se potrkušci
- * srce im je građeno od dvije klijetke i dvije pretklijetke
- * smatra se da je predak ptica *Archaeopteryx*
- * ptice migriraju, a razlog selidbe je velika razlika u količini raspoložive hrane ovisno o godišnjem dobu
- * ptice su prilagođene na razne životne uvjete i naseljavaju različita staništa
- * na svijetu je poznato 10 989 živućih vrsta ptica
- * u Hrvatskoj je zabilježeno 396 divljih vrsta ptica
- * zabilježeno je i 17 alohtonih vrsta
- * u ovoj knjizi opisane su 194 vrste koje se mogu vidjeti na području Požeške kotline i Slavonskog gorja

Popis literature

- * Hume, R. (2002) Complete birds of Britain and Europe, Dorling Kindersley
- * Heinzel, H. et al. Collinsov džepni vodič: Ptice Hrvatske i Europe sa Sjevernom Afrikom i Srednjim istokom, Hrvatsko orintološko društvo
- * Fransson, T., Kolehmainen, T., Kroon, C., Jansson, L. & Wenninger, T. (2010) EURING list of longevity records for European birds.
- * www.iucnredlist.org
- * www.biportal.hr
- * www.prirodahrvatske.com
- * www.plantea.com.hr
- * www.wikipedia.org
- * www.birdlife.org
- * www.academy.allaboutbirds.org

